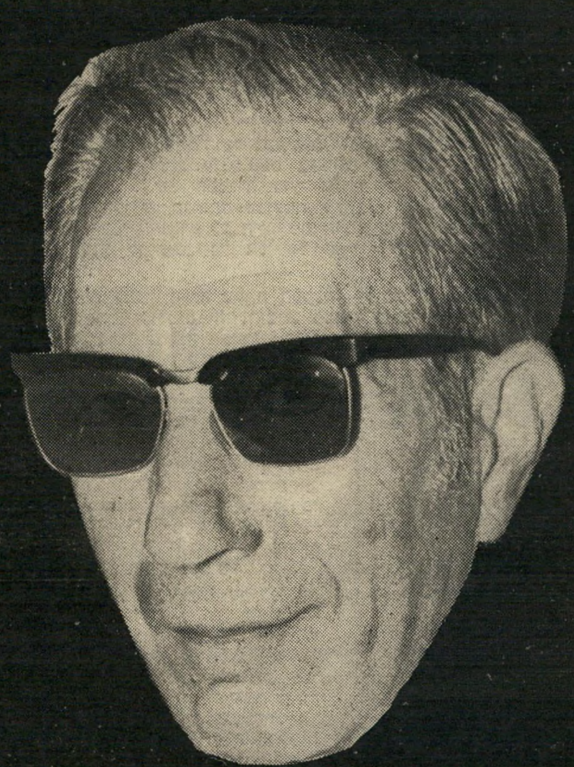
השלם הזה

האמון

של

ד"ח

ויתקון

יחד עם חגיגות יום־העצמאות הסתיים גם פסטיבל המלאך, שאיפיין אולי יותר מכל תופעה אחרת את יום העצמאות ה־24 של מדינת ישראל. המוני מעריציו, ובעיקר מעריצותיו, של שחקן הטלוויזיה הבריטי רוג'ר מור, שלא זכו להגיע לקירבתו ולגעת בו, תמהו ודאי לדעת מיהי הצעירה הישראלית שחבשה לראשו של המלאך כובע טמבל, כפי שנראתה בשער העולם הזה האחרון. אותה צעירה, שהיא אולי היחידה בישראל שיש לה תמונה, בה היא נראית מנשקת את המלאך (ראה תמונה), אינה אלא כתבת העולם הזה, **אלה ברקת.**

מספרת אלה ברקת על מיבצע „המלאך" הפרטי שלה:

„כולם יתנפלו על סיימון טמפלר," אמר לי העורך, „את חייבת להביא משהו שלא יהיה לעיתונים אחרים!" קל לומר, אבל איך עושים דבר כזה. בהתחלה רציתי להביא בייגלה (כעך בעברית) ולהצמידו לראשו של המלאך. ואז נזכרתי שסיימון טמפלר התבייית בבית צופי הטלוויזיה הישראלים, והפך צבר — שמעון טמבל. זהו, אמרתי לעצמי, זה מה שלא יהיה לאף עיתון: שמעון טמבל בכובע טמבל.

רצתי לחנות וקניתי כובע טמבל. חיכיתי לרגע הנכון לחבוש את הכובע לראשו של המלאך.

בשדה־התעופה לא נמצאה לכך אפילו שנייה אחת. ההתנפלות עליו היתה כה רבה שהוא בקושי שמע ועגה לעיתונאים בראיון הקצר שהעניק בחדר האנשים החשובים.

בכל הבלגן בשדה־התעופה, הבחנתי שאשת הכוכב, הוונחה ועמדה נרגנת ובודדה בצד. את המלאך הקיפו עיתונאים ומעריצים, ואילו, היא, המיסכנה — נותרה לבד. הנה, שלב ראשון להתקרבות, אמרתי לעצמי וניגשתי אליה: „איך זה להיות אשתו של כוכב מפורסם כרוג'ר מור?" שאלתי. „ברגעים כאלה — נורא ואיום," השיבה ללא היסוס. „האם את תמיד מצטרפת אליו בנסיעותיו הרבות?" — „לא, לא תמיד."

„מדוע באת איתו דווקא לישראל?" — היא חייכה חיוך רב משמעות והשיבה בגילוי־לב: „שמעתי שבישראל הבחורות הן יפות במיוחד, טבעי, לא?".

היא דיברה איתי, אך מבטה התרוצץ ממני אל בעלה ולהיפך. לפתע צעקה: „רוג'ר! דסט אנאף! (זה מספיק!)". הסתבר כי המלאך שלה נחלץ באורח פלא ממתקיפיו, נשמע לאשת חיקו, עזב את מעריציו ובעוד היא תופסת בו, נעלם יחד עימה בחדר הסמוך. כובע הטמבל היה מונח עדיין אצלי בארנק.

✶ הכתרה עם כובע טמבל

לקחתי את הצלם ודהרנו במהירות שגעונית למלון שרתון. החלטנו למצוא את ההזדמנות שלנו שם. אולם, גם בשרתון חיכו עיתונאים וצלמים, וכמובן, קהל מעריצים. „המירוץ" של הפמליה דרך הלובי של המלון למעליות, תואר במלואו בכתבה בגליון הקודם. תגובתה הנזעמת של לואיזה מור, כששיפרה בת ה־14 העיזה להתקרב אל המלאך, תוארה גם היא. שתי הפעמים בהן שמעתי את לואיזה מור צועקת „רוג'ר!" הוכיחו לי מעל כל צל של ספק שיש כאן עניין עם אשה רכושנית וקנאית ביותר.

את הכניסה למעלית בה עלתה הפמליה לקומה הרביעית, חסם קצין־הביטחון של המלון. העיתונאים, הצלמים והמעריצים, נשארו מאוכזבים. אורחי המלון המשיכו להשתמש במעלית. ברגע שקצין הביטחון היפנה לרגע את פניו לכיוון הנגדי, התגנבנו, הצלם ואני לתוך המעלית, ובחסות תיירים אמריקאים הצלחנו להגיע לקומה הרביעית.

כאן חיכה לנו שומר סף ששמר בדבקות על דלת חדר המלאך. „הוא לא יראה איש!" אמר בתקיפות. חיכינו להזדמנות. היא הופיעה בדמות מלצר שנשלח לקבל הזמנת ארוחה קלה מהכוכב המהולל. כשהדלת נפתחה כדי חריץ, צעקתי, כשאני מתאמצת לחקות את קולה של לואיזה מור: „רוג'ר!" ו...רוג'ר הופיע!

שלפתי את הכובע, העליתי על פני את המקסים בחיוכי, ואמרתי: „עם כובע ישראלי לאומי זה ברצוני להכתיר אותך לנכס לאומי של מדינת ישראל!". המלאך גילה חיוך נדיב וקיבל זאת ברצינות, כמו את המגישה עם דיין. „הייתי רוצה לנשק אותך בשם כל מעריצותיך בישראל, אך אני מבינה שאשתך אינה מרשה לגעת בך!" אמרתי ברגש. לפליאתי הרבה השיב המלאך ברצינות: „עכשיו, כשאשתי לא רואה, אשמח בהחלט לקבל ממך נשיקה." וכך, נישקתי ברשות ל„מלאך" והצלם צילם. מה שלא ידענו, היא העובדה ששמעון... הציצה מבעד לדלת חדרה וראתה הכל.

שעה לאחר מכן, כשהתכוננתי לישון, צילצל הטלפון בביתי. על הקו היה אחד ממכרי שבמלון שרתון: „תגידי," את ניקשת את סיימון?" — „כן, למה?". „אשתו קיבלה היסטריה! היא ראתה את הנשיקה והקימה שערוריה! האמרגן שלו, מרקו שדה, יצא משם מבולבל. הלואיזה הזאת הודיעה שהיא רוצה לחזור לאנגליה! היא איימה על בעלה שאם הוא ירשה עוד פעם נשיקה שכזאת, היא עוזבת את ישראל אפילו לבד! בקושי הרגיעו אותה, ואיך את חושבת היא נרגעה? רק כשהבטיחו לה שלך לא יורשה עוד להתקרב לרוג'ר שלה שנית! אני מודיע לך שכל התוכניות שלך להצטרף אליהם בטיול מחר למצדה מבוטלות. עם הכעס שלה, היא עוד מסוגלת לעקור לך את העיניים אם היא תראה אותך שוב!"

דאגתי שהיא לא תראה אותי יותר.

ברקת מנשקת את „המלאך"
כובע טמבל לשמעון טמבל

טיולים
מודרכים
לאירופה
והמזרח הרחוק

טיולים מיוחדים
לצעירים וסטודנטים

חוברת והרשמה בכל משרדי הנסיעות

אירופה טורס
EUROPA TOURS

הטיול
הטוב ביותר עם

ישוחרר גיורא נוימן!

אנו פונים אליך בעניין גיורא נוימן, צעיר תל־אביבי שסירב להתגייס לצבא מטעמים של התנגדות לכיבוש ולדיכוי הפלשתינאים.

גיורא נעצר לראשונה ב־18 לנובמבר 1971, ומאז נידון פעם אחר פעם ל־35 ימי מאסר בכלא צבאי. עתה הוא כלוא בפעם החמישית.

הגנה על גיורא ומאבק למען שיחרורו אינם מחייבים הזדהות פוליטית ורעיונית עימו. הגנה על גיורא ומאבק לשיחרורו פירושם הכרה בזכותו האלמנטרית של אדם לנהוג בהתאם למצפונו ולהכרתו.

אנו פונים אליך לקראת סיום תקופת מעצרו החמישית של גיורא, כשגובר החשש כי תהליך זה — של מעצר רודף מעצר — עלול להימשך תקופה ארוכה. לכן — הזמן דוחק ודחיפות הפעולה היא חיונית!

כל צעד שתנקוט — אם על־ידי פנייה לשלטונות, אם על־ידי כתיבת מאמר או מכתב למערכת עתון או כל צעד אחר שיראה בעינייך — יש בו כדי לתרום לשיחרורו של גיורא ולהכרה בערך מצפונו והכרתו של אדם.

אל יהיה הכלא מקומם של אנשי מצפון!

הוועד למען שיחרורו של גיורא נוימן

המען להתקשרות: יוסי שוהם, ת.ד. 28027, תל־אביב

35 אגורות גלויה!

(9/13 ס"מ) בשחור־לבן.
פתוח צבעוני ע"י המעבדות המשוכללות ביותר בארץ!
צלומי־פספורט בן־רגע!!
מבחר גדול של מצלמות, פלשים ואביזרים, קניה, מכירה, החלפה!

פוטו־ברנר
חיפה, רחוב החלוץ 31

ביטוח שנתי לטלוויזיה
—.30 ל"י
כולל מנורת המסך, כולל מיסים
סיגנל
אלקטרוניקה
רח' החשמל 4, תל־אביב,
טל. 625459, 615362

הנהלת חשבונות בירושלים

(בפיקוח משרד העבודה).
NATIONAL, כתיבה במכונה —
חודש!
ביה"ס „הפקיד", י. פורמן, בצלאל 18.
פקידות כללית — 4 חודשים!

„העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי • המערכת והמינהלה: תל־אביב, רחוב קרליבך 12, טלפון 260134, תא־דואר 136 • מען מברקי: עולמפרס • „הדפוס החדש" בע"מ, ת"א, רח' בן־אביגדור • הפצה: גד בע"מ • גלופות: צינקוגרפיה כספי בע"מ • העורך הראשי: אורי אבנרי • המו"ל: העולם הזה בע"מ.

עם גולדסטאר וגולדסן לאולימפיאדה

תשקיף

ביקורת חריפה על מערכת הביטחון בדו"ח מבקר המדינה

דו"ח מבקר המדינה לשנת התקציב 1970/71, העומד להתפרסם השבוע, כולל בתוכו גם מימצאי ביקורת חמורים על מערכת הביטחון וצה"ל.

בעוד שבמרכז הביקורת על מערכת הביטחון יתפרסמו מימצאים על עבודות הביצורים בסיני, שם שוקמו לקבלנים סכומים עצומים, מעל ומעבר למה שהגיע להם, חרי לגבי צה"ל נוגעת הביקורת החמורה ביותר לסדרי המעצר של חיילים וקמיני צאים בקשר לגיוס חיילי מילואים.

"ציד מכשפות" ב"נתיבי נפט"

מייד אחרי פירסום דו"ח ועדת ויתקון החל הטיהור הגדול בחברת נתיבי נפט. עובדי החברה כבר חשים באווירה של צייד מכשפות כלפי אלה, בהם חושדים כי העזו למסור חומר נגד הנהלת החברה.

ראשון הנפגעים הוא מומחה זר, בעל שם בינלאומי, שכבר קיבל הודעת פיטורין. דו"ח של אותו מומחה, שנועד להנחלת החברה, הגיע בדרך מיסתורית לדיוני ועדת ויתקון.

בינתיים נמשכת סערת הרוחות סביב הדו"ח של הוועדה. כ־70 מוותיקי קיבוץ מעוז חיים בעמק בית־שאן, כתבו עצומה לגולדה, המכירה רבים מהם אישית, בה הם מסתייגים ממסקנות הדו"ח וקובלים על תגובתה הפשרנית.

היהיה מועמד לגח"ל ליו"ר הכנסת?

אחת השאלות המרכזיות כמאבק המתנהל סביב בחירת יושב־ראש חדש לכנסת היא אם תעז גח"ל להציג מועמד משלה לתפקיד. מכמה צדדים פנו אל גח"ל בהצעה כזו, כדי שהצגת המועמד תהיה לפחות צעד הפגנתי נגד המערך, אם זה יציג מועמד שאינו מקובל על דעת רוב חברי הכנסת.

הפגנה כזו יכולה לשאת תוצאות רציניות, אם כל שאר סיעות הכנסת יתרכזו סביב מועמד אחד ואם אנשי רפ"י לשעבר במערך יעדרו מההצבעה כמחאה על אי־הצבת מועמדותו של יצחק נבון.

ההיפוסים בגח"ל לנקיטת צעד כזה נובעים, בין השאר, מהיעדר מועמד סביר לתפקיד מקרב בני עדות המזרח. בגח"ל חוששים מהצגת מועמד אשכנזי מול מועמד מזרחי של המערך, מאחר שחלק גדול מבוחרי גח"ל רגישים לבעיות העדתיות.

מלבד זאת יש גם לבטים פנימיים בין שני פלגי גח"ל, כאשר אנשי חרות רוצים להציג את מועמדותו של ד"ר בנימין הלוי לתפקיד ואילו הליברלים מציעים לתפקיד את פרופסור הנס קלינגהופר או את שגיאור זלמן אברמוב.

סיכוי להפגנת 1 במאי משותפת

בניגוד למסורת השנים הקודמות, כאשר כל אחד מפלגי השמאל בישראל ערך הפגנת 1 במאי נפרדת, יש סיכוי שהשנה יתלכדו כל הארגוני השמאל, מלבד רק"ח, להפגנה משותפת ביום הסולידריות של מעמד העובדים.

היוזמה בכיוון זה יצאה דווקא מאישים בלתי מפלגתיים וכבר פורסמה רשימה ראשונה של אישים הקוראים להפגנה כזו. השבוע תתפרסם רשימה שניה.

ההפגנה המשותפת, בה ישתתפו גורמים שונים משי"ח ועד לצעירי מפ"ם, כולל מק"י, תתלכד סביב סיסמאות רחבות תנאי העובדים והתנגדות להתנחלות וסיפוח.

טיבור רוזנבאום - שגריר באוסטריה?

טיבור רוזנבאום, איש הכספים והתעשייה הישראלי, מראשי המפד"ל, מי שחוגדר בשעתו כ"בנקאי מיספר 1" של פינדיקאט הפשע האמריקאי, עתיד להתמנות כשגריר באוסטריה.

לא של מדינת ישראל, אלא של ליברית. מדינה אפריקאית זו, בה יש לטיבור רוזנבאום השקעות נרחבות ועסקים רבים, כבר מינתה אותו כחבר משלחתה באירגון התרבות והחינוך הבינלאומי אונסקו בפאריס. עתה הוצע לטיבור רוזנבאום, שהוא אזרח שווייצי המחזיק גם בדרכון ישראלי, לכהן כשגריר ליבריה ב־אוסטריה.

רוזנבאום, יליד הונגריה, מניצולי רכבת המיוחסים של הד"ר ישראל קסטנר, שבבעלותו בנק בשווייץ, טרם החליט אם לקבל על עצמו את התפקיד הדיפלומטי שהוצע לו.

אין מכנסים את הועד הפועל

מערכה נגד הנוהג הקיים בהסתדרות העובדים, לפיו אין מכנסים את מוסדות ההסתדרות במועדים הקבועים בתקנון, תאורגן על־ידי סיעת העולם הזה — כוח חדש בהסתדרות.

מליאת הוועד־הפועל הצריכה להתכנס כל שישה שבועות לא התכנסה מזה חודשיים וחצי. הסיעה שוקלת פנייה לבית־המשפט כדי לכפות את כינוסו של הוועד־הפועל.

למעשה נחתך הכל בהסתדרות בוועדה המרכזת, בה מיוצגים רק המערך והליברלים העצמאיים, בעוד שלסיעות האופוזיציה אין מוסרים אפילו מידע יסודי ואף לא חומר מודפס המופץ על־ידי ההסתדרות. בבניין הוועד־הפועל אין לסיעות האופוזיציה אפילו חדרים לשם פעולתן הסדירה.

גילויים נוספים בפרשת „נתיבי נפט"

ספר חדש בשם „השיטה", העומד לצאת לאור בקרוב, יכיל גילויים ומיסמכים חדשים בקשר לפרשיות השקורות בחברת נתיבי נפט — כך מבטיחים שני מחברי הספר, הכתבים הכלכליים מנחם פורטוגלי ומשה שלין.

השניים טוענים כי בסיפרם, המסכם גם פרשיות כלכליות כמו „אוטוקארס" ו„ורד", ישנם גילויים שפירסומם עוכב כדי לא לפגוע בדיוני ועדת ויתקון.

חסר בסיס חוקי לסיירת הבטיחות

ייעשו מאמצים דחופים כדי להבטיח את הבסיס החוקי לפעילותה של סיירת הבטיחות של משרד התחבורה, אשר ששופט תעבורה קבע השבוע כי לפקחי סיירת הבטיחות אין כל סמכות למסור הזמנות לדין לבעלי דו"חות תנועה עליהן חלה ברירת קנס.

למעשה יכולים כל אלה שהורשעו עד כה אחרי שהובאו לדין על סמך הזמנות כאלה, לערער על הרשעותיהם, ולטענן כי ההליכים המשפטיים נגביהם היו בלתי חוקיים.

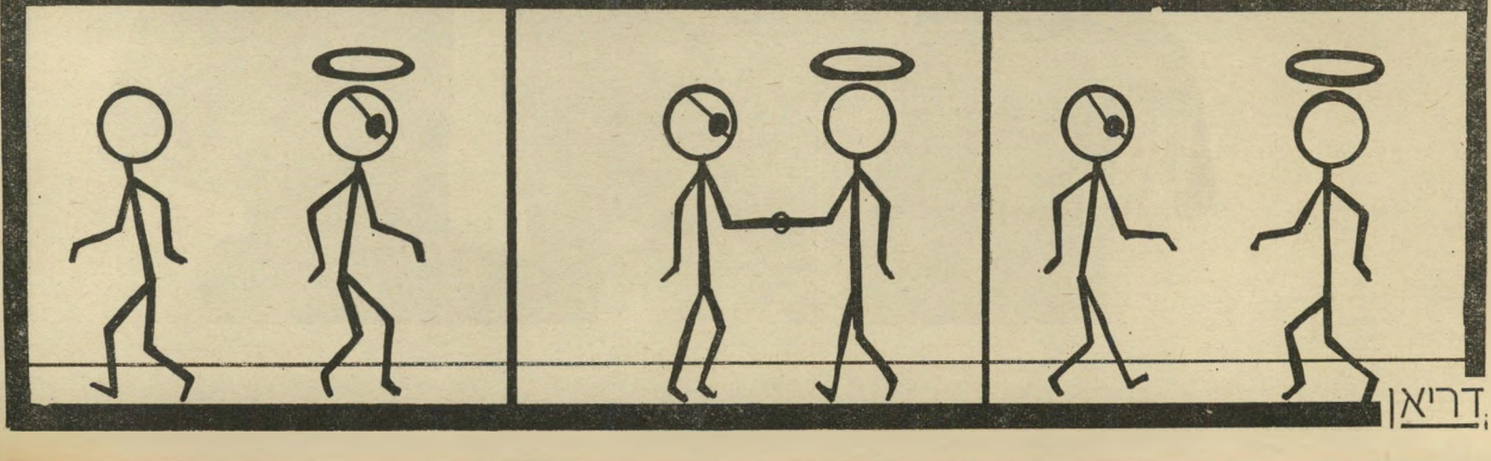
בעיירות הפיתוח ישחו בחורף

אחת ההצעות הנדונות עתה בצמרת המערך בקשר לבעיות הפער החברתי היא ההצעה לכפות כ־20 בריכות שחייה הקיימות בעיירות הפיתוח בכיסויי פלסטיק עמיד בפני גשם ובמיתקני חימום לחורף, כדי שבני הנוער בעיירות הפיתוח יוכלו להתמסר לשחייה גם בחורף.

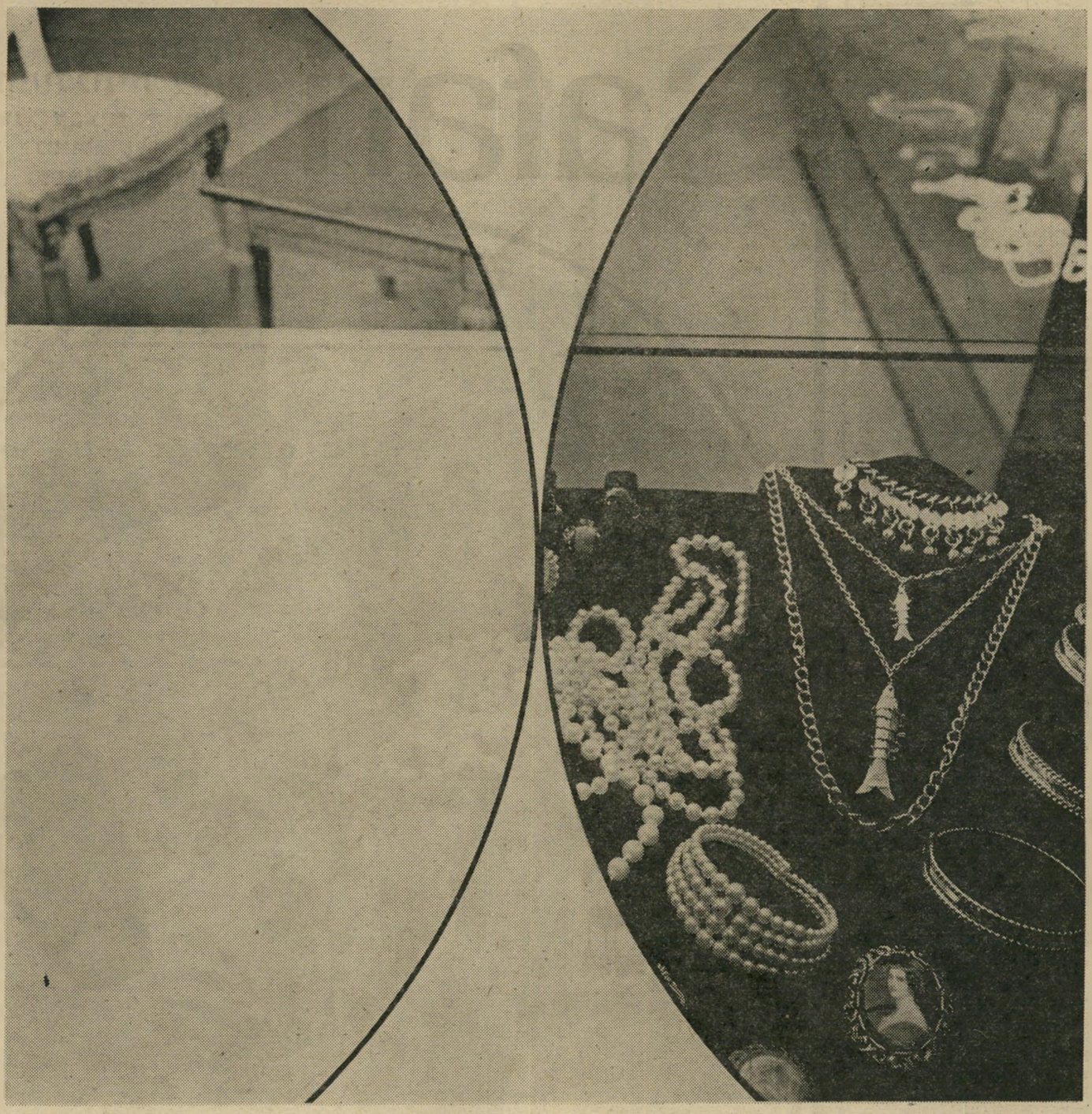
יוזם ההצעה הוא ח"כ יהונתן יפרח, הטוען שהכשרת כל בריכה לכך לא תעלה יותר מאשר 100 אלף ל"י. אנשי כספים של המערך טוענים שהוצאה זו תהיה בבחינת מותרות בלתי מוצדקות.

אחרי המלאך - שאר הטלגיבורים

אחרי ההצלחה הקופתית של „המלאך", יעשו נסיונות לחביא לארץ בשבועות הקרובים כמה משאר הגיבורים הפופולריים של סידרות־הטלוויזיה, ולשתפם במופעי בידור פומביים.

משקפי שמש פולארויד | משקפי שמש רגילים

זה מה שאת רואה ברגע של בוהק

משקפי-בוהק פולארויד מבטלים עד 99 אחוזים מן הבוהק המשתקף בחלון הראווה. (משקפיים רגילים אינם עושים זאת) משקפי פולארויד הם בעלי עיצוב אופטי נכון, מונעים חדירת קרניים אולטרה־סגוליות מזיקות ועמידים בפני שבירה ושריטות.

אין עוד משקפי שמש המשלבים את כל התכונות הללו עם מבחר נרחב כל כך של גוונים וסגנונות אופנתיים: פשוטים, מעשיים, נשיים היפיים או קלאסיים. בדרך זו הם נותנים לך את שני הדברים הרצויים לך ביותר: תוכלי לראות ולהיראות בהם.

משקפי Polaroid·הטובים תחת השמש

סוכנים בלעדיים: ליאון דגון – צרכי צלום בע"מ, ת. ד. 26225

"Polaroid" is a registered trademark of Polaroid Corporation, Cambridge, Mass., U.S.A.

מכתבים

■ גויים כגן יהודי

„העולם הזה" 1807, מדור קול־נוע, „אקדמיה אנטישמית ז" על חלוקת פרסי ה„אוסקר".

מדור הקולנוע של העולם הזה תמה על האקדמיה האמריקאית לאמנויות הקולנוע, שעל אף נטיותיה האנטישמיות העניקה את פרס האוסקר לסרט הזר הטוב ביותר שהוצג באמריקה לסרטו של ויטוריו דה־סיקה, הגן של פינצי קונטיני, שהוא סיפור על השואה היהודית באיטליה, שאליבא דהעולם הזה נעשה בידי גויים.

כמובן שזאת שטות ובורות. מפיק הסרט על נושא השואה הוא ארתור כהן,

מפיק ארתור כהן
יהודי + גויים

יהודי היושב בשווייץ, שהוא לא רק דתי ושומר מסורת אלא גם נשוי לבתו של מי שהיה מנהיג המפד"ל ושר הפנים בממשלת ישראל — משה חיים שפירא.

לעשות אותו לגוי — זה כבר יותר מדי.

בריך רמדני, תל־אביב

● עם הקורא למדני הצדק ועם ארתור כהן האוסקר (שהוענק לו על־ידי השחקנית לסלי קרון — **ראה תמונה**). הסרט הופק על־ידי יהודי, בויים ונעשה בידי גויים.

■ ארצית־הברית של ישראל

כשרק הגעתי לארצות־הברית של אמריקה, הרגשתי מייד כמו בבית. גם כאן כמו בישראל אפשר להסתדר בלי לדעת עברית. גם כאן יש המון בתי־מלון מפוארים, מאוכלסים בתיירים אמריקאים.

גם כאן הדולר שווה הרבה יותר מלירה ישראלית. גם כאן כמו בארץ דופקים את השחורים. וגם כאן ממש כמו בישּ־

(המשך בעמוד 8)

Safari

הטוניקה
האופנתית לקיץ
בשלל צבעים ודוגמאות
מאריג קליל ונעים
דיאולן עם כותנה.

® reg trademark Enka Glanzstoff Group

אנשים

מאיר לנסקי בכוחל המערבי

■ „הבריחה לארץ המובטחת" כך הכתיר השבועון המערב גרמני הנפוץ שטרן בגליונו האחרון כתבה המוקדשת לבריחת פושעים יהודים מכל רחבי העולם ליישראל, בחסות חוק השבות הישראלי. את הכתבה מלווה תמונת ענק של **מאיר לנסקי**, הבוס של סינדיקאט הפשע המאורגן בארצות־הברית, כשהוא עומד חבוש כיפה ליד הכותל המערבי. ליד תמונה זו פירסם השטרן תמונה של גוויות ההרוגים שחוסלו בשיקאגו בפברואר 1924 על ידי חבורת „רצח בע"מ" שלדברי השטרן עמד לנסקי בשעתו בראשה.

■ „אי־אפשר לסבול את זה! הרי זה פאשיזם!" קרא האיש בקול רם, באוזני שכניו, וסתם את אוזניו כדי שלא יצטרך לשמוע את המשך הנאום הדמגוגי. זה היה בעת הדיון על ההתנחלות, שנערך השבוע על־ידי הסטודנטים בירושלים. האיש שהגיב כך היה אחד מראשי התנועה למען ארץ־ישראל השלמה, **אליעזר ליבנה**. הנאום שעורר אצלו תגובה זו: חברו למנהיגות תנועת המשטר החדש, ששבקה חיים, ח"כ **שמואל תמיר**.

■ בעת שהותו בלוס אנג'לס לרגל טכס חלוקת פרסי האוסקאר, סיפר כוכב הקולנוע הישראלי, **חיים טופז**, לעתונאים על יחסיו המיוחדים עם שר־הבטחון **משה דיין**. סיפורו של טופול התפרסם באחת מאות טורים אישיים כדלהלן: בעת שהיה חבר קיבוץ (משמר דוד) נהג משה דיין לבקר אותו בשעות הבוקר המוקדמות. יחד הם היו יוצאים אל המידבר(!) כדי לחפור ולחפש אחר אתרים ארכיאולוגיים.

■ אחרי שמפיקי חידון התנ"ך העולמי לנוער יהודי, שסודר בחלקו בטלוויזיה ביום העצמאות, חתמו על חוזה בתשלום עם המנחה־השדרן ומארגן השעשועונים, **מרדכי פרימן** כדי שינחה את החידון המקראי, נזעק המנחה־הקריין הותיק והקבוע של חיטיבל־הזמר־והפזמון בבניני האומה בירושלים. היה זה כאשר ניגש אותו עובד רדיו אל תת־אלוף במדים, שישב בקצה השורה הראשונה והגיש לו את ההמחאות הכספיות הגדולות, שהוכנו כפרסים למנצחי הערב, בחשבו בטעות, כי יו"ר רשות השידור החדש **ויקטור איתן**, אינו אלא קצין צה"ל בדרגת תת־אלוף.

■ אגב, פתיחת הפסטיבל, כפי שהתבטאה בתוככי מכונית דוגי התג"ך למיניהם, **עמיקם גורביץ'** ופנה בדחיפות ל־רמטכ"ל, רב־אלוף **דוד** (דדו) **אלעזר** בטענת חזקה. דדו נתן את ההוראה לפיקוד הגדנ"ע להפקיד את שרביט ההנחייה בידיו האמונות של גורביץ. אבל התשלום יגיע כמובן ל־פרימן.

■ טעות פרוידיסטית של פלוני מעובדי הרדיו עוררה גלי צחוק ומבוכה בשורה הראשונה של קהל הנוכחים בפסטיבל־הזמר־והפזמון בבניני האומה בירושלים. היה זה כאשר ניגש אותו עובד רדיו אל תת־אלוף במדים, שישב בקצה השורה הראשונה והגיש לו את ההמחאות הכספיות הגדולות, שהוכנו כפרסים למנצחי הערב, בחשבו בטעות, כי יו"ר רשות השידור החדש **ויקטור איתן**, אינו אלא קצין צה"ל בדרגת תת־אלוף.

■ אגב, פתיחת הפסטיבל, כפי שהתבטאה בתוככי מכונית השידור של הטלוויזיה הישראלית, היתה יכולה להיות סרט טלוויזיה בפני עצמו. הפסטיבל נפתח בקריאה נואשת: „אוי ואבוי" של במאי הפסטיבל **יוסי צמח**, שהיה אחוז תדהמה. הסיבה: הטלוויזיה הכניסה אותו לתמונה שניות ספורות לפני הזמן הנקוב מראש ולפני הרדיו, למרות התיאום שנעשה מראש בין שני המדיומים. הסתבר כי הטלוויזיה סיימה את שידוריה מוקדם יותר מן המתוכנן מראש והעלתה, בלי לחשוב פעמיים, את הפסטיבל בשידור ישיר באוויר בטרם עת וללא כל אזהרה מוקדמת.

■ למישהו בטלוויזיה הישראלית יש כנראה עקשנות בלתי ניתנת לשבירה. אותו אלמוני חורט מדי שבוע על דלת חדרו של הממונה על הטלוויזיה, **ישעיהו תדמור**, בבית הטלוויזיה בירושלים, דברי שיקוצים ונאצה, המכוונים אישית נגד הממונה. כל שבוע צובעים את הדלת מחדש, כדי לכסות את הגידופים וכל שבוע מופיעות הכתובות מחדש.

■ בתום הצגת הסוחר מוניציה, שחנכה את תיאטרון ירושלים, התקיים דיון בו התבקש מתרגם המחזה, **אברהם עוז** להגיב על רשימתה של מבקרת **הדה בושם** בהארץ, בה קטלה את ההצגה בחריפות בלתי רגילה. באותה רשימה יצאה הדה נגד מה שכינתה „פולחן הפרות הקדושות". הגיב עוז, שבעצמו הוא מבקר הכותב מאמרי ביקורת בהארץ: „גברת בושם תובעת את עלבונן של הפרות הפשוטות."

■ מעוללות ביקורו של **רינ'ר** („המלאך") **מור** בארץ: את המתנה היקרה ביותר קיבל המלאך עבור אשתו, **לואיזה מור**, מבעל מלטשת יהלומים בנתניה. המתנה: טבעת יהלום. הסיבה, אשתו של היהלומן הנתניתי, **פרימה פיכמן** ביקרה לפני ארבע שנים בלונדון. שם הסתבר לה שהיא ידידה ותיקה של ג'ין גודמאן, מפיק סידרת המלאך. גודמאן הפגיש את בני הזוג פיכמן עם רונ'ר מור, וגברת פיכמן התידדה אישית עם לואיזה, שהיתה אז רק הידועה בציבור של מור, בילתה עמה כחודשיים. בביקורה בארץ, פיצתה הגברת פיכמן את אשתו של המלאך על האירוח מלפני ארבע שנים.

■ את שוק חייו בישראל קיבל רונ'ר מור ודאי כאשר התנפלה עליו מעריצה בפואייה של מלון שרתון בתל־אביב בהתאכסן, 24 שעות אחרי הגיעו לארץ, והתחננה בפניו כשדמעות בעיניה: „איירונסייד! איירונסייד! אני רוצה חתימה!"

■ בעל המזללה התל־אביבית, **ג'קי רינן**, מתלווה לנבחרת הנוער הישראלית בכדורגל, השוהה בבאנקוק, שם היא מתמודדת על אליפות אסיה בכדורגל לנוער. במשחק הפתיחה של הנבחרת, נגד נבחרתה הצעירה של הודו, עורר ג'קי תשומת־לב כללית, כאשר עלה למגרש ובידיו שובך ובו 25 יונים, אותם עמד להפריח באויר ממרכז המגרש עם פתיחת המשחק. אבל כאשר פתח ג'קי את השובך, הסתבר כי היונים לא רצו לעוף. מישהו בבאנקוק רימה אותו ומכר לו יונים זקנות שלא היו מסוגלות כבר להתרומם באוויר. משטרת באנקוק נאלצה לאסוף את היונים כדי להכשיר את המגרש למשחק.

■ ואם כבר מדברים במזללות: מזללת קליפורניה, שהיתה בשעתו בבעלותו של **אייבי נתן** עומדת לקום לתחיה. היא תחליף את שמה ואת שם בעליה. בעלי המסעדה החדשים הם איש העסקים **יר סי גוידברג** ועו"ד **רותי שחר**, שניהם ישראלים ששהו בארצות־הברית ומתעתדים לחזור לארץ. פתיחת המסעדה ביום השישי הקרוב תיראה אופי מיוחד: חצי תריסר שפנפנות תחלקנה כרעי עוף לעוברים ושבים בצומת דיזנגוף־פרישמן ולהקת קצב תנגן על מדרגות הקאמרי.

■ נשמע ביציע היכל הספורט ביד אליהו, בעת הוויכוח של הזמר העיוור, **חוזה פז'יסיאנו**: „מיסכן האיש הזה, באמת. עובד, עובד ולא רואה גרוש!"

צילומו של לנסקי ליד הכותל ב„שטרן"

חיקי דיין

יושבת על ברכי יאיר אחי־אילן, עורך צילום בטלוויזיה, לו היא עומדת להינשא בקרוב, בפתיחת חפיאנו־בר חדש שנערכה השבוע ביפו. תיקי קפצה לבילוי מאולתר זה אחרי שסיימה את אחת מהופעות היחיד שלה.

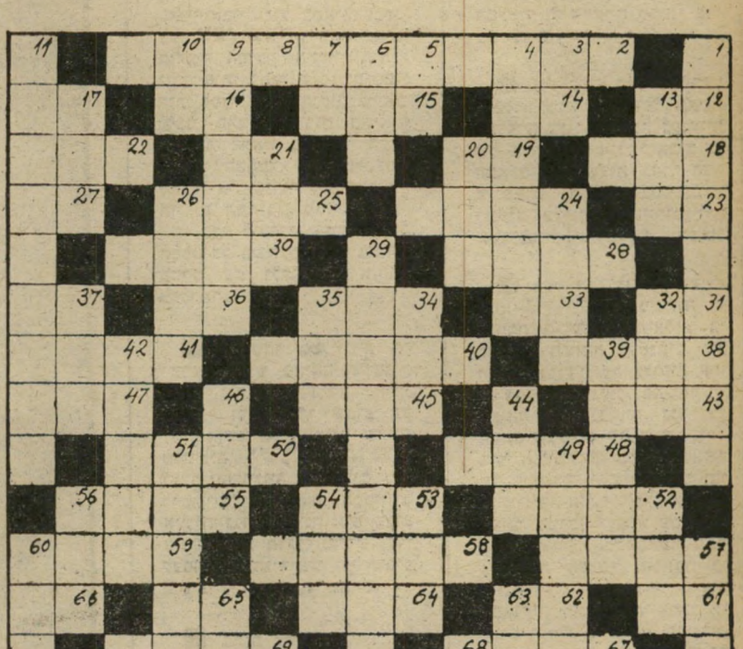
עודד גורודצקי

המנחל הצעיר של קונצרן „אמפא" בחברת אשתו, שולה רוזוב, בפתיחת הפיאנו־באר היפואי. את הממועדון מנחלת אביבה רווה, מי שחיתה בשעתו באביבה שבצמד אילקה ואביבה. מקום הבילוי החדש שייך ליפה ירקוני ולפסנתרן יואל שר, שהצליחתו בפיאנו־בר של רפי שאולי שיכנעה אותו לפתוח עסק משלו.

יואל שר

הפסנתרן המאלתר שחזר לארץ אחרי תקופת היעדרות ארוכה, כבש בסערה את חיי הלילה של תל־אביב. בתמונה נראית אשתו של יואל מורידה את שביס שמלתה ומעטרת את ראשו כדי „שכולם יראו שהוא שייך לי!"

תשבץ העולם הזה 1808

את סיתרון התשבץ יש לשלוח לת.ד. 136, תל־אביב, ולציין על גבי המעטפה: „תשבץ 1808". בין הפותרים יוגרלו פרסי ספרים.

מאוזן:

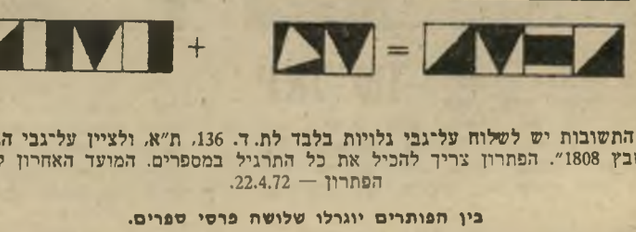
2) שחקנית תיאטרון ישראלית („חפץ"). 12) בר. 14) נצח. 15) לעג, חוסר כבוד. 16) יתיר. 17) דוורון. 18) מדון. 19) תל חרבות. 21) שדה מרעה. 22) דג אותו מגדלים בארץ. 23) תן! 24) שר, נסיך (נחום ג', י"ז). 25) כעס. 27) מילת בקשה. 28) שטות, פרוס. 30) קשור בחבלים. 31) זמן. 33) כלי עבודה. 34) דימה בנפשו. 36) מילת בקשה. 37) מתכופף. 38) בית מגורים המשמש משפחה אחת. 40) מלשין. 41) מונח צבאי. 43) מגופה. 45) חומר מרדים. 47) תמך, סמך. 48) מין פטיש. 50) כותש, שוחק עד דק. 52) בית קפה תל־אביבי מפורסם. 53) אפס, תוהו. 55) מאומה. 57) מכלה, מביא קץ. 58) קרב בין היוונים לפרסים שהפך למונח בספורט. 59) איסטניס. 61) חיה טרפת. 62) מבני נח. 64) צוללת ישראלית שאבדה. 65) חוזר. 66) חי במים. 67) שטות. 69) רעדה. התכווצות. 70) אביון. 71) מושבה שנוסדה ע"י הברון רוטשילד. 72) אבר בפנים.

מאונך:

1) מנכ"ל „שיכון עובדים". 3) ידיד. 4) בקיאות. 5) בור מים. 6) נחש בריח. 7) סוד. 9) מכשיר עזר לבריונים. 10) מילת שלילה. 11) שר בממשלה. 13) גיאולוג ישראלי שהתפרסם לאחרונה כשטח אחר. 17) שם טוב טוב ממנו. 20) „בדם ו... נקים לנו גוע." 21) קריה. 24) אסקלריה. 26) נושא דברו בפומבי. 29) פירסמה את מסקנותיה בפרשת „נתיבי נפט". 32) לקוט. 34) חינם. 35) מנוזלי הגוף. 37) אציל. 39) חומר בעזרתו מבדילים בין חומצה לבסיס. 42) תחבולה, רעיון. 44) מילת תנאי. 46) כיסוי, ציפוי. 49) „קיבוץ" נוסח רוסיה. 51) עיר בארץ. 52) דמות תנ"כית מימי יהושע. 53) ברונזה. 54) אש. 56) תיכף. 57) ציה. 60) וירוס. 63) מונארך. 65) יריד. 68) מסייר. 69) עיין ערך (ר"ת).

חשבץ 1808

זוהי חידה חשבונית. כל ריבוע מסמל סיפרה. לאותן הספרות יש אותם סימנים. בעזרתן של פעולות חיבור, חיסור, כפל וחילוק, יש למצוא איזו סיפרה בדיוק כל סמל של ריבוע.

את התשובות יש לשלוח על־גבי גלויות בלבד לת.ד. 136, ת"א, ולציין על־גבי הגלוייה: „חשבץ 1808". הפתרון צריך להכיל את כל התרגיל במספרים. המועד האחרון למשלוח הפתרון — 22.4.72.

בין הפותרים יוגרלו שלושה פרסי ספרים.

מכתבים

הכסף יעשה את המהפיכה

אחד מידידי פותר תשבצים. עזרתי לו פעם במילה קשה בת חמש אותיות: הבדלה. מאז הוא מספר לכולם שאני מוסמך לתנ"ך.

ידיד אחר הוא עולה חדש. שמע ברדיו את השיר „עשה שלום, והתרעם: „למה לא שרים נעשה שלום?"

בקיצור, קריאת העולם הזה ודיברים באוויר לא יביאו את המהפיכה. קוראי העיתון צריכים להפסיק לגנום ולהתחיל לפעול. אני מציע להתחיל בתרומות ממשיות. נגיח לירה לכל קורא. הכסף יעזור להפיץ בכל הדרכים את מטרותיו של העיתון.

אני מצדי חמש לירות ומקווה שרבים יבואו בעקבותי.

האזרח ק., חיפה

מפה זוחלת

הממשלה מסרה כי מפת גבולות תצויר במאי. כך לפחות מסרו העיתונים.

יש זמן ברוך השם. שום דבר לא בוער. ואם בינתיים יקרה איזה משהו בגבולות חקיימים (מלחמה קטנה למשל), נוכל תמיד להאשים את הצד השני באטת תהליכי המשא־ומתן.

עידי איין, קיראון

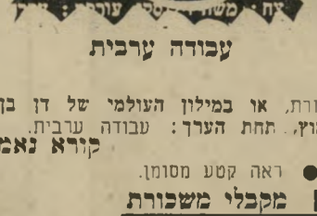
עוון אבות על נכדים

אם חבר־הכנסת חזן ואחרים סבורים שהתנחלות ברפיח וברמת־הגולן יבטיחו את שלום ישראל, הרי הם טועים טעות פאטאלית. את המחיר המר עבור טעות זו, ישלמו עוד נכדינו במלואו.

מאיר ביומברג, ראשון־לציון

טעות ערבית

הבעייה היחידה היא אם לשבץ את קטע־העיתון הזה במדור טעות לעולם

עבודה ערבית

חוזרת, או במילון העולמי של דן בן אמוץ, תחת הערך: עבודה ערבית.

קורא נאמן

● ראה קטע מסומן.

מקבלי משכורת ומקבלי צוויריתוק

לאחרונה התבשרנו כי משכורות חברי אגד הועלו פעם שלישית השנה ב־400 ל"י לחודש בערך. כשאני נזכר בעובדי התחזוקה בבתי־החולים ששכרם ברוטו ל־חודש הוא כסכום העלאה הזאת, אני לא יודע אם לצחוק או לבכות.

אז יש לנו מדינה דמוקראטית. אנשים שמרוויחים אלפי לירות כל חודש מקבלים את העלאות שמנות כל כמה חודשים, ואנשים שמקיימים מישפחות על סף רעב מקבלים צוויריתוק ואיומים אם יעזו לשבות.

זה מה שקוראים בדמוקראטיה ישראלית צדק־סוציאלי.

שנאור שלמה, קריית־חיים

יש רצח ויש רצח

ככל שנה ביום־השואה חזרו שוב ושוב התריעו כל אמצעי התיקשורת על אדישות העולם בעת רצח־העם בידי הנאצים.

קל מאוד ונוח להטיל דופי בזולתך. אתה מרגיש אז כמו סמל המוסר. אך המציאות באה וטופחת על פנינו. לא רצח־העם בביאפרה ולא רצח־העם באנגלה־דש, הוציאו את עם ישראל משלוותו. איש תחת גפנו ותחת תאנתו ישבנו כשבוצעו רציחות־העם האלה.

ז. ישר, חולון

כינים בתשלום

בשבוע שעבר עליתי לאוטובוס דן בקו 63. היה עמי כלב־שעשועים בגודל של עכברון, שיכולתי להחביאו בשקט בכיס הקטן. הכרטיסן דרש שאקנה עבורו כרטיס. אמרתי לו שהכלב לא עולה בגודלו על ארנק של אשה או תיק של פקיד שבשבילם לא קונים כרטיס.

תשובתו ההגיונית היתה: זה משהו אחר. זה דבר חי. מצחיק מאוד וילד בן שנה זה דבר מת? אז למה בשבילו לא קונים כרטיס? לא עזר לי כלום ושילמתי בסוף.

כשירדתי צץ לי רעיון. אם משלמים בדן לפי דברים חיים או דוממים, למה שלא יעמידו אדם מיוחד ליד דלת האוטובוס שיחפש כינים בין שערות הנוסעים ויגבו עבור הסעתן תשלום? סוף סוף כינה גם היא דבר חי.

יעקב טימברג, תל־אביב

כן יהודי או לא יהודי

„העולם הזה" 1806, „חניתוח הקובע", מוסדות חמדינה קובעים דתו של אדם.

במאמר אודות מכתבי לראש־הממשלה

יהודי עד תנאי טיגר

יהודי אבל...

נפלה טעות. נאמר שם כי כתבתי שאני יהודי. נוצר אם כך הרושם שאני מנתק עצמי מכלל האומה.

הכוונה לא היתה כזו. איני מנתק עצמי מעם־ישראל. במיכתב כתבתי: „אני בן ללאום העברי־יהודי־ישראלי, אך איני משתייך לדת כלשהי, ובכלל זה היהדות."

יעקב טיגר, פתח־תקווה

●

קוראים חשוחים מכתבים מתבקשים לנסח אותם בקצרה. עדיפות תינתן למכתבים תמציתיים.

במעגל סגור

שיטות לימוד חדישות ומודרניות
נילמדות בבתי המדרש למורים וגננות.
אחת מהן במעגל סגור (הנראית בצילום)
נותנת אפשרות לביקורת עצמית
לאחר שעות ההוראה.

בוגרי תיכון

ההרשמה לבתי המדרש למורים וגננות
לשנת תשל"ג בעיצומה!
ההרשמה תסתיים ב-31 במאי 1972

תנאי הלימוד

* שכר לימוד סימלי 12.5 ל"י(!) לחודש — בבתי המדרש ללא פנימיה.
* מענקים כספיים, הלוואות נוחות ותמיכות אחרות — בבתי המדרש עם פנימיה.

תנאי העבודה כמורה (לאחר ההסמכה)

* מקומות עבודה רבים בכל רחבי הארץ.
* 8 חדשי עבודה בשנה.
* תנאי משכורת משופרים (ההולכים וגדלים).
* אפשרויות רבות להגדלת ההכנסה.
* השתלמויות שוטפות ע"ח העבודה.
* זאת ועוד תנאים נוחים רבים אחרים.

בדבר פרטים והרשמה פנה אל אחד מבתי המדרש הקרובים למקום מגוריך בתחום ההוראה המעניין אותך.

רשימת בתי המדרש למורים וגננות, אפשר לקבל על-ידי פניה בכתב למשרד החינוך והתרבות, המחלקה להכשרת מורים, רח' יפו 19 ירושלים.

משרד החינוך / המחלקה להכשרת מורים

צילום שרבינסקי

לשכת הפרסום הממשלתית

סיקורת

בידור

יש כיסוי, יש כיסוי

יש כיסוי — „אחרית־הימים" ואריק איינשטיין, בימת „צוותא".

לעלות על הבימה ולשיר שירים, זה נראה פשוט מאוד. ובכל זאת זה אחד הדברים הקשים ביותר לעשות בארץ הזאת. עדיין. כי עם כל נסיונות החיקוי ללהקות קצב ולזמרי פופ נוסח חו"ל, קיים עוד פער עצום בין המיקצועיות של זמרי הלהיטים בארץ, לעמיתיהם בחו"ל, ובין הנכונות של הקהל בארץ, לבוא למקום מסויים, לשבת, ופשוט להקשיב. אולי גם זו הסיבה ש־„אחרית הימים" לקחה לה כעזר את דורי בן־זאב, המצחיקן, שתפקידו לשעשע את מי שחונשב שבמחיר הכרטיס כלולות שתי מגבינות, בדיחה אקטואלית ושלוש מנות של חקיינות. בלי רצון לפגוע בפרנסתו של מר דורי בן־זאב, זה מיותר, במיקרה זה.

אריק איינשטיין
הכל רבעי פרחים

אבל בנקודה זו נפסקת החאלטורה. נעים להודות ש„אחרית הימים" עוד תגיע ב־„אחרית הימים" ללהקה שכדאי לשמוע אותה, בתוכנית שלימה, אם אכן תתמיד בדרך שהחלה בה: שירים יפים, צליל מגוון בש. אילתורים מסוגננים. כל הארבעה, זוהר לוי, אלי מגן, גבי שושן וצ'רצ'יל, נשמעים כל אחד כרבע־פרח בקליידוסקופ צבעוני אחד, ממש כזה המוקרן בשקיפויות בעל הבימה מאחוריהם.

חלקה השני של התוכנית משדך את אריק איינשטיין עם „אחרית הימים", ומחזק את המסקנה שתעניג לשמוע אותו. מה עוד שבליווי הולם ונימרק שכזה נשמעים להיטים כה ידועים כמו „למה לי לקחת ללב" ו„בת האיכר" כרעננים. אבל עד ששלום חנוך יהזור לארץ מלונדון, איפה דור ההמשך?

ספרים

אגרוף בשיניים
ובדור בקרביים

SURVIVAL ZERO — Mickey Spillane

„אין סיכוי לחיות" — מיקי ספיליין, הוצאת קורג'י — 190 עמודים.

מיקי ספיליין, כפי שידוע לרבים, הוא האיש אשר הכניס מהלומת־אגרוף בפני כל קוראיו בתחילת שנות החמישים, ב־סידרה של ספרים נוקשים ואלימים, אשר שברו שיאי־מכירה בארצות־הברית.

מאז יודעים הכל שמייק האמר, גיבורו של ספיליין, הוא הברנש הקשוח ביותר בעולם, זה שדורך על גוויות, רומס פושעים, כדור בקרבים אינו עוצר אותו, וכל הנשים שופעות־האברים (וד א פוגש רק כאלה) אינן מצליחות להכחיח את דעתו, אלא לפרק זמן קצר של מישגל, מן ה־מילחמה הנצחית שלו נגד הפשע.

שלא לדבר על כך כי בכל אחת מן ההרפתקאות של מר האמר, יש איזו חתיכה מסגעת, אותה הוא משכיב באמצע הספר, והורג בסופו, כאשר מסתבר לו שהיא ניצבת מאחורי כל מעשי הבליעל.

ספרו החדש צועד בכל התלמים הללו,

מייק ספיליין
הכל ורוד

כשהוא גם מביא את השקפותיו הפוליטיות האולטרא־ימניות של ספיליין, המאמין באדיקות כי אמריקה מנוהלת על־ידי כנופיית ורודים (כלומר, קומוניסטים בהתהוותם), שהם חסרי־ישע לחלוטין מול המזימות הנוראות של הרוסים, ושאר הזרים הארורים. השוחד והפשע המאורגן אבלו כל חלקה טובה, ניו־יורק הפכה לג'ונגל ממוכן, מטיל אימים (ובזה יש דווקא הרבה מן האמת) ורק תיקווה אחת נותרה לאומה האמריקאית המתפוררת: מייק האמר, אקדוחו ואגרופיו.

למזלה של אמריקה, האמר הוא עדיין במלוא הכושר, הוא מטיל אימה על כל מי שהכובע בוער על ראשו, ובמיקרה זה, למשל, הוא מציל את כל היבשת מהרעלה טוטאלית, וזאת דרך אגב, כי בעצם הוא עסוק בפיתרון רצח ידיד.

אמנם, המעשיה בהרעלת מקורות־המים באמריקה, על־ידי סוכן סובייטי, שעשה זאת למרות הנחיות ממשלתו, עשוייה להזכיר לרבים את דוקטור סטריינג'לוב. אבל למי יש זמן לקטנות שכאלה, כאשר צריך לעקוב בנשימה עצורה אחרי מעלליו של האמר? וחוץ מזה, מי גיבור ויעז להאשים אותו בחיקוי קטן?

עברית מדוברת לא נורמלית

בנאת דן בן־אמוץ ונתיבה בן־יהודה

צוֹלֵע ת' בינוני, לא טוב ביותר, לא מוצלח ביותר. סינונימים: ככה־ככה; חלש; לא כל־כך; לא כל־כך אי־אי־אי; איכשהו; די בקטט; שלא נדע.

א: „איך העניינים?" ב: „צולעים." * „בהתחלה חלך לו קלף משוגע, אבל בזמן האחרון העסקים שלו צולעים מאוד." * „המילים טובות, אבל המנגינה צולעת קצת."

סְקוֹטִי ת' קמצן, כילי.

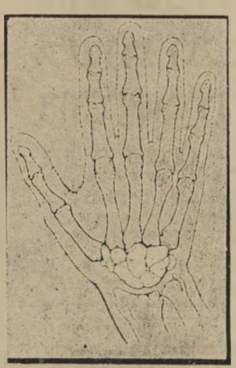
„ביקשתי מרבינוביץ' הלוואה של 500 לירות, אבל מהסקוטי הזה אי־אפשר להוציא גרוש." * „אם אתה רואה ניירות טואלט מתייבשים על חבל־כביסה, אתה יכול להיות בטוח שבבית הזה גר סקוטי." * „עם כספי המדינה הוא לארג' מאוד, אבל עם הכסף הפרטי שלו הוא סקוטי ממדריגה ראשונה."

מצחיקן עוזמי

צֵא מֶזֶה! הנח, הרף, השתחרר, התגבר. סינונימים: עזוב אותך!; חלס; תגמור עם זה.

„די! מת שהיה, היה. מספיק לחשוב על העבר. צא מזה!" * „אולי תפסיק לקטר. צא מזה, חביבי."

הכפנים של היד

הִסְתַּדֵּר פ' התגבר על הקשיים שעמדו לפניו, מצא פרנסה טובה, דירה נאה ובזול, ריהט את הדירה, אין לו חובות, וכדומה.

„חצי שנה אחרי שעזב את הקיבוץ, הוא הסתדר יפה מאוד." * „אורי, אני מדברת אליך. עד מתי תסתובב ככה, בלי לעשות שום דבר? אולי תתחתן סוף־סוף ותסתדר ותהיה בנאדם רציני? אה? נו, תגיד משהו!"

מַסְרִיט ש' תוכנית בלשון העיתונאים.

„לפי התסריט הרוסי, אנחנו ניסוג מסיני, והם יקדמו את סוללות הטילים שלהם לאט לאט, עד חגבול חישן." * „התסריט של מפלגת העבודה הוא פשוט מאוד: שרף יהיה נשיא המדינה. אברהם עופר יהיה שר־השיכון וישראל ישעיחו יהיה יושב־ראש הכנסת."

קרנקשפט

שֶׁיִּהְיֶה! תגובה המתרצת או המצדיקה, בצורה בלתי־הגיונית, את הרצון לשמור על חפץ כלשהו, אשר לכאורה אין בו כל צורך מיידי, אולם יתכן שבעתיד הבלתי־נראה לעין, כאשר ישתנו התנאים, ייווצר לפתע מצב שבו יתעורר הצורך באותו חפץ.

א: „בשביל מה אתה צריך שלוש מכונות־כתיבה בעברית?" ב: „אני יודע? שיהיה!" * א: „בסדר. אני מבין שזאת היתה הזדמנות יוצאת מן הכלל, אבל בשביל מה לך פיל? מה תעשה איתו?" ב: „תראה, אף פעם אי־אפשר לדעת. מה יש? שיהיה!"

תָּפַשׂ אֶת אֱלוֹהִים בַּבֵּיצִים עשה מעשה גדול בהצלחה רבה, הגיע לשליטה מוחלטת במצב כלשהו, נתמזל מזלו.

„אז מה אם הוא קיבל את פרס קריניצי? אפשר לחשוב שהוא תפס את אלוהים בביצים!" * „התחתן עם עולה חדשה מרוסיה. עכשיו יש לו דירה ומכונית. בקיצור: תפס את אלוהים בביצים."

עזוב אותי מהבוכהלטריה

תקליטים

הפסטיבל הזה

„פסטיבל הזמר תשל"ב" — הד ארצי 14243, מבצעים: בועז שרעבי, הטוב, הרע והנערה, עדנה לב וכל המשתתפים בפסטיבל 72.

התקליט הוא מביצע טכני ראוי לשבח: בתום הפסטיבל חולקו כבר התקליטים הראשונים לעיתונאים.

חוץ מזה, התקליט עדיף מכמה וכמה בחינות על הפסטיבל עצמו. אין בו הנחייה עם „בדיחות להמונים", אין בו לחקת נח"ל עם אנדרטות ציוניות משרמשות, ואין בו הפסקה לביקור במיזגון.

אשר לשירים עצמם, אל נא תהיו יחסנים שאפס המעודן אינו יכול לשאת את ניחוחות ההמוניות של הפסטיבלים. אל תהיו צבועים, רבותי. מדי שנה צועקים כולם ש„דבר איום ונורא כזה עוד לא היה." וכל השירים (או כימעט כולם) הופכים בסופו של דבר ללהיטים מבוקשים, המושמעים ללא הרף. ומה היא מטרתו של פסטיבל, אם לא זאת?

בועז שרעבי
הכל מצליח

חוץ מזה, העובדה שמלחינים מיקצועיים הלחינו הפעם את 12 הנבחרים, סיפקה הזדמנות להאזין לפחות לשירים הבנויים בצורה סבירה, הנושאים בחובם את כל הסממנים של הזמר העברי המיסחרי־האופנתי: יש כאן מסות ופואמות סימפוניות בזעיר אנפין, (היו לי חברים), תפילות לימים הנוראים (ציון, הלא תשאלי), קידה לעבר העלייה הרוסית (בלדה על נערי שגדל), ציונות מופגנת (אדם לאדם) וכמה להיטים לשמם, כתובים לפי רצפט של רוקח מודרני, שאמנם זכו לשלושת המקומות הראשונים.

בקיצור, תקליט אופייני לפסטיבל, דיוקן נאמן לפיזמון הישראלי המצוי, הקלטה טובה, שירים שיהיו לשלאגרים, והחשוב מכל, בפעם הראשונה, מזה שנים רבות, מופיעים כל הביצועים המקוריים בתקליט אחד, ללא כל קשר לחוזים הקושרים את הזמרים לחברות־תקליטים שונות, המתחרות זו בזו. וזה כבר צעד אחד ראשון לשלום במיזרח התיכון.

נוסעות פול הגדול

| פול סיימון — סי.בי.אס. 69007.

גם כאשר הופיע יחד עם ארט גארפונקל, לא הטיל איש ספק בזהותו האמיתית של היוצר בצמד סיימון וגארפונקל. אולם תקליט ראשון זה שעשה סיימון בגפו, בא להפיג ולו את החשד הקלוש ביותר בכל מה שנוגע לכוח היצירה שלו.

סיימון הוא מלחין ותמלילן מקורי, אחד המעטים שיודע לשלב מחאה עם הומור, עם רגש ומקוריות מוסיקלית, ומה שהוא מגיש בתקליט זה היא חוויה. אחד מתקליטי ה„פופ" המעטים שרוי וכדאי ל־

(המשך בעמוד 12)

מלחמת ההחשה של צה"ל נגד גיורא נוימן

בערב יום־העצמאות, כאשר צעיר בשם גיורא נוימן, הממשיך לעמוד בסירובו להתגייס ולשרת את המדינה במדים, ניהן בפעם החמישית לתקופת מאסר של 35 יום, ערכתי ביקור חטוף בבית הסוהר, במעון־אביב, כדי לחזות על רקעו ולברר מאיזה מעיינות שאב הבחור עוז ותעצומות־נפש למאבק הנואש, הזה, שהוא מנהל נגד המדינה.

אינני יכול להגיד שאני שווה־נפש למאבקו של גיורא נוימן. אך גם מי שמתנגד בתוקף לדיעותיו ולדרך בה

גיורא

בחר להילחם עליהן, חייב, נדמה לי, להשתאות נוכח עקשנותו ונכונותו לשאת בתוצאות מריו. זה מאה ארבעים ושמונה יום שהוא יושב בכלא, ולפניו 27 יום עד תום תקופת־מאסרו החמישית, שאחריה יועמד שוב למישפט ויידון, כפי הנראה, ל־35 ימי־מאסר נוספים, עד המישפט הבא ועד המאסר הבא.

אחת לשבוע רשאי גיורא נוימן לכתוב מיכתב ורק בתום 21 יום מכל תקופת־מאסר רשאים הוריו (ורק הם בלבד) לראות אותו, אחת לשבוע, במשך רבע שעה בדיוק.

אילו הסכים גיורא נוימן לעשות פשרות עם מצפונו, הוא יכול היה כבר מזמן להשתחרר כ„בלתי־שפוי", כפי שעשו אחרים מבני־גילו. אך הוא מתעקש ומסרב בתוקף לשאת נשק, ללבוש מדים ולשרת בצבא, אשר לפי מיטב הכרתו ומצפונו הוא צבא־כיבוש.

במדינת־ישראל של שנות השבעים, כאשר כל בני גילו של גיורא עושים את „המוטל" עליהם ללא עיירעור ומבלי לשאול אפילו „למה?" כאשר איש אינו מאמין בערך מחאתו הבודדת של האזרח ובסיכוייו לשנות את פני הדברים, כאשר רבים כל־כך מוכנים למכור את נשמתם ומצפונם, מתוך דאגה לקאריירה האישית שלהם, ומתוך רצון להשתייך לנורמה בכל מכיר — ניתן לראות קרן אור בתופעה החריגה הזו ששמה גיורא נוימן.

שכן במדינה המספחת שטחים, מבלי להחיל על תושביהם את חוקיה (שולמית אלוני), במדינה אשר ממשלתה מבצעת החלטות שלא הובאו אפילו לאישורה של הכנסת (אמנון רובינשטיין), במדינה שהפכה מאז מלחמת ששת הימים לקולוניאליסטית במובן החשוך ביותר של המונח (עמוס קינן), במדינה שממשלתה מעמידה פנים כאילו היא מוכנה למשא־ומתן ללא תנאים מוקדמים שעה שהיא קובעת עובדות בשטחים (מרדכי בנטוב), במדינה המבטלת את ערכם של גבולות בטוחים וייתרונותהם של עומקים איסטראטגיים על־ידי ישוב איזורי הגבול באוכלוסייה אזרחית (מתתיהו פלד), במדינה אשר בה חריגה מהנוהל הפכה לחלק מהנוהל (עמוס קינן), במדינה אשר יצאה למלחמה להגנת האינטרסים הלאומיים שלה ולא להבטחת קיומה הפיסי, כפי שטענו מנהיגיה (עזר וייצמן), ובמדינה שבה צבא ההגנה משמש גם מכשיר לביצוע פעולות כיבוש, הפקעה, גישול, דיכוי וסיפוץ בתים, בניגוד לאמנה ז'נבה ובניגוד לכל הערכים המוסריים עליהם חונכו בניה מזה דורות — במדינה כזו אזרח שמדיניות הממשלה נוגדת את מצפונו זכאי בהחלט לסרב לשרת בצבא.

מה גם שחובת־הגיוס אינה חלה על כל צעירי המדינה. הממשלה אינה כופה את חוק הגיוס על תלמידי־ישיבות ובנות־ישראל כשרות, שהשרות בצה"ל נוגד את אמונתם ומצפונם (אפילו את הצעירים הערביים הממשלה אינה מגייסת לצבא, כדי „לא להעמיד אותם בקונפליקט עם מצפונם").

אולם זכות הסירוב המוענקת לחלק מהאוכלוסייה, בגלל חישובים קואליציוניים ועיסקות פוליטיות מתחת לשולחן, אינה מוענקת לגיורא נוימן, המסרב אף הוא לשרת בצה"ל מסיבות מצפוניות. הוא, שלא כבני־הישיבות ובנות החרדות לבתוליהן, חייב לשבת בכלא, כדי להגן על עיקרי אמונתו.

מאין שאב גיורא את האומץ לעמוד יחידי במערכה, ללא גיבוי מפלגתי, ללא אהדה ציבורית, ללא סיכויים רבים להכניע את הממונים על ביצוע חוק הגיוס הסלקטיבי, וכשהוא יודע היטב שמאבקו העקשני יעלה לו — גם אחרי שישוחרר מהכלא ומהצבא — בקאריירה האישית שלו כאקדמאי או סתם כאדם צעיר, שיבקש עבודה ללא פינקס־מילואים — שאלות אלה ביקשתי לברר בשעת הביקור שערכתי בבית הוריו.

מה קרה לסבא?

ישבתי עם הוריו בחדר־אורחים צנוע, שתחריטים בשחור ולבן וצלחות קרמיקה קישטו את קירותיו. התריסים המורדים, שמעבר להם הגיעו אלינו קולות של ילדים המשחקים בדשא של השיכון, הישוו לחדר האפלולי באמצע היום אווירה של בית־אבלים. הם חזרו זה עתה ממישפטו החמישי של גיורא, ושניהם היו עייפים ומדוכדכים.

אמו של גיורא, אשה בהירת־שיער, כבת ארבעים, שעיניה היו אדומות ולחות כלשהו, הקשיבה לשאלה שהצגתי, הניעה ראשה במהורהר, ולאחר שהדליקה סיגריה ביד בלתי־יציבה, אמרה שגיורא היה תמיד ילד יוצא־דופן במיקצת.

„הוא התעניין מאוד בהיסטוריה", אמר האב, והסיט באצבע אחת את המישקפיים הכהים שלעיניו. הוא היה נראה צעיר בכפי גילו (49), על אף שערו הכסוף. „ובמיוחד בהיסטוריה של יהודי פולין והשואה. נדמה לי שהוא סבל מאוד כשאר הוא שמע מה שקרה להורים שלי".

„הוא היה ילד נבון", מיהרה אמו של גיורא להתערב, כאילו ביקשה להחליף את נושא השיחה. „לא צריך היה להסביר לו פעמיים כדי שהוא יבין משהו. המורים תמיד אמרו עליו שהוא הילד הכי אינטליגנטי בכיתה. הציונים שלו היו טובים, אבל לא גבוהים באופן מיוחד. הוא למד במגמה ההומאנית, והוא אהב מאוד לקרוא ולהתווכח. בעיקר בשיעורי היסטוריה. עד הרגע האחרון, עת שהוא סיים את הבגרות, אף פעם לא היו לי איתו צרות".

„אנחנו עלינו ארצה ב־1958", אמר האב. „גיורא היה בן ארבע וחצי. ותמיד, בשהיה עוד ילד, רצה לדעת מה קרה לסבא שלו. סיפרנו לו. אשתי סיפרה לו על המרד בווארשה. היא היתה בווארשה עד 1944, עד שגירשו את התושבים והעיר היתה רק אבנים. שלחו אותה, עם ההורים שלה, לעבודות בגרמניה. את אמא שלי הרגו באושוויץ. אבי מת בהאנובר, במחנה, ואחותי מתה במחנה־ריכוז בצ'כוסלובקיה. סיפרתי לו הכל, לגיורא, והוא רצה לדעת עוד ועוד. זה השפיע עליו מאוד. הסבל הזה. לא רק של העם היהודי. גם של העם הפולני. של כל העמים שסבלו מהגרמנים".

הפניתי את ראשי לעבר אמו של גיורא, וביקשתי לשמוע מה קרה להוריה. אך עיניה היו כבר מוצפות, והמימחטה שבידה היתה מקומטת ולחה. כשהבחינה בי מבטי מיהרה להסתיר את המימחטה ולהדליק סיגריה ביד רועדת.

בלי רובים ומנקים

„ברור שהחינוך שקיבל בבית השפיע עליו", ענה האב בתשובה לשאלה. „אף פעם לא קינינו לו צעצועים כמו, נגיד, רובה, או טאנק, או חיילים. תמיד הסברנו לו שצריך לכבד את כל העמים ואת כל האנשים, ולא חשוב מאיזה דת הם, או לאיזה גזע הם שייכים.

„אבל הוא הלך יותר רחוק, וכבר לא יכולנו לעצור אותו. בגיל 15 הוא היה בשומר־הצעיר, ובשמינית הוא התחיל לכתוב מאמרים חריפים לעיתון של בית־הספר. לא רק על בעיות פוליטיות, אלא גם על שיטת־החינוך, הציונים, הבחינות. הוא טען, שהמיבחן הוא לא חשוב, ושהאינטליגנציה וכושר־המחשבה של הילד הרבה יותר חשובים. פסלו לו הרבה מאמרים.

„אחר כך הוא התחיל להתווכח עם הברים, וגם איתנו, אם צריך או לא צריך לשרת בצבא. חשבנו שזה ויכוח כללי. לא חשבנו שהוא עצמו יסרב לשרת. הוא אפילו לא התייעץ איתנו בשאלה הזאת. בפעם הראשונה נודע לי על ההחלטה שלו כשקראתי על זה ידיעה בעיתון."

אמו של גיורא חזרה מהמיטבח עם קפה ועוגיות. „איתי הוא דיבר פעם אחת על

אמא

הענין הזה", אמרה, לאחר שחזרה לשבת במקומה. „לפני חצי שנה בערך. אני לא זוכרת בדיוק איך הוא אמר את זה, אבל מהדברים שלו הבנתי שהוא לא רוצה להתגייס לצה"ל. אמרתי לו: קוקושיו, תעזוב את השטויות. קודם כל תעשה את הבגרות שלך, ואחר כך נדבר. ויתר הוא לא חזר לנושא הזה.

„כשעשה את הבגרות חשבתי ששכח, שכל העניין יצא מהראש שלו, ופתאום הוא עשה את מה שעשה. אחר כך, אחרי שקראנו את הידיעה בעיתון, דיברנו, איתו הרבה. חשבתי שהוא ילך לצבא כמו כולם. הוא בן יחיד, וחשבתי שיהיה לו קצת יותר קל מאשר לאחרים. הוא לא יצטרך, אולי, ללכת ליחידה קרבית. אמרתי לו שכל אחד צריך לתרום משהו למדינה שבה הוא חי, ושגם הוא צריך לתת משהו. אבל הוא התעקש ואמר שלא ילך לצבא. הוא לא רוצה לקחת רובה ביד, והוא לא רוצה ללמוד איך הורגים אנשים."

„אני נסיתי להגיע איתו לאיזה פשרה", אמר האב. „אני לא מתנגד, אמרתי לו, שתסרב לשרת בשטחים הכבושים, אבל לצבא אתה חייב ללכת. אבל הוא לא רצה לשמוע. אני לא אהרוס בתים, הוא אמר, אני לא רוצה להיות בצבא־דיכוי, אפילו אם אני לא אשרת בשטחים הכבושים. אני גם לא אלך לחיל־הרפואה להיות חובש. מפני שגם בחיל־הרפואה צריך לעבור אימונים בנשק, ואני לא רוצה לשחרר חייל אחר שישרת במקומי בשטחים הכבושים.

„קשה היה לי להתווכח איתו. באיזה שהוא מקום הוא צדק, אפילו שלא הסכמתי לצעד שלו. אמרתי לו שאם קיים חוק שלא מוצא חן בעיניו, הוא צריך להילחם נגדו בדרכים דימוקראטיות, לכתוב מאמרים, להרצות, לחנך, להשתתף בבחירות. אבל כל זמן שהחוק קיים, מוכרחים לקיים אותו. אז הוא אמר לי שאם בן אדם מקבל פקודה חוקית להרוג מישהו אחר, האשמה בכל זאת נשארת שלו, אם הוא באמת הורג אותו.

אבא

אני לא האמנתי שהוא יהיה כל כך חזק."

„גם אני לא". אמרה האם.

מת״חסים אל־ין בכבוד

„חשבתי", אמר האב, „שאחרי המאסר הראשון הוא יראה שאין ערך למאבק של אדם בודד, שאין לזה תועלת, ושהוא בעצמו לא יפתור את בעיית השלום. אני גם חשבתי שהצבא ירשה לו לשרת בתחומי המדינה. אבל גם הצבא התעקש."

„הוא תמיד היה שונה מהילדים האחרים", אמרה האם. „הוא אף פעם לא שיחק בחוץ כדורגל, או משהו כזה. היה חוזר הביתה מבית־הספר, נשכב על המיטה וקורא ספר. החדר שלו מלא ספרים. הוא רצה לגמור אוניברסיטה, ללמוד היסטוריה ופילוסופיה, ועכשיו אני לא יודעת מה יהיה איתו."

„פעם אמרתי לו", אמר האב, „אילו היית פאציפיסט — ואני לא כל־כך מסכים עם פאציפיזם — הייתי מבין אותך. אז הוא אמר לי: „אני לא פאציפירט. אם הייתי רואה שסכנה של השמדה צפוייה לאיזה עם — עם יהודי, עם ערבי או כל עם אחר — הייתי הולך להילחם.

„הוא לא האמין, שאנחנו עומדים לפני השמדה. וכשהוא קרא את הדברים של מתי פלד ועזר וייצמן, אז הוא אמר לי: אתה רואה!

„הוא קורא שלושה עיתונים בכלא. הארץ, ידיעות ומעריב. בבית היה קורא גם את העולם הזה. אבל בכלא לא מרשים להכניס את העולם הזה. נסיתי כמה פעמים, אבל הם בדקו ואמרו שאסור.

„היחס אליו טוב בדרך כלל. האסירים

(המשך בעמוד 28)

סיקורת

(המשך מעמוד 10)

האזין להם מספר פעמים — ולא מטעמי הערצה עיוורת בלבד.

תמצאו כאן את מקצבי האיים הקאריביים בלהיטים בטוחים כמו איחוד האם והילד או אני וחוליו ליד חצר בית הספר, לוס אינקאס שוב מלווים אותו בדונקן, שיר שאינו נופל מאל קונדור פאסה.

כנר הג'אז הצרפתי הוותיק סטפאן גראפלי מקשט באילתוריו את הובו בלוז, ואילו חצוצרן דם יזע ודמעות פרד ליפסיוס, משתתף ביום שביתת הנשק.

יש כאן שירים על טינופת סביבתית (פאפא הובו) ושירים על טינופת שכלתנית (פואנויה בלוז), ויש רגעים בהם הופך סיימון לאינטימי ובלתי אמצעי כמו זמר נודד בקפה מלא עשן.

פול סיימון
זמר נודד בקפה מלא עשן

בקיצור, כדאי מאוד לשמוע. חבל רק שחברת התקליטים, אשר סיפקה בעבר תמלילים מפורטים לשיריהן של להקות קצב לא כל כך מפוארות, התעלמה מתמלילו של סיימון. אבל ככה זה, אסור לדרוש יותר מדי.

■ ■ ■

מוסיקה ללעיסה

1. „מוזר כמה מתוק יכול הקוקוס להיות". המתוקים אר.סי.אי. 8282.
2. „אמצע הדרך" — אר.סי.אי. 10512.

בארצות־הברית קוראים לתקליטים אלה פיזמונים לקונעסי המסטיק. בכך מתכוונים לגילאים 8—12 או קצת למטה מזה. ואם כי שני התקליטים הללו הופקו באירופה (הראשון באנגליה, השני על ידי להקה אמריקאית, באיטליה), הם מצטיינים בקצב המיוחד והמתאים שהם מספקים לתנועת לסתות צעירות.

מה שנוגע למתוקים, הרי שמות השירים מדברים בעד עצמם: קו קו, פאני פאני, צ'ופ צ'ופ, או טום טום. הכל מתנהל לפי העיקרון שילדים בגיל הרך צריכים לשמוע כל דבר מספר פעמים כדי שיהיו מסוגלים לקלוט אותו.

כך בשמות השירים וכך במנגינות. אשר לאמצע הדרך, זה אמנם קצת יותר יומרני, יש כמה פיזמונים בנוסח הבלדה המערבית, יש כמה משחקי קצב נוסח טרינידד, ואפילו קצת תודעה חברתית (נסה להבין — מטיף אחד מפיזמוניהם לקיצוניים למיניהם).

אבל בסופו של דבר זה לא הרבה יותר מתוחכם. כל זה, כמובן, אינו צריך להשפיע על גורל התקליטים בשוק או במצעדי הפיזמונים. שתי הלהקות הראו כבר כושר לחימה בלתי רגיל בשטחים אלה, וימשיכו הלאה. כל עוד יתמידו בדרכם.

כמו שאמר פעם אמרגן המתוקים: „פעם אחת ניסינו להקליט פיזמון קצת יותר מסובך, אלכסנדר גרהם בל, ואף אחד לא רצה לשמוע. אז מדוע לא להמשיך ולמכור שני מיליון תקליטים מכל להיט של לעיסת גומי?"

■ ■ ■

בחצר המלוכה של לואי ה־14, כולם היו מלוכלכים, אבל היו אצילים. היום אנחנו נקיים והמוניים.

הצייר דגא

וז – תוצרת דובק, הסיגריה המובחרת הצועדת בראש, הרחק לפני כל סיגריה אחרת

זה נורמלי!

ב אמת, אינני מבין מה רוצים מה־שופט אלפרד ויתקון ומחברו לוועדה, התעשיין אברהם קליר.

אני מתקומם נגד מערכת ההשמצות המתנהלת נגדם, בה מואשמים הם בכל פגע רע, החל בסכיזופרניה וכלה בטימ־טום.

הדו"ח שלהם אינו סכיזופרניה. דווקא הביקורת עליו היא סכי־זופרנית לחלוטין.

■ ■ ■

ה נה לכם דוגמה מובהקת של התנ־הגות סכיזופרנית:

בעצם הימים בהם ניהלה ועדת־ויתקון את חקירתה, עמדה הארץ כולה בסימן הגילויים בדבר עבירותיו של משה דיין.

הוכח בעליל כי ראש מערכת־הביטחון של ישראל מפר את החוק באופן שיטתי, מזה שנים רבות, ומנצל את מעמדו הרם כדי לחפור ולסחור בעתיקות. הוכח בעליל שהדבר לא נעשה בתור הובי, אלא לשם צבירת רווחים, המגיעים למיליוני לירות.

בשעה שנתגלו והוכחו דברים אלה, גם בעזרת ביוגרפיה רשמית שפורסמה בהש־ראת משה דיין עצמו, נקבע, בהסכמה כללית של כל שדרות הציבור, העיתונות, המיפלגות, הכנסת, הממשלה, המישפרה והמישפט, עיקרון ראשון־במעלה:

אדם במעמדו של מר דיין עומד מעל לחוק, ועצם גילוי מעשיו הוא מעשה פשוי.

עיקרון זה מהווה נורמה:

רוב רובם של המתנפלים עכשיו על ה"ה ויתקון וקליר מיואו את פיהם מים כאשר נקבעה נורמה זו. לפחות חלק מהם התייצבו בפה מלא לצד מר דיין.

הם דומים לאותה נערה, שקולה נשמע בחשכת המיקלט בליל־אזעקה, כשהיא צו־עקת: "היי, תוריד את הידיים ממני! לא אתה — א ת ה!"

למר דיין מותר. למר פרידמן אסור.

■ ■ ■

מ דוע? האם אסור למנהל חברה ממשלתית חשובה מה שמותר לי־שר בכיר בממשלה?

אם כן, הרי אין ויכוח עקרוני בין מר ויתקון ובין שוליו. הם מסכימים עימו שיש גבול בין הכפופים לחוק ובין ה־משוחררים ממנו. המחלוקת ביניהם היא רק על השאלה: היכן עובר גבול זה? בין דויד ניב ומוטי פרידמן, או בין מוטי פרידמן ומשה דיין?

או שמא תלוי הדבר באישיותו של המאשים?

אם כן, אין כל הבדל. פרשת נתיבי־נפט, כמו פרשת דיין, פורסמה לראשונה מעל עמודי השבועון המסויים, במרחק של כמה גלויונות בלבד זו מזו.

ואולי נעוץ ההבדל כך שכפר־שת פרידמן מונתה ועדת־חקירה, וכפרשת דיין לא מונתה?

אם כן, הייתי מציע לכל השוללים הנכ־בדים לדרוש במקהלה למנות ועדת־חקירה לעיסקי דיין.

כל עוד אינם עושים זאת, מוטב שהא יאשימו את זולתם בסכיזופ־רניה, וגם לא כפחדנות, בכניעה למימסד, כתימהוניות ובשאר חולי־יים.

■ ■ ■

א פילו הד"ר דויד ניב, אדם שאני מעריכו מאד, החטיא את המטרה כאשר קבע, מייד עם פירסום הדו"ח, שרוב־הוועדה קבע נורמות חדשות, אשר על פיהן נצטרך לחיות מכאן והלאה.

לדעתי, לא הבין הד"ר ניב את גישתו של הד"ר ויתקון.

ה"ה ויתקון וקליר, האחד מישפטן בכיר והשני תעשיין מנוסה, לא קבעו שום נורמות חדשות.

הם הסיקו את מסקנו־תיהם על־פי הנורמות הקיימות של המימסד.

לא מעתה והלאה נחייה על פי נורמות אלה. אנו חיים על פיהן מאז קיים המימסד הזה, ולפחות מאז קום המדינה.

למעשה, עמדה בפני הוועדה חבירה בין שתי שיטות.

השיטה הראשונה היתה: להתעלם מן הנורמות הקיימות, להעמיד פנים כאילו אינן קיימות, ולשפוט את מוטי פרידמן על פי הנורמות הקיימות במדינה מתוקנת.

בדרך זו הלך האיזוך זורע, כעד דעת המיעוט.

השיטה השניה היתה: להבהיר את הנורמות הקיימות, וליישם אותן גם בפר־שה זו.

בדרך זו הלך רוב הוועדה.

בכך עשו חברי־הרוב לכולנו שרות דב.

הם עזרו לנו להבין, אחת ולתמיד, את טיב הנורמות של המישטר הקיים.

■ ■ ■

ה כה ננסה להגדיר נורמות אלה, על פי הנאמר והמשתמע מן הדו"ח ה־מלא הזה.

הנורמה השניה נובעת מן המע־שים שעשה מוטי פרידמן, כפי ש־מסתבר מדברי אנשי־הרוב ואיש־המיעוט גם יחד.

הוא שם בכיסו והעביר לחו"ל ארבעה מיליון ל"י שהגיעו למישרד־הביטחון — כלומר, כסף שהיה מייועד למאמץ הביט־חוני של המדינה. כשקיבל אחרי־מעשה אישור להעברה, הפר את תנאי האישור.

כבר בראשית ימי המדינה הכריז לוי אשכול, בתגובה על גילויי־השחיתות של מבקר הסוכנות היהודית דאז: „לא תחסום שור בדישו."

השור העוסק בדיש הוא סמל הביצו־עיזם. הוא עושה את המלאכה. אם תוך כדי כך הוא אוכל חלק מן השיבולים — אז מה?

אחרי הכל, אין לדרוש ממנו לחיות צדיק או איסטנים!

■ ■ ■

ניגוד־אינטרסים, העדמת הכנסות, הונאה, שוחד.

זהו החוק, והחוק דרוש כדי לקיים שילטון תקין בקרב ההמונים הרחבים. בלעדיו היתה משתררת הפקרות כללית, כמו זו של פועלי־הנמל ועובדי־התחזוקה של אל־על. הפקרות המובילה לאינפלציה, להידרדרות כלכלית וביטחונית.

אבל כשמעשים כאלה נעשים על־ידי צמרת המימסד, אין שיקול זה תופס. אצל הצמרת דרושים מעשים כאלה לניהול תקין של העסקים, להמרצת ההשקעות ולעידוד היוזמה, לשיגשוג כלכלי וביט־חוני.

זה הגיוני. על סמך היגיון זה חוקקה הכנסת שורה ארוכה של חוקים המשח־ררים מיליונרים „מאושרים" (תרתי מש־מע) מן החובה לשלם מסים, מתירים להם להוציא מטבע זר מן הארץ, ומעניקים להם מתנות כיד המלך בכסף ובאדמה, בעוד שאנשים פשוטים משלמים מס־הכנסה שיוצא עשן, אינם רשאים להוציא דולאר אחד, ואינם יכולים להשיג דירה במשכורת של שש שנים.

יש להצטער על כך שהאלוף מאיר זורע נשאר ככוח במושגי־חשיבה צבאיים מיושנים, מימי ה־פלמ"ח, ואינו מבין היגיון מדרגי זה.

■ ■ ■

ה שיפט ויתקין יכול היה לזרוק את מוטי פרידמן לכלבים. בדרך זו היה רוכש לעצמו פופולריות זולה.

בכך היה הופך את פרידמן שעיר לעזא־זל של המימסד. כלומר: מעניש אותו מפני עשיה מה שעושה כל האריסטו־קרטיה המימסדית.

אילו נהג כך, לא היה רק גורם עוול למוטי פרידמן. הוא היה גם זורה חול בעיני כולנו, ומוריך או־תנו שוב.

שהרי מסקנה כזו היתה מעלימה מעי־נינו את הנורמות הקיימות, ומעוררת את האמונה הכוזבת כאילו כל האזרחים שווים בפני החוק והמוסר.

מוטי פרידמן היה נשיה כשג־ריר לזיבריה ונעקם מעיינינו, כי האנשים הטובים היו באים על סי־פוקם, וכך הנוחלים הקיימים מימשך ובכלכלה שינו היו נמשכים באין מפריע.

טוב שהד"ר ויתקון לא נכנע לפיתוי זה, ושיכנע גם את מר קליר ללכת בעיקבותיו.

■ ■ ■

פ תגן שבמה קוראים, שהגיעו עד לנקודה זו, קורצים בעין זה לזה, מתוך אמונה שהדברים כתובים באירוניה.

אם כן, יש לי אפתעה בשבילם.

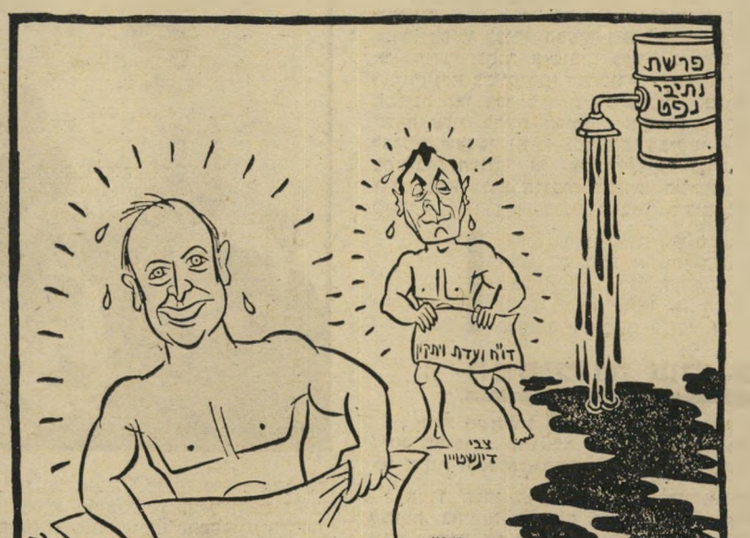
אני מתכוון לכל מילה שכתבתי.

כן הן, המישטר השוטט במדי־נה, מאז יומה הראשון. כאלה הן הנורמות שעיניהן הוא מכוסם, ישעי־פיהן הוא פועל יומיום.

הציבור אינו יכול לבוא בטענות אל המישטר הזה, כי הוא בחר בו, סובל אותו וממשיך לתמוך בו.

מי שסבור שמישטר זה הורס את מ־דינה ומשחית את העם — יפעל־נא לסילוקו, על הקוליציה והאופוזיציה שלו, על תפיסתו החברתית, המוסרית והמדי־נית.

דו"ח חרוב של ועדת־ויתקין אי־נו אלא ראי המישטר הזה. מה הטעם לכעום על הראי?

קאריקטורה של זאב ב„הארץ"

זאת תהיה התוצאה של האכזבה הכללית מדו"ח ויתקון:

ערב יום העצמאות ה־24 של מדינת ישראל, נפגעה בצורה חמורה אחת מאשיות היסוד של המדינה. רק חמותת החגיגות יכלה לחפות זמנית על העובדה שמדינת ישראל ספגה את אחת המהלומות הקשות ביותר בכל שנות קיומה. לא היתה זו מהלומה צבאית, לא כדי כלית וזא מדינית. הפגיעה היתה בתחום מסוכן ובעל השלכות מרחיקות־לכת וחרות אפין הרבה יותר — תחום המוסר הציבורי.

כאשר בתום 49 ישיבות בחמישה חודשי חקירה פורסמו מסקנות ועדת החקירה שמונתה לחקור בפרשת חברת „נתיבי נפט", הן גרמו לפגיעה חסרת תקדים בתדמיתה של המערכת השיפוטית בישראל ובאמון הבתחי מוגבל יחבלתי מסוייג כמעט שאזרחי המדינה רחשו לה.

אומנם ועדת חקירה אינה שייכת ישירות למערכת השיפוטית. למרות שהיא ממונה עלי ידי בית־המשפט העליון, לפי צו הממשלה, היא שייכת יותר לזרוע המבצעת. אולם העובדה שבראש ועדה כזו ישב שופט בית־המשפט העליון ושריונית, כמו מסקנותיה, דמי לאלה של בית־משפט, גרמה לכך שתהיה השיכה ישירה מהביקורת שהוטחה כלפי הוועדה או כלל המערכת השיפוטית במדינה.

שום פסקדין, שום קביעה שיפוטית, שום דו"ח של חקירה, לא עוררו תגובות כה שליליות ונועמות כמו הדו"ח של ועדת ויתקון. היה זה דו"ח שעמד בניגוד משווע לכלל האומר: „צדק צריך לא רק שיעשה, אלא גם שיראה!"

דו"ח הרוב בוועדת ויתקון היה מסמך כה מוזר ומדהים בחסר החגיון הפנימי שלו, בסתירותיו, בערפולו, בניסוחו החמקמק והמתפתל, עד שבמעט בלתי ניתן להסביר ליצד הוא חובר כלפי שחובר.

אילו היו רוב חברי הוועדה מוצאים שכל ההאשמות שהועלו והוטחו כלפי מה שנעשה בחברת „נתיבי נפט" וכלפי מנכ"לה מרדכי (מוטי) פרידמן היו משוללי יסוד וחסרי שחר וכפים עובדתי, ועל סמך זה מגיעים למסקנות שהגיעו, לא היה איש בא אליהם בטענות. אפשר היה לחלוק על מימצאיהם או קביעתם, אך לא יותר מכך. מה שעשו שני חברי הרוב בוועדה (השופט ויתקון והתעשיין קליר) היה דבר משונה וחסר תקדים: הם אישרו אחת לאחת כמעט את מרבית הטענות שגרמו בקיץ האחרון לפעילה ציבורית אדירה. ואחרי שעשו זאת הם לא מצאו כהם כמעט פסול, התייחסו אליהם בסתירות ופטרו את האחראי להם לא רק ללא ביקורת, אלא בלווי ערימה גדולה של שבחים.

היה זה דו"ח בזוי מתקבל על הדעת, מנוגד לכל הגיון, מדהים בחוסר התאשבותו בהשתי פעתו החינוכית־ציבורית־מוסרית, שרק דעת המיעוט של האלוף מאיר זורע, הציפה את כבודו.

הסכנה הגדולה ביותר שהיתה טמונה בפירסום דו"ח זה היתה לא רק בהשלכה שתהיה לו לגבי הנורמות המוסריות במדינה. יותר מזה היתה מסוכנת המשמעות המתחייבת מדו"ח זה, לפיה אין מה לעשות, אין דרך להילחם בתופעות השחיתות והסיאוב של המשטר, ושאפילו המוצא האחרון בו היתה עדיין תלונה תקווה — ועדת חקירה בלתי תלויה — היא מוסד שאין לתת בו אמון. זהו מצב המוביל לאפשרות של:

איש הישר בעיניו יעשה

ניצולי השואה

מוטי פרידמן (יושב) מנכ"ל „נתיבי נפט", וסגן שר־האוצר צבי דינשטיין, הממונה על ענייני הנפט באוצר, כפי שצוללו בעת דיוני ועדת ויתקון. שני אלה הם הנהנים העיקריים מהמסקנות האבסורדיות של הרוב בוועדת ויתקון, שהמליץ להשאירם בכהונותיהם למרות הביקורת הקטלנית.

האם מילאה הוועדה את תפקידה?

בכתב המינוי של חוועדה נאמר: „ביום כ"ו בחשון תשל"ב (14 בנובמבר 1971) החליטה הממשלה להקים ועדת חקירה לפי חוק ועדות החקירה תשכ"ט—1968, אשר תחקור במכלול הבעיות שעורר מר דוד ניב בתזכירו להנהלת משרד־האוצר מאפריל 1971, המצורף בזה, ובפרט בבעיות דרכי ניהולן של שדות חנפט בסיני מבחינה ארגונית־מקצועית וחברתית, מוסרית ובעיסקת המכירה שנעשתה על־ידי מר מרדכי פרידמן לחברת „מדבר" כנזכר בתזכיר האמור."

קבעה הוועדה (במסקנות הרוב) בין השאר: „החומר שהוגש לנו בעל־פה ובכתב היה עצום במימדיו ורב־גווני בנושאיו. הוא כלל בין היתר בעיות העומדות ברומו של עולם המינהל ושוהר המידות, אך השתרבבו בו דברים של מה בכך ושל רכילות זולה, שנוח היה להם שלא היו מובאים משהובאו. יתרה מזו, אם כי ציין ד"ר ניב בתזכירו כי חלק מהאשמותיו מבוסס על עדויות מפי שמועה. היו בין עדויותיו עדויות כה בלתי מהימנות שיש לתמוה עליו שראה להביאן. הדיון בקובלנתו של ד"ר ניב העמיד את הוועדה גם לפני בעיה אחרת, שרק לכאורה היא בעיה נוהלית, ולמעשה היא בעיה של שמירה על עקרון הצדק הטבעי..."

משפט המפתח בציטטה זו מתוך דו"ח ועדת ויתקון הוא זה האומר: „הדיון בקובלנתו של ד"ר ניב..." עצם ניסוח זה, המקבל תימוכין למכביר בהמשך הדו"ח, מעיד כי הוועדה לא מילאה את התפקיד שהוטל עליה, לא ניסחה לעצמה את מטרותיה, ובכך החטיאה את עצם יעודה. בעוד שלפי כתב המינוי הוקמה הוועדה „לחקור במכלול הבעיות שעורר דוד ניב" היא ראתה את עצמה מוסמכת „לדון בקובלנתו." במקום להיות גוף חוקר היא ראתה עצמה גוף שופט, במקום ליזום חקירה עצמאית, באה הוועדה לבדוק מה האמת בהאשמותיו של ניב. זאת היתה אם כל חטאת הוועדה. כל משגיה האחרים נבעו מכך.

איך העריכה הוועדה את העובדות?

בגלל טבעה המיוחד של ועדת חקירה, השונה בתכלית מכל מוסד שיפוטי אחר, היא פטורה מסדרי הדין הרגילים ומדיני הראיות המקובלים. למרות זאת העריכו חברי הרוב בוועדה את העובדות שהובאו בפניהם באמות המידה של סדרי הדין ודיני הראיות במשפט פלילי רגיל.

דוגמאות לקנה המידה של הערכת הוועדה: „שמענו ראיות והגענו למסקנה שאין לומר שהכלים שנמצאו זהים לאלה החשודים כגנובים מראש־סודר. אפילו לצורך הסעיף 311 לפקודת החוק הפלילי אין יסוד להאשמה..." או „מידבר נתנה אישורים כשהם נושאים תאריכים כביום ההשאלות (של הציוד) ולא כביום מתן האישורים (באיחור של שנים)... ד"ר ניב וגם פרקליט המדינה ראו בכך זיוף של מיסמכים... ברור שאם היה כאן „זיוף", אין מי שהיה עלול להיות מרומה... אין דעתנו נוחה מעניין זה, אך כיוון שאין להוכיח שאנשי נתיבי נפט הם שביקשו את קידום התאריכים, אין להגזים בחשיבות הענין." או „עלינו לשקול קודם כל כיצד להגדר מצב זה. האם היה באי־תשלום הריבית והפרש הפיחות (של התרומה למישרד הביטחון שהחזיק פרידמן בחשבונו הפרטי) משום מעשה פלילי?"

דוגמאות אלה ורבות אחרות מצביעות על כך שחברי הרוב בוועדה בחנו כל העת את העובדות שנחשפו בפניהם ושהם עצמם לא כפרו באמיתותן, באמות המידה של המישפט הפלילי, שאינן תופסות לגבי ועדת חקירה מעין זו. הד"ר ויתקון והתעשיין קליר, ראו את עצמם שופטים במישפט פלילי, והעריכו עובדות לפי דיני הראיות.

הפסיכוזה של „ביטחון המדינה"

אחת השאלות המרכזיות סביב פרשת נתיבי נפט היתה: האם היה צידוק לסודיות המופרזת שהוטלה על עצם קיומה ועיסקותיה של חברת נתיבי נפט, או שמא לא היתה זו אלא אחיזת עיניים כדי לחפות על שערוריות ומעשי שחיתות!

אמרו חברי הרוב בוועדה: „דעתנו ברורה בענין זה. הפעולה כשלעצמה, בהיותה מתנהלת בשטח מחזק, בקירבת הגבול ובענין רגיש, מחייבת שמירה על סודיות גמורה... אין כל יסוד לטענה שלא היה כאן מקום לסודיות או, כדברי שלום סלע, מנהל השדה לשעבר, שהיא היתה „פיקציה מפוברקת שלא היתה לה אחיזה בצורך ובמציאות." ...צר לנו לומר שבכך גילו העדים הללו מידה של בורות בתחום המודיעין, המפליאה ומדאיגה אותנו, בפרט אצל אדם כמו סלע, שהוא סגן־אלוף בצבא... השקפתו סותרת סחידה גמורה את העמדה שלפיה נוהגים בארצנו בענייני ביטחון המדינה. עמדה זו הוסברה לבתי המישפט על ידי מומחים ומצאה את ביטויה בעשרות פסקי־דין. לפי עמדה זו ידיעה עלולה להיות ידיעה סודית, אף על פי שנתפרסמה כבר ברבים והיתה ידועה לאוייב עצמו."

ניסוחי חברי הוועדה בנושא זה הם מסמרי שיער. שני הפוסקים, המתקרבים לגיל 70 ומרוחקים מהמציאות הביטחונית של המדינה, נדרשים לנורמות ביטחוניות המקובלות במישפטי ריגול — ושנועדו שם להקל על התביעה להרשיע נאשמים בריגול שקשה למצוא נגדם ראיות מבוססות — כדי לבחון לפיהם את הנורמות הביטחוניות שחייבו או לא חייבו סודיות בשדות הנפט בסיני. רגישותם של השניים לענייני ביטחון חורגת מגדר הנורמה בהערתם בדו"ח כי „היה זה ד"ר ניב, עובד בכיר במישרד הפיתוח, שלא שמר על כללי הזהירות בעניין ביטחון המדינה, כאשר הירשה לפרקליטו לקרוא לפנינו בישיבה פומבית מכתב, שתוכנו עלול להסב נזק חמור למדינה." לפי נקודת ראות זאת הרי גם כל מימצא בחקירה, העשוי להסב נזק למדינה, מן הדין להצניעו ולהעלימו.

האם טוהר מוטי פרידמן?

כה נאמר בדו"ח הוועדה על מנכ"ל נתיבי נפט, מרדכי („מוטי") פרידמן: „הוא נכשל מבחינת ניהול המשק של החברה — ולזה יוקדש עיקר הדו"ח הזה...". „איש לא נתן ליבו על מגרעותיו. מר פרידמן איננו „איש משק", אם אין בידו לדאוג גם לתפעול השדה וגם לשמירה על הרכוש והסדר, יתן את זמנו וליבו לתפקיד הראשון ויזניח את האחרון... באבו רודס שרר אי־סדר למעלה משלוש שנים...". „...הוא לא עשה עלינו רושם של אדם תם או בלתי זהיר...". „הוא אדם העלול להסתבך בענייני כספים, וכבר ראינו שאין הוא מדקדק במצוות המינהל התקין... אדם פיקח ותכסיסן כמותו לא ישלח ידו בכספי שיותר מדי בני אדם עלולים להתעניין בגורלו...". „אפשר לומר על פרידמן שאין הוא בורר בטענות שהוא מוכן להעלותן לקידום האינטרס הכספי האישי שלו...". „אי רישום הציוד והמלאי הוא עניין אחר. ברור שהיה כאן מחדל חמור... הנזק המוסרי שבניהול כושל כזה ובזילזול ברכוש המדינה הוא מעל

ומעבר לכל הניתן להערכה.“ „...במשך שלוש שנים השלימה ההנהלה עם מצב של הפקרות ברישומים...“. „היה פגם בהשתתפותו של מר פרידמן במיכרז, שערכה מידבר לפני רכישת ציודו.“ „ביצוע העיסקה היה פגום מאוד... נוצר מצב של עירבוביה בין הכספים שהגיעו למר פרידמן כרכושו הפרטי, ובין הכספים שנועדו למשרד הביטחון.“

על סמך כל ההערות לעיל, קבע הרוב בוועדה: „דעתנו היא שמר פרידמן הוא אדם שלמעלן האינטרס הכספי האישי שלו מוכן להגן על עמדה שצדיק או אסטנים לא היה מגן עליה. אך לגבי החסקיד שהוא ממלא בעולם הנפש, אין זה רלוונטי. לפיכך סבורים אנו שאין לפסול את מר פרידמן, וזו גם המלצתנו.“

ואילו האלוף (מיל.) מאיר זורע, קבע: „עם היות חוק המדינה נר לרגלנו, אין הוא, לעניות דעתי, אמת המידה הבלעדית בשיקולינו. שהרי ייתכנו מעשים או מחדלים אשר, מן הבחינה הציבורית, אין הדעת סובלתם ואשר, עם זאת, אין בהם משום הפרת חוק. ...למרות הישגיו, שאין עליהם עוררין, בקידום „נתיבי נפט“, אין לי אלא להמליץ בזאת על פיטוריו של מר מרדכי פרידמן ממשרתו כמנכ“ל „נתיבי נפט“.

אמון עיוור בנאשם העיקרי

אחד האבסורדים הגדולים של נימוקי הרוב בדו“ח הם המאמצים המסובכים שלהם לתת אמון מלא בכל טיעוניו של מוטי פרידמן, מול פסילה טוטאלית וחסרת הסבר של כל מאשימיו.

וכה אמרו חברי הרוב בוועדה (על המחיר שדרש פרידמן תמורת ציוד הקידוח שמכר למידבר) „האם בכלל אפשר לקבוע לנכס מיוחד כזה, הנמכר בנסיבות בלתי רגילות מחיר „סביר“ או „הוגן“, או שמא כל מחיר ששולם על ידי אדם בגיר הוא המחיר ואין להרהר אחריו? תמונה של רמבר:דט, לכשתגיע לשוק, האם היא שווה מיליון דולארים או אולי 3 או 5? הקונה במקרה שלנו היתה חברה אדירה. חזקה עליה שהיא בקיאה במחירי הציוד.“ (על הטענה כי מוטי פרידמן עשה את עיסקת קניית הציוד מחברה בהאמית כדי להולין שולל את מס ההכנסה) „האם יתכן שבשעתו לא נחקר הדבר על ידי חוקרי מס ההכנסה? אין גם לדרוש ממר פרידמן לגלות לכל סקרן את שמות השותפים בחברה ההאמית ולסבך על ידי כך בני־אדם. אם מר פרידמן אמר לנו ולמר בן־זאב דברים שאמנם כשלעצמם נכונים אך אינם נותנים תמונה שלימה, אפשר, מתוך אותו נימוק להתייחס לכך בהבנה.“

יש עוד עשרות דוגמאות בהן מגלים שני חברי הוועדה רוחב לב בלתי רגיל ואולי תמימות, באמון שהם נותנים להסבריו של מוטי פרידמן. אך עולה על כולן הטענה כי אפילו אם העלים מהוועדה מידע חיוני (שלדעת אחרים היה בכך משום עדות שקר) יש להתייחס אליו בהבנה. כאשר מוצאים שני חברי הוועדה המכובדים סתירה בין עדותו של מוטי פרידמן לבין עדות אחרת באותו נושא הם משתמשים בסתירה זו דווקא להגברת האמון שהם רוחשים לפרידמן תוך הטיעון המוזר והאבסורדי: „אילו רצה לעשות יד אחת כדי לרמות את הוועדה, קשה להאמין שבנקודה כה חשובה לא היה מתאם את גירסתו לזו של חברו.“ עיוות הדין כאן זועק לשמיים. כאשר נחפש פרידמן בשקר, מתייחסים לכך בהבנה; כאשר הוא סותר דברי עד אחר, הרי עצם הסתירה מחזקת את כנותו.

פרשת 97 אלף הדולאר

לשיא סלחנותם והעלמת העין שלהם הגיעו אנשי הרוב בוועדת ויתקון בפרשת 97 אלף הדולאר, אותם קיבל מוטי פרידמן כתרומה עבור משרד הביטחון, ואותם החזיק בחשבונו הפרטי בשוויץ ללא אישור של האוצר.

קובע הרוב: שקלנו — והגענו לכלל דיעה כי אין בעובדות אלה כדי להאשים את מר פרידמן בגניבה או במעילה באמון או בנסיון לעשות אחת מאלה... אילו התכוון מר פרידמן להתכחש לחובתו להעביר את הכסף למישרד־הביטחון היה מקבל על עצמו סיכון בלתי סביר... מר פרידמן השקיע את הכסף בג'נבה באיגרות של האי.או.אס. הוא עשה כן בלי היתר מהמפקח על מטבע זר, אך ההיתר ניתן לו בדיעבד בהמלצת דינשטיין. אנו מקבלים את הסברו (של דינשטיין) כי אדם שהפר את התקנות ללא כוונה רעה ובא ומודה ולא נגרם נזק למדינה, ניתן לו ההיתר בתוקף למפרע כדבר שבשיגרה. ברם, ההיתר שניתן לפרידמן היה כפוף לתנאים. אך במקום להחזיר את הכסף לישראל חזר והשקיע אותו בג'נבה גם הפעם ללא היתר. הוא לא דק פורתא בכגון אלה, וזה ראוי לגנאי.

שימו לב: על עבירה חמורה שכל אזרח ישראלי אחר היה הולך בגללה לבית־סוהר מוצאת סוף סוף הוועדה עוז לומר כי פרידמן ראוי לגנאי. על אותה פרשה אמר האלוף זורע בדו“ח המיעוט שלו: „מדובר כאן במר פרידמן, מנהל חברה ממשלתית, המחזיק כספים ציבוריים ברשותו הפרטית, חודשים על חודשים, מבלי להודיע לאיש. עובדה זו די בה כשלעצמה, מבלי צורך למיינה לקטגוריות מישפטיות כאלה או אחרות, כדי לצפות במפגיע, ממר פרידמן, להסבר משכנע שאין עליו עוררין. אלא שלמרבה הצער והפליאה, לא זו בלבד שלא נמצא למר פרידמן אותו הסבר משכנע־כל, אלא שקשה לכנות מה שהוא אמר בפנינו בנושא הנידון כ„הסבר“ כלל.

„על כורחי, איפוא, חייב אני להסיק מסקנות ציבוריות, ממצב עניינים עגום זה, בדבר התאמתו של מר פרידמן למישרה אותה הוא תופס.“

הדו“ח תחת שבט הביקורת:

● **הד“ר דוד ניב,** גיאולוג במשרד הפיתוח: „לצערי נקט הרוב בוועדה גישה פורמאליסטית וצרת אופק, כבמשפט סלילי, כאילו הבעיה העיקרית היא חפותו או אשמתו של איש זה או אחר ולא המשמעות הציבורית של הבעיות. קיוויתי שהוועדה תוקיע בחריפות פגמים ולא תתייחס אליהם בסלחנות המירבית... קשה לי להשלים עם חוסר התגובה המוחלטת לגבי התופעה המחרידה של שקר בשבועה מעל דוכן העדים. כמו־כן קשה לי להבין כיצד ולמה לא הושעו אנשים שהואשמו בהשלטת טירור בעת שנערכת חקירה אודות יעילות מפעלם... הקשה מכל לגבי היא אי ההתאמה המשוועת בין ניתוח מימצאי הוועדה לבין המסקנות הסופיות של הרוב. כאן יש לדעתי עלבון לשכל הישר. אני רואה בדאגה את ההשפעה השלילית שתהיה למסקנות הרוב: הלבנת כל תופעה שלילית וגישה סלחנית־קלילה למחדלים הם בבחינת אור ירוק למפירי חוק למיניהם. כיצד יכול היה הדבר לקרות? האם אנחנו מתכוננים להשלים עם הידרדרותנו לדרגת חברה לבנטינית פאטאליסטית?“

● **האזרח א. אלעזר,** מראשון־לציון, במכתב למערכת הארץ: „ההחלטה האומללה פגעה בציפור נפשם של רבים וטובים בין אזרחי המדינה. קשה להשלים עם גורמות התנהגות שהוועדה השלימה איתם. קשה להשלים עם הקביעה שמקומה של מדינת ישראל לא בין המדינות המתוקנות, אלא בין מדינות לבנטיניות ודרום אמריקאיות שונות. זאת שערוריה.“

● **ח“כ לשעבר, משה ארם,** במרכז מפלגת העבודה: „לא אירעה שום התמוטטות במיפעל. הכל פרח ושיגשג. מה שהתמוטט שם הוא צלם האדם, היסוד המוסרי. גם הנוסח האלגנטי של הערכת הרוב על דמותו של הגיבור הראשי מעיד על כך.“

● **המשורר חיים גורי:** „מיסמך זה הוא מוזר ומכאיב. נדמה שמחבריו התעלמו מן ההשלכות שיש בדבריהם על ההווי הציבורי שלנו, גילו סלחנות בלתי מובנת כלפי תופעות הנוגדות את המושגים המקובלים על מותר ואסור.“

● **הפרופסור נתן רוטנשטרייך:** „הוועדה מעלימה עין מהבחנות ביחס לפגישה שבין היסוד המוסרי לבין היסוד העסקי. דברים מסוג זה מחלחלים ונסיון לתת לדברים גושפנקא איננו מסיים את הפרשה.“

● **העיתונאי דניאל בלוך,** כתבו הפרלמנטרי של דבר, במרכז מפלגת העבודה: „לעניות דעתי, מבחינה מוסרית וציבורית הפסק שקבע האלוף זורע כדעת המיעוט, הוא הפסק שמתחייב מן המינימום ומהדו“ח המפורט של הוועדה.“

● **הפרופסור למישפטים דניאל פרידמן:** „השאלה המרכזית (שעמדה בפני הוועדה) התייחסה לאספקטים מוסריים־חברתיים של הפרשיות שהתגלו בפניה. בעניין זה יש בחוות הדעת של הרוב משום כישלון חרוץ.“

● **הפרופסור שמואל אייזנשטאט:** „המיעוט בוועדה סבר שהיא חייבת לקבוע נורמות לגבי התנהגות ציבורית. הרוב התעלם מהדבר הזה ובכך השאיר חלל ריק בחיים הציבוריים.“

● **העיתונאי יואל מרכוס,** בהארץ: „...דין־וחשבון שהוא מתחילתו ועד סופו לקוי. דו“ח שיש בו סתירות פנימיות, הגדרות וניסוחים מעוררי תמיהה. דו“ח שמחמיר כלפי מי שלא צריך ומקל ראש במעשים ובמחדלים חמורים מבחינה ציבורית... ועדת החקירה נכשלה בתפקידה...“.

● **המכקר בויז עברון,** בידיעות אחרונות: „מר ויתקון — האם עלי לומר לבני, שומה עליכם לשמור על החוק ולנהוג בצורה מוסרית: אבל כל זה שריר ותקף כל עוד הינכם קטנים, עניים, חסרי מעמד ושפעה; ואם תוכיחו את כושרכם העסקי והניהולי, תהיו פטורים ממגבלות החוק?“

שלושה על המדוכה

שלושת חברי ועדת החקירה, שמונתה לחקור בהאשמותיו של הגיאולוג הד“ר דוד ניב (משמאל), נגד המחרחש בחברת „נתיבי נפט“ ונגד עיסקותיו הפרטיות של המנכ“ל מרדכי („מוטי“) פרידמן, הם כולם אנשי מימסד מובהקים.

● **הד“ר אפרד ויתקון** (במרכז), יושב־ראש הוועדה, שהעניק לה את שמו, הוא שופט בית־המשפט העליון זה 18 שנה. ויתקון בן ה־62 הוא יליד ברלין, שרכש את השכלתו המשפטית באוניברסיטאות ברלין, בון, פרייבורג ולונדון. הוא עלה לארץ בשנת 1934 ועד לשנת 1948 עבד בפרקטיקה פרטית כעורך־דין. בשנת 1948 מונה כשופט מחוזי ובשנת 1954 כשופט עליון. בצה“ל שירת הד“ר ויתקון בדרגת סרן, בתור קצין סעד משפטי.

הוא מומחה בעיקר לדיני מיסים ובתור שכזה היה יושב־ראש של ועדות שונות לענייני מיסים. כמו־כן הוא משמש כיושב־ראש הוועדה לשטרות כסף ומטבעות מטעם בנק ישראל. בפסקי הדין שלו התגלה כליבראל בענייני חופש הפרט, אך מחמיר בצורה קיצונית ביותר בכל מה שחותם „ביטחון המדינה“ טבוע עליו.

● **אברהם קליר,** שהצטרף לחוות דעתו של הד“ר ויתקון, כדעת הרוב בוועדה, הוא תעשיין, יליד רומניה, בן 69, במקצועו הוא מהנדס כימאי, שקיבל את התואר שלו באוניברסיטת טולוז בצרפת, אף הוא עלה לארץ בשנת 1934, ויסד יחד עם סם זקס את מפעלי האשפרה ארגמן. היה חבר המפלגה הפרוגרסיבית וחבר נשיאות בעלי התעשיה בישראל. עד היום הוא מנהל את תשלובת מפעלי ארגמן, הזוכים בתמיכה ממשלתית קבועה. אברהם קליר הוא אב שכול. בנו, צבי, נפל בשורות הפלמ“ח במלחמת העצמאות בקרב על אשדוד.

● **מאיר זורע,** בעל דעת המיעוט בוועדת ויתקון הוא אלוף (מיל.) שהקאריירה הצבאית שלו נקטעה באיבה, בהיותו ראש אג“ם, בעקבות תרגיל גיוס מילואים אומלל שהסעיר את המדינה. זורע, הידוע יותר בכינויו זרו, הוא חבר קיבוץ מעגן־מיכאל. ששכל את בנו, טייס חיל־האוויר, במלחמת ששת הימים ברמת־הגולן.

כה עלול לכתוב היסטוריון של שנת 2001:

מדינת ישראל נפלה במילחמה.

לא במילחמה שהיא נחלה בה מפלה.

אלא במילחמה שהיא ניצחה בה.

אורי אבנרי: זעקי ארץ אהובה!

ב יום העצמאות השלישי, החמישי, העשירי, רק־דת ברחובות. השתפשפת עם המוני בני־אדם. סביבך היה ים של פנים מאושרות. היית שלם עם עצמך ועם מדינתך. ש י ר.

ביום העצמאות ה־24 לא ראית פנים אלה. בעלי־הפנים נשארו בבית, או ביקרו ידידים כמוך.

האנשים שהסתודדו ברחובות, בפנים קודרות, זועמות, כימעט זועפות, מצאו פורקן לתוקפנות במהלומות פסי־שי־הפלסטיק, איש על ראש רעהו. לשווא חיפשה הטל־וויזיה, בכל ערי הארץ, פרצוף מאושר אחד ויחידי, ש־ניתן היה להקרינו על המסך, כאישור להונאה המשודרת.

ואותם שישבו בבית, שהביטו בחגיגה ההמונית ה־מפוברקת שיצאה מן הקופסה, שאלו את עצמם: „מה לנו ולהם?"

יום העצמאות היה ליום הזיכרון.

הישראלי הטוב, שהקים את המדינה, חפץ נוכרי במדינתו. לא מפני שהוא מתנכר לה, אלא מפני שהוא חש שהיא מתנכרת לו.

היכן התחושות של אתמול — תחושת השייכות, חדוות היצירה, „כל ישראל חברים", חברת־עובדים, עולם חדש... היכן? היכן?

■ ■ ■

מ שהו אבד בחיינו, משהו התרוקן והשאיר אחריו חלל ריק.

הריקנות הגדולה השתקפה בראי המדינה — המסך הקטן.

במשך שתי יממות הזיכרון והעצמאות נשפכה ללא־רחם התשפוכת הטלוויזיונית מן התיבה — תשפוכת ממוסחרת של באנאליות לאומנית.

הימים הגדולים של לידת המדינה — ארוזים לייצוא. מהולים במליצות בומבסטיות נבובות, רחוקים — הן מהתרוממות־הרוח של הימים ההם, הן מקור־הרוח של ההסתכלות־לאחור.

אחרי 24 שנות קיום ממלכתי, לא היתה אף יצירה דרמאתית אחת שראוי היה להציגה, והחלל התמלא על־ידי הוא הדך בשדות — מחזה־בוסר מעובש של מי שהיה סופר מבטיח, שלא קיים את הבטחתו מעולם, וגיבוב פסבדו־דראמתי של בנימין גלאי.

ולסיכום בא פסטיבל־הזמר, האופיום החדש להמונים, שלא היה בו אף רגע אחד של אמת מילולית או צלילית, אלא רק הבאנאליות המחושבנת של סוחרי־בידור.

זהו ראי השיממון הגדול, הבצורת שיבשה את הספר והבמה ואת רוב שאר שדות היצי־רה התרבותית. אין בשורה לסופרים ואין מילה אותנטית בפי המחזאים, חוץ מכמה דמויות אובדות התוהות בשממה, וקולן קול קורא במידבר.

■ ■ ■

ת אמת נעדמת מן הנוף הנפשי, היפי גם מן הנוף הפיסי.

מה נעשה לארץ הזאת, בדור האחרון?!

את הנחלים הרעלנו, והם הפכו בית־קברות מצחין לחי ולצומח. את החולה ייבשנו, והיא התנקמה בנו ב־הדבקת הכינרת, הגוססת עתה לעינינו.

עקרנו פרדסים אשר בושמם כישף את נעורינו, כדי להקים במקומם ג'ונגל של כיעור מאובן.

בשיכרון של דחפור משוגע הרסנו בתים נהדרים, שנבנו באהבה לדורות, וכיסינו את הארץ באבעבועות הלבנות של מגיפת השיכונון.

בחימה שפוכה של מערבל מטורף רצחנו והטבענו בבטון כל פינת־חן כלילת־יופי, ממרומי הכנען ועד חוף אילת, שהקסימה דורי־דורות. מאז ימי דויד המלך ועד ימי ילדותנו, ובשיא של ריצת־האמוק, נעצנו את המאכלת בליבה של ירושלים.

הרוצח את ארצו, רוצח את נשמתו. הוא מייבש את מעיין ההשראה של חמשורר, של כל נער ונערה. דור הגדל בכיעור, המוקף כי־עור, שאינו רואה אלא כיעור — משחו מת בו.

■ ■ ■

ב לא אמת, בלא יופי, מתפרק הקשר בין אדם לאדם.

עם אחד היינו, פעם. לפני קום המדינה.

ואפורה. המישטרה עומדת מולם אין־אונים, או מתפרצת באלימות נגדית.

■ ■ ■

ה מישטר הוא ראי החברה. התנוונות המישטר מובילה להתנוונות החברה, וזי־היפך.

פעם היו לנו „מוסדות לאומיים". בחרנו בנציגים,

זה היה דגלם: הפגנה נגד הספר הלבן, 1939

שותפות־הגורל שלנו האפילה על כל המפריד והמפלג.

והנה מתפרקת חברתנו לנגד עינינו. השינאה והקינאה חוגגות את נצחונן. כולם שונאים את כולם. ספרדים ואשכנזים, „שחורים" ו„לבנים". בני־הארץ ועולים חדשים. „דפוקים" ו„מסודרים". עניים ועשירים. עובדים ומנהלים. צעירים וקשישים. אזרחים וביורוקרטים. נהגים והולכי־רגל. נהגים ונהגים.

החיוך הספונטאני, שהיה פעם סמל־ההיכר של הישראלי, הולך ונעלם מנוף חיינו. גילויי התוקפנות, השינאה, הרוגז ההדדי, ממלאים את יומו של הישראלי ברחוב, באוטובוס, במקום־העבודה, במקום־הבידור.

על רקע ההתפרקות הזאת צומחים הביריונות, התוקפנות הקיבוצית באולם הקולנוע ובפינת הרחוב, כנופיות השכונות, התארגנות הפשע המאורגן.

השוד המזויין, האונס האלים, החצתות, הפכו לכרוניקה יומית מוצנעת, שיגרתית וקיבלנו את מרותם מתוך הכרה. בני־חורין היינו, ממושמעים מרצון, אדונים לגורלנו.

כיום יש שילטון, ומיליוני שנות־אור מפרידות בינו ובין העם.

כל יום מבליט מחדש מרחק אסטרונומי זה. סדרי־האבל על העסקן שנפטר. דו"ח החקירה על שחיתות ש־נתגלתה. הודעה על הצורך להדק את החגורה. מפי אדם שזה עתה התפרסם שקיבל מידי הממשלה באקשיש של חצי מיליון לירות מכיסי הציבור.

אפילו הצביעות, זו ההודאה המסווית ברגשי־בושה, הולכת ונעלמת. הכל נעשה עתה בגלוי, ללא תירוצים, בעזות־מצח.

הדמוקרטיה הפורמלית הולכת ומתגלה ככלי ריק מ־תוכן אמיתי. כל ילד יודע ששום דבר לא ישתנה ביום־הבחירות. והקומיסארים משתדלים לשנות את החוק כדי להחניק גם את שרידי ההתבטאות החופשית ליד הקלפי.

העם יודע שאינו שותף להכרעות, שהכנסת הפכה חותמת־גומי, שההכרעות הגורליות ביותר, בתן תלויות חייו וחיי מישפחתו, מתקבלות אי־שם, על־ידי קבוצה זעירה של עסקנים מפלגתיים, גמדים רכובים על מכוניות־ענק.

עם של בני־חורין הפך לעדר אדיש, המקבל כל דבר בצייתנות אוטומטית, העונה אמן אחרי סיסמאות שטיפת־המוח, המתוות עליו מן הטלוויזיה. הגימגומים הילגים של זקנה פרימיטיבית הוסכים דברי־חכמה חיים, וההתחכמויות האינפנטיליות של בעל הכאריזמה מתקבלות כפיקחות פוליטית עילאית.

בניצוחה של עדת הגמדים המתנשאים מתמוטטים השירותים הציבוריים, חזר הדואר לימי התורכים, גורת הזוהמה ברחובות, נסתמות הערים, נהרסת הארץ, גדלים הפערים החברתיים, מטופחת שיכבת־עילית טפילית ומושחתת, מתרבים בתי־הסוהר, מייובאים זרים לעשות את העבודה השחורה, ונסחטת טיפת־הזיעה האחרונה מן האזרח כדי לפרנס גולם ביורוקרטי מיפלצתי.

במקח־וממכר חשאי בקרב עדת הגמדים נכפים חוקי־כפייה דתיים על מי שמואס בהם. מפירי־שביתה ובתי־המישפט מופעלים כחוק כדי למנוע מעובדים להיאבק על שיפור תנאי־העבודה מידי מעבידים שהשילטון רוצה ביקרם.

חוקי אישות, חוק המושבים, חוק איסור השביתות מצטרפים כחוליות לשרשרת, ש־מטרתה לכבוד את האדם החופשי ולהפכו צמית. החינוך בבתי־הספר, בעזרת הטלוויזיה הישיטונית, יוצר עם של רובוטים.

■ ■ ■

ה**שחתה הבלתי מגיעה אל מקורות ה־מוראי הראשי, אל מעיינות ההשראה המיסרית.**

במשך שני דורות, יגעו היישוב והמדינה את כוחם המוסרי ואת תדמיתם הפנימית והחיצונית מן ההתייישבות העובדת. הקיבוץ, המושב, היו דוגמאות האידיאל המתגשם: חברה חופשית ללא כפייה וניצול, שוחפות חופשית של בני־חורין העובדים מתוך הכרה.

היכן הם היום?

במזכירויות הקיבוצים מתקבלים כאורחי־כבוד „ראיי־סים" מכורי־אדם. קלגסי־עבודה המעבידים במכות נערים ונערות ערביים, תמורת שכר קבלני המשתלם ל־„ראייס."

במושבים מנצלים מתנחלים־ביזנסמנים, הדומים בכל למתנחלים של וירג'יניה ורודסיה, פליטים ערביים מכי־חרב ומוכי־רעב, אלמנות ויתומים העובדים עבודת־פרך בשכר־רעב. כל זה על „אדמת־הלאום" המקודשת, שנלקחה ממישפחות אותם פליטים.

ההתיישבות, שעליה היתה גאוותנו, שהאירה בזוהר אורה את נעורינו, הפכה ל„התנחלות", המבוצעת בכוח גס, תוך נישול והפקעה וגירוש, תחת הדגלים החשוכים של דת לאומנית.

החוזה הברוטאלי מעורר אצל רבים וטבים, זו הפעם הראשונה, ספיקות וגבי העבר. האמנם קרה מה שקרה בעבר כפי שנאמר שקרה? האמנם קורה מה שקורה כיום זו הפעם הראשונה? הספק מתחיל לכרסם, ולחרי־עיל את שורשי תודעתנו הלאומית.

■ ■ ■

כאשר נפגע המוראל בשרשיו העמוקים החבויים ביותר, עלול הרעל להתפשט אל העריכה העיקרית של ביטחוננו הפיסי — הצבא.

אנו, שגדלנו במחתרות, שרכשנו בטיפות דמנו את מניות־הייסוד של צה"ל, שהתגאינו בטוהר הנשק ה־עברי, שהלכנו אחרי מפקדינו באש ובמים — האמונה המוחלטת בצידקת ענייננו פעמה בלבנו.

היינו צבא של הגנה. ההגנה על הקיום הלאומי והאישי הצדיקה בעינינו את מעשינו, גם כשהיו חמורים מאוד־מאוד.

כיום משמש צבא זה לא רק למשימות הגנתיות, אלא גם כחיל־כיבוש בחלקי־ארץ שבהם יושב עם אחר, משולל זכויות וחסר חופש. הוא מנוצל כמכשיר בידי השילטון לנישול עם, ואולי ישמש מחר להרחקתו. רבים וטובים שומעים בלילה, בסתר ליבם, את הקול הדק של הספק. אחדים כבר הגיעו למסקנות חמורות.

כך זה בעוד חמיחמה נמשכת, בעוד כי הסכנות מטילות את צילן על עתידנו.

■ ■ ■

ה**אם כך אלה הן תופעות נפרדות, בשטחים הרחוקים זה מזה, שאין ביניהם קשר?**

אני מאמין שכך תופעות האלה קשורות זו בזו, שכיוון יחד הן חלק של תהליך אחד.

יש קשר בין הכיבוש מעבר לקו הירוק ובין ההתנגדות מצידו זה. יש קשר בין השחתת מקורות־ההשראה המוסריים ובין ייבוש המעיינות התרבותיים. יש קשר בין כיעור הארץ וכיעור החברה. יש קשר בין ניצול העבודה הערבית במושבים ובין היחס לעובדים העבריים. יש קשר בין פיתחת־רפיח ופיתחת־התיקווה. יש קשר בין הבריונות ברחובותינו ובין הבריונות כלפי הגוף. יש קשר בין פולחן השינאה כלפי זרים ובין התגברות השינאה בתוכנו.

הקמנו מדינה של אזרחים שוויי־זכויות, וזו עמדה על נפשה וניצחה במילחמות־מגן. הניצחונות יצרו מדינה שיש בה אדונים ועבדים, בעלי זכויות־יתר, בעלי זכויות מקוצצות וחסרי־זכויות לגמרי.

האם פלא הוא שבמדינת בני־החורין גברה שימחת־החיים וחדוות־היצירה, וכי במדינת הכובשים והכבושים גוועת השימחה, פושטים הניכור והשינאה ואי־שביעות־הרצון המחמדת?

הבנת הקשרים הסמויים האלה, הבנת אחדותו של התהליך, היא הצעד הראשון למיגור החזון, לתחייה ולהבראה.

■ ■ ■

ה**דרך להבראה** מתחילה באבחנה, בחשיפת מקורות־החולי. זוהי דרכם של הרופאים. כנגדם מתייצבים השארלאטאנים, רופאי־האליל המציעים סמי־הרגעה מילוליים.

נחמות מדומות, תירוצים משכנעים, הסברים הבאים לכיום את האזעקה.

האם לא אמרו הזקנים בכל התקופות „אה, כשהיינו צעירים היה הכל אחרת..."

אולי האכזבה הגדולה אינה אלא תוצאת הגיל, נוסטאלגיה ביולוגית של קשישים ללא אחיזה במציאות?

הסבר נוח. הסבר כוזב.

אך הניכור הגדול אינו נחלת הוותיקים בלבד, ויחמי"ש שהגיעו לגיל העמידה. הניכור בוקע בצורה החריפה ביותר אצל הצעירים ביותר, שלא ידעו כלל מציאות אחרת.

אם כן, שמא זוהי הסיבה? הרי הניכור של הצעירים הוא תופעה עולמית. אם אין זו תופעה ישראלית, הרי ברור שלא בנו האשם.

גם זהו אליבי נוח. נוח וכוזב.

ישנה תופעה עולמית, שהדיה מגיעים גם לארץ. ישנה התקוממות של הדור הצעיר בעולם המערבי, ואולי גם בעולם המיזרחי.

אולם האם היא מסבירה את המתרחש אצלנו, את התפרקות ערכינו המיוחדים, את התדיקנות זיכנו הלאומי, את השחתת מערכות המדינה שלא מלאו לה עדיין 25 שנה? האם אפשר להשוות את התנכרות הדור העשירי בארצות־הברית להתנכרות הדור הראשון שגידד במדינת ישראל?

ואולי קורה לנו מה שקרה כבר באמריקה, ומה שקורה או עומד לקרות בארצות רבות אחרות: המשבר הגדול של התקופה, תוצאת „הלם השינוי" הטכנולוגי, או התפוצצות האוכלוסייה, או התמוטטות החיים בכרך צפוף־המיליונים, או התמוטטות המוסר המקובל, או התרופפות הקשרים החברתיים והמישפחתיים.

מילים ארוכות ויפות. אפשר לדוש בהן, לכתוב עליהן מאמרים מלומדים, לערוך עליהן סימפוזיונים של פרופסורים, בז'רגון סתום המפריח ערפילי חשיבות.

בוודאי, כי התהליכים העולמיים האלה אינם פוסחים גם עלינו. הם מגבירים את סימני ההיכר של מחלותינו. אבל הם לא יצרו אותן.

במידה שהשפיעו והוסיפו לרעה — לא היתה זאת גזירת־שמיים. אילו היה גופנו בריא, היינו דוחים את פלישת החיידקים הזרים ומתאימים את עצמנו לעידן החדש.

מה שקורה לנו, קורה לנו. מתוכנו הוא בא. רק אנו יכולים לשנותו.

■ ■ ■

ל**א עוד דברים מופשטים** באה הזעקה. לא על דברים המתרחשים אי־שם למעלה, או במרחקים.

ריקמת חיינו היומיומיים היא החלכת ומישחתת. רגעי־האור של יומנו הולכים ומתמעטים, רגעי הרוגז הולכים וגדים.

מן הרגע שאתה קם ועד הרגע שאתה שוכב לישון — כמה רגעי־זעם עוברים עליך — בקראך את עיתון־הבוקר, בלכתך ברחוב המוזהם, בנוסעך באוטובוס או במכונית הפרטית, בהביטך סביבך במקום־העבודה, בשלמך את מחיר המיצרכים, בחשבך את ערך שכרך, ביושבך בקולנוע, בהסתכלך בתיבת הטלוויזיה, בשומעך על החטוטת ממשלתך.

כמה רגעים של זעם, של התקוממות חנוקה, של שאיפה מדוכאת לקום ולעשות משהו אלים?

ואם אתה די מבוגר כדי להעיף מבט אחורה ולזכור את טיב חייך לפני שנים — טיב החיים ממש, על פרטיהם, על הרגעים שמהם היו מורכבים — אתה חש שירדה איכות החיים, פשוטו כמשמעו.

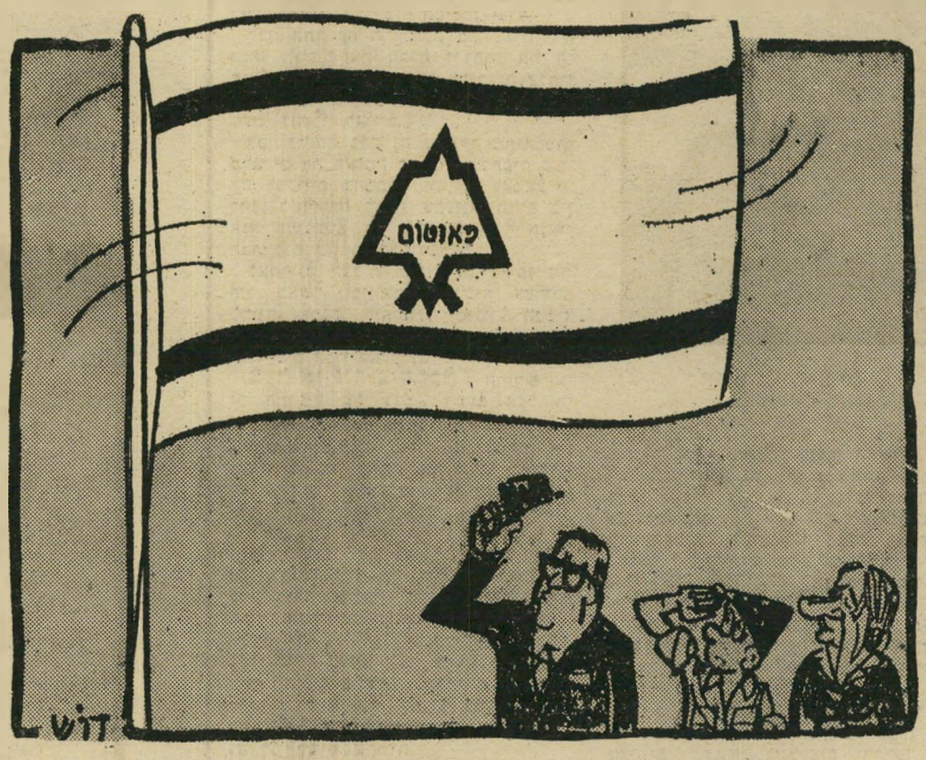
אל תשלה את עצמך. אין זו נוסטאלגיה. זהו חשבון של אמת.

איני מאמין שזוהי גזירת־שמיים. איני מאמין שזה מוכרח לחיות. אני מאמין שכך פרט יפרט מן התמונה הקודרת, שצויירה כאן, ניתן לשנות.

העם עצמו אינו מושחת. ואם העם הוא בריא, ניתן להבריא את מסגרות קיומו, את איכות החיים של הפרט. בתנאי שיש נכונות לקום ולהיאבק, לשים קץ לאדישות הנוראה מול פני ההידרדרות הנוראה.

יעקי, ארץ־אהובה!

(בהמשך סידרה זו ינתח אורי אבנרי את התופעות שגרמו להשחתת איכות־החיים בישראל, ויתן כדרכים לחיסונן.)

זהו דגלם כיום: קאריקטורה של דוש ב„מעריב"

העם

מי הם

בעלי הארץ?

הרשימה שפירסמה בדבר־השבוע, מי־ספו השבועי של יומון המפלגה השלטת בישראל, דבר, היתה חריפה ומדהימה.

היא סיפרה על שלטונן של „22 המיש־פחות" שתחת ניהולן שני שלישים מתע־שיית המדינה, ארבע חמישיות מכספי הבנקים וחברות הביטוח ושטחים אין ספור של אדמות הקלאיות ופוריות. „לפי רוב ההערכות", פירסם באותה רשימה, „הן הוציאו מן הארץ במשך השנים כחצי ביליון דולר והפקידו אותם בבנקים זרים."

וזה עוד לא הכל: „בעזרת הלוואות ממשלתיות נעשו כמה מהמפעלים משתל־מים במשך שלוש שנים. אולם במקום להחזיר את ההלוואות, שמרו המשפחות על הונן וולו כספים נוספים מהממשלה, כדי לבנות מפעלים נוספים. אנשים אלה," אמר בלבלן, „הן לבעלי הארץ. וגם ל־בעלי השילטון כמובן."

„כל אדם שהיה דרוש להם בשילטון, היה מקבל מהם משכורת בצורה זו או אחרת. הם השתמשו בכוחם לקידום ענייי־ניהם הפרטיים והיתה להם יד בניוון ה־שילטון."

הדברים נשמעים מוכרים. „מה קרה ל־דבר שהוא מפרסם ביקורת כזאת?" ית־מה השואל. שום דבר לא קרה. אין שום חשש. הרשימה הנ"ל אינה נוגעת למה שמתרחש בישראל, היא אינה אלא תר־גום של מאמר שפורסם אודות 22 המש־פחות ששלטו במאקיסטאן.

יחסי חוץ

תסריט לבוקארשט

לפחות פעם בשנה קורה האסון: מישהו רוצה לתווך בין ממשלת ישראל לבין מדינות־ערב.

בירושלים מדליק הדבר תמיד אור אדום. כי כל נסיון־תיווך מצליח מוכרח להגיע לרגע שבו דורש המתווך מגולדה מאיר לשרטט את הגבולות שהיא דורשת.

את זאת אין גולדה רוצה לעשות, בגלל סיבה הגיונית ביותר: אין גורם בעולם כולו התומך בדרישות־הסיפוח שלה.

לכן, התשוקה הראשונה בירושלים היא תמיד לטרוק את הדלת ולדחות את ה־תיווך בעודו באיבו. אבל לרוב זה בלתי־אפשרי, כי המתווך הוא ידיד ישראל, שאין טעם להפכו לאוייב.

לכן פותחה בהדרגה טכניקה מתוחכמת: מקבלים את היוזמה בברכה, משתפים פעו־לה, ומקווים שהמתווך יתייאש באמצע ה־דרך. כשייווכח לדעת שפעורה תהום בין תנאי־המינימום של הערבים לבין תנאי־המינימום של ממשלת־ישראל.

לאחרונה הצליח תרגיל זה באופן מו־היר, כאשר ניסו ארבעת נשיאי אפריקה לתווך. אמנם, ליאופולד סנגור, הנשיא הבכיר, התרגז בסוף קצת על ישראל, אבל שום אסון לא קרה.

בעד או נגד מוסקבה? החודש חו־זר התרגיל על עצמו. הפעם אצל ה־רומנים.

איש אינו יודע בדיוק מה המריץ את מנהיג רומניה להציע את עצמו כמתווך. יש לכך כמה הסברים אפשריים:

● מאמץ להפגין מחדש את עצמאות רומניה, תוך הרגזת ברית־המועצות.

● היענות לבקשה סובייטית דווקא, כדי לבנות גשר בין ירושלים ומוסקבה, ערב ביקור ניכסון בברית־המועצות. לא נוח לסובייטים שהאמריקאים הם בעלי יחסים עם שני הצדדים בסיכסוך במרחב, בעוד שהם עצמם קשורים רק בצד אחד.

● הפגנת־אזהרה סובייטית מסווית כלפי מצריים, כדי למנוע בעדה מלהת־קרב יותר מדי לאמריקאים. בבחינת רמז: גם לנו יש אפשרויות.

נוקשות עדינה. אולם נראה כי ה־הסבר הפשוט ביותר הוא גם הסביר ב־יותר: רומניה רוצה לנצל את מעמדה, כידידת שני הצדדים, כדי להשיג הישג דיפלומטי בינלאומי. מנהיגה נעמה, אולי, לבקשה מצרית, כי אל־סאדאת זקוק להס־דר, והוא נאחז בכל קש.

לכן נענתה גולדה מאיר להזמנה. מש־מיעה מחמאות באוזני הרומנים. אותה שעה עצמה משמיע אבא אבן הסתייגות עדינה, קיבע שהרומנים אינם „מתווכים", אלא רק מבקשים לעזור לקיים דו־שיח בין הצדדים.

ההמשך נתון. באדיבות רבה, ובשפה עדינה ככל האפשר, תהיה גולדה נוקשה. הערבים, מצידם, יגלו אף הם בפומבי את נוקשותם הרגילה, שמא ייראו כאילו הם נכנעים לישראל.

אחרי כמה מהלכים, תמות היוזמה ה־רומנית בשקט. מנהיגי בוקארשט יגיעו למסקנה שהשעה אינה כשרה להשגת הס־כם, והם יעדיפו את קבורת היוזמה בדרכי־נועם, כדי לשמור על מעמדם אצל שני הצדדים.

סוף פסוק — עד שיבוא המתווך הבא.

מפלגות

נצחון השוויצרים

הצעירים

שמואל מיקונים הגדיר את מתנגדיו ב־מק"י, ערב וועידתה ה־17, כ„שוויצרים צעירים", והזהיר מפני השתלטותם על ה־מפלגה, כ„סכל העולם יידע שמיקונים ו־מק"י חד הם..."

כזה היה נוסח הוויכוח בוועידה האח־רונה של המפלגה הקומוניסטית הישראלית, שנגעלה במוצאי שבת בבחירת ועד מרכזי חדש. בו יש רוב מוחלט ל„שוויצרים ה־צעירים". בשעה שראשי הפרקים של הרוב הטיפו למפלגה קומוניסטית מסוג חדש, „על יסודות דמוקראטיים" ניהלו התומכים

יורש טיטיבוים
המלך המת הכתיר יורש־עצר

בקו זה ויכוח בסיגנון פולחן האישיות ה־ישן של המפלגות הקומוניסטיות הוותי־קות, שאפילו בהן אין מדברים עוד היום בסיגנון כזה. „זוהי מפלגה קומוניסטית־מונרכיסטית," אמר אחד מאנשי המיעוט, „המלך מת והוריש את כתרו לדיאדוכים."

חדוקת הירושה. הצוואה הרוחנית והאידיאולוגית של ד"ר משה סנה ז"ל ריחפה לנגד עיניהם של צירי ועידת מק"י, במשך כל שלושת ימי וועידה. מאתיים צירים נבחרו בבחירות אישיות בסניפים, מתוך כחמש מאות חברים שנותרו בה, אחרי גיוס כללי של „נשמות מתות" כדברי האישום הגלויים של המיעוט: מתוך ה־מאתיים, התנגדו כשלושים וחמישה ל־„צוואה" האומרת כי „המאחד את מק"י עם העם כולו היא העמידה בחזית ההגנה הלאו־מית, הצבאית, הפוליטית והאידיאולוגית מו־סריח." וטענו לעומת זאת, בהסתייגותו של ח"כ שמואל מיקונים, כי הנוסחה הנ־כונה צריכה להיות: „המאחד את מק"י עם העם כולו היא העמידה המשותפת ב־הגנה על בטחון ישראל מפני כל תוקפנות מכל צד שהוא..."

(המשך בעמוד 23)

2 תמונות - 1 שערורייה

הציבור כולו היה עד לדו־שיח הדבילי. עוזרי שר־הביטחון דאגו להנציחו בטלוויזיה.

משה דיין קיבל בלישכתו שחקן סוג ג'. שר־הביטחון של ישראל הגיש לשחקן, גיבור סידרת־מתח בי־נונית, בטכס חגיגי את אלבום מילחמת־ההתשה.

כתמורה הגיש לו השחקן את הסמל המיסחרי שלו — פסלון קטן של „המלאך", אחד מרבים שדוג־מתם חילק למעריציו בני הטיפש־עשרה במופעי־בידור.

יתכן שלא היה עושה דבר כה זול, לולא נזכרו הוא ואמרגנו רק ברגע האחרון שהם צריכים להביא שי לשר, שעימו רצו להצטלם לצורכי פירסומת. הם לקחו את הפסלון בחיפזון, לא הספיקו אף להוריד ממנו את תווית מס־הקנייה.

בהגישו את הפסלון, התנצל „המלאך" שהפסלון יוצר, בוודאי, בהונג־קונג. הוא רצה להוריד את התווית. באותה רמה גבוהה של הומור, השיב דיין ששילטונות המס עלולים לדרוש ממנו לשלם עוד פעם את מס־הקנייה.

את זאת ראו ושמעו מאות אלפי הצופים. אבל הם לא ידעו את השערורייה שמאחורי הביזיון.

כי באותה שעה עצמה שבה קיבל דיין את בדרן־הטלוויזיה, נערך בלוד הטכס להסרת הלוט מאנ־דרטת־הזיכרון של חטיבה 8, אחת החטיבות הקרביות של מלחמת־העצמאות. משה דיין היה מפקד־גדוד באותה חטיבה — גדוד 82, שבראשו השתתף בקרבות לוד וכרטייה. היה זה גם טכס־אזכרה לחללי החטיבה, אשר הוריהם וקרוביהם באו לטכס.

דיין, שמצא זמן לקבל את הבדרן, לא כיבד בנו־כחותו את הטכס. יתכן שהיתה לכך גם סיבה פולי־טית — הטכס נוהל בידי יגאל אלון, ישראל גלילי ועודד מסר, שהיו חבריו של יצחק שדה, מפקד החטיבה.

רשמית נמסר כי דיין לקה בהתקפה קלה של אדמת. יש לקוות שלא הדביק בה את „המלאך".

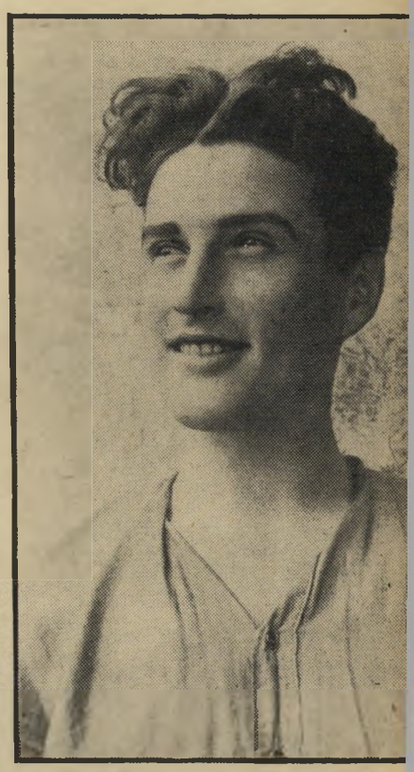
הוא הרים את ידו,

שתי נשים ובת ענת על בעלה, ארתור אייזנשרבר. לידה — אמה, בלה, שהיתה סינילגה, בתו של המשורר, מתייפחת בהלווייתו, נשאתו השלישית והאחרונה של המשורר. דקות ספורות לאחר־מכן התעלפה סינילגה, ואמה עוררה אותה בסטירות. לידה — השחקנית חנה רובינא, שילדה לפו את בתם אילנה.

החרוז האחרון

אורות הבמה, שרה אילנה רובינא את עלם חן, במסגרת פסטיבל הזמון הישראלי.

באותו רגע בדיוק, הרים אביה הגוסס את ידו בתנועה של ברכה, ובקול צלול, כשמבטו נודד למרחקים, אמר מילה אחת קצרה: שלום.

בירושלים הרחוקה, הרעידו מחיאות כפיים את האולם, ואילנה קיבלה בחיוך תודה את אהדת הקהל.

בתל־אביב, התיישב הרופא מעל המיטה, קבע את מותו של אביה — עלם־החן של תל־אביב הקטנה, ואחד המשוררים הבולטים של תקופה שחלפה ללא שוב — אלכסנדר פן.

שאיפה לשלמות

היה זו כל מה שיכול אדם לבקש: יופי נדיר. שפע כישרונות מדהים. קסם אישי לא רגיל. נשותיה של תל־אביב הקטנה עזבו בעלים וחברים כדי ליפול לזרועותיו כפרי בשל. כשבקבוק משקה

הממשיכים חונך לזין ב־הלווייתו של פן. משוררים צעירים רבים באו ללוויה. דויד אבידן, יאיר הורוביץ, יעקוב בסר.

עטוף בטלית, לפי בקשתו

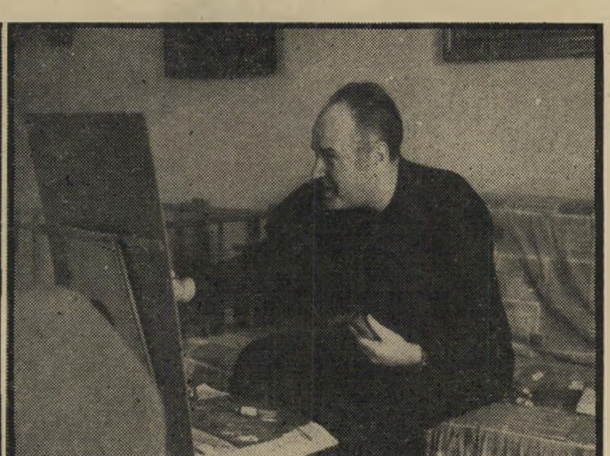
חריף מצוי דרך קבע בכיסו היה אלכסנדר פן הדמויות הבולטות של ארץ־ישראל הנולדת.

ואף על פי כן, היה הוא איש עצוב. אותה הג דות, שאף משורר אמיתי לא הצליח להימלט מ אותו חוסר שביעות־רצון, שמקורו בשאיפה לשל — לא פסחו גם עליו, על איש הרעים, הנשים וז

על מיטת חוליו, בערוב ימיו, אמר: „הייתי ה להגיע עוד פעם אחת בחיי לביטוי כמו „מים בוכים כי בראש ובראשונה, מעל ומעבר לכל

ביטוי שהשתמש בו באחד משיריו בק **„רחוב העצב החד־סיטרי:** ...„ספר ויהיו מים בוכים / כמו אצלי בעיניים".

בן 17 עם הרובשקה ושביל באמצע — הסמל המסחרי של עלם־החמודות המקסים בתקופה של שנות המהפיכה, עוד בטרם עלותו לארץ.

אינני רוצה להיות אינני.
אני רוצה להיות ישני בכל שנייה.
(פן, ב„רחוב העצב החד־סיטרי")

שעה היתה 21.45, במוצאי יום העצמאות.
אל תוך האולם האפלולי של בנייני האומה בירושלים, כשלגופה שמלת מקסי תכולה, ושערה הבלונדי הקצר זוהר ב־

בן 58 פן בדירתו, מצייר פורטרט עצמי — ציור שלא הספיק להשלים עד מותו. מלבד בציור, עסק פן גם באיגרוף, בכתיבת שירה, בקריאה ובמישחק. הכל — בהצטיינות.

בן 62 שניים על כיסא — אחד בסוף הדרך, שנייה בתחילת אלכסנדר פן עם נכדתו אלכסנדרה, זמן קצר הניתוח בו נאלצו לקטוע לו רגל, אבל למרות מחלתו, רוחו לא

אמר בקול צלול „שלום" - ומת...

בת מנחמת בת

זרובבלה (מימין) מנחמת את אחותה, סינילגה (במטפחת ראש). מאחורי סינילגה — רחל. פן נקבר בחלקת הסופרים בבית־הקברות בקריית־שאול. בצוואתו, ביקש שלא יספדו אותו, אולם שאמרו קדיש ופרקי־תהילים. רבים שרצו ללוותו לא חגיעו לבית־הקברות בגלל תקלה בסידורי־ההסעה, כיבדו את זיכרו של המשורר בנפרד.

המפורשת, שוכב אלכסנדר פן מול הנשים של חיין

סוקיו האחרים בציור, במשחק, באיגרוף — היה אלכסנדר פן משורר. משורר גדול.

איש קצוות, מרדן נצחי, נווד סוער ומאהב גדול. היטיב פן לבטא את הפי־נות החבויות בנשמתו העשירה בשירה לירית מעודנת, שרובה הגדול אינו מוכר לציבור הרחב, והיא עתידה להתפרסם בקרוב, בספר שירים שהוכן עוד בחייו של המשורר — אך ללא ידיעתו.

רוסיה התאהבה ביהודי

שי שירתו, והמקור ממנו צמחה אישיותו הסוערות, מרתקים לא פחות מהאיש המופלא עצמו.

סבא יוהאנסן היה חוקר־ימים שוודי ידוע, שהתיישב על גדות ים־הקרח ה־צפוני ברוסיה. שם נשא לו אשה רוסיה, שילדה לו בת יחידה. לימים, גדלה הבת ויפתה, נסעה לווינה הרחוקה לרכוש הש־כלה. שם, התאהבה ביהודי — נשוי — בשם יוסף פן. אחרי שהרתה לו, חזרה הבת לביתּ אביה. שם, ילדה, ב־14 ב־פברואר 1906, את בנה, אלכסנדר.

הילד גדל בבית סבו כשהוא מוקף ב־ציידי הדובים של סיביר, שמוחלותיה ו־איליה ומרחביה מלאו את נוף ילדותו.

את אמו ראה אלכסנדר לעיתים רחו־קות, כשהיתה מגיעה לביקור — וגם זה מעט. היא מתה בהיותו ילד קטן.

כשמלאו לאלכסנדר הקטן עשר, גילה לו סבא יוהאנסן את דבר מוצאו היהודי. כאשר מת הסב, יצא הנכד לנדודים על פני רוסיה כולה, כדי לאחר את אביו. השנים היו שנותיה הסוערות של המהפ־כה. דרכי רוסיה מלאו חבורות נערים, שנדדו ממקום למקום כשהם מפרנסים

זרובבלה בתו של אלכסנדר מאשתו הראשונה, בלה, ממנה התגרש, כאשר זרובבלה היתה בת שלוש. זרובבלה, תמלילנית ומתרגמת, ירשה מאביה את כישרון הכתיבה. היא נשואה לברנרד פיין, אם לבן ולבת.

את עצמם בעזרת האגרוף והסכין. את השלל היו מחלקים ביניהם.

אל החבורות האלה הצטרף אלכסנדר, ואיתם נדד במרחביה הגדולים של רוסיה — עד שמצא את אביו. היה זה בסיטי־גורסק, בקווקאז הצפונית.

האב לא התכחש לבנו, קיבל אותו ב־

חמימות, הכניס אותו לביתו כבן מש־פחה, הרעיף עליו אהבה. כשגילה את כישרונו הספרותי, עודד אותו לפתח אותו.

תקופה בכלא רוסי

ב־1920 עבר אלכסנדר הצעיר ל־מוסקבה, שם למד נוסף לספ־רות, גם בטכניון הממלכתי לראינוע.

השכלתו ומשיכתו לתחום הזה עתידים היו לבוא לידי ביטוי, בעתיד רחוק, בארץ רחוקה, בפעילותו, יחד עם נתן אכסלרוד, בתחום הקולנוע בארץ ישראל.

גם ידידותו עם ייסנין ועם מאיקובסקי, משורר המהפכה הרוסית — ידידות שהתפ־תחה בתקופת שהותו במוסקבה — עתי־דה היתה להשפיע על יצירתו בארץ ישראל.

לארץ ישראל הגיע אלכסנדר פן ב־1927, עם קבוצת יהודים מרוסיה שעשתה את דרכה דרך טהרן. לפני זה, עוד הס־פיק לבלות קצת בכלא רוסי.

אילנה (38), בתם של חנה רובי־נא ואלכסנדר פן, ירשה מאביה את נטייתה וכשרונותיה בשירה.

כשירד מן האוניה — בחור יפה־תואר להפליא, גבוה, חסון ובהיר עיניים — הבחין בדמותו הארוכה של ידידו הטוב מרוסיה, טיומקה, בנה של משפחת אריס־טוקרטים יהודיה, שהגיע לארץ לפניו.

היה זה טיומקה שהכיר לאלכסנדר ידידה בשם בלה. פן לא ידע זאת, עדיין, אבל הנערה היפה עתידה היתה להיות אהבתו הראשונה בארצו החדשה.

בעקבות מחלה, שחייבה החלפת אקלים, נאלץ טיומקה לעזוב את הארץ, לצרפת. אלכסנדר ובלה נשארו יחד, בקבוצת ה־שחר ברחובות, הקשרים ביניהם התהדקו, וזמן מה אחר כך נישאו.

שעות של חוסר הכרה

ד"ר נישואין היו חוליה ראשונה ב־שרשרת ארוכה של עבודה ויצירה אמנותית, שקשרה את חייו של פן עם

(המשך בעמוד 22)

סינילגה בתם — היחידה — של אלכסנדר פן ורחל. ירשה מאביה את הכישרון לשפות. עוסקת גם בקרמיקה. נשואה לארתור אייזנשרבר. אם לילדה שנקראה על שם האב, המורה והמשורר: אלכסנדרה.

(המשך מעמוד 21)

ארץ ישראל.

לזרים, שלא היטיבו להכיר את אלכסנדר פן, האמיתי, את אישיותו המורכבת על כל צדדיה — היו הנשים והיין שני מאפייניו העיקריים.

מי לא הכיר את חברה טראסק של אותם הימים? אנשי־רוח, אמנים וסתם חלוצים פשוטים, שהתקבלו לבוהמה דאז בזכותה של הפרוטה שהיתה מצוייה ב־כיסם — ושחסרה כל־כך לבני החבורה עצמם — בידי אלה היתה מופקדת אז רוחה של תל־אביב.

מקומות המיפגש העיקריים היו בתי־הקפה, שלג לבנון, כסית, קנקן ואחרים, שבהם אפשר היה לשתות חמש כוסות תה בגרוש וחצי, ולשחק שח עד אור ה־בוקר. הפכו לעיתים קרובות במות לווי־כוחים סוערים בענייני שירה, ולמעשי־קונדס. שירה ספונטנית, המתחזקת מכוחן של כמה כוסות משקה, היתה תופעה שי־גרתית באותם ימים.

רק טבעי היה שאלכסנדר פן, הבוהמיין האמיתי, שהמסגרות החונקות של המוסר הפוריטני לא היו לפי מידתו, יהפוך עד מהרה לבן־בית ולרוח חיה בקרב החבו־רה, שלתעלוליה יצא שם בעיר.

כמו למשל באותו ערב פורים של שנת 1930, שבו הלכה החבורה להבימה כדי להשתתף בנשף מסכות. אחרי לילה שלם של ריקודים ושתייה, כשיצאו מן הנשף, היו הבחורים שתויים. במקום ללכת ח־ביתה כמו שאר הקהל, הלכו לרחוב יבנה, שם היה להם חבר, העירו אותו ואת אש־תו, וביקשו שיכין להם משהו לאכול.

פן לבש באותו ערב סמוקינג חגיגי, אותו שאל מאהרון מסקין לצורך התחפו־שת. היה שם בור סיד פתוח, וכשיצא ה־משורר השתוי מבית חברו, צעד הישר לתוך הבור ונפל לתוכו.

מסקין, כמובן, לא כעס בגלל החליפה היקרה שהושחתה. מי רב באותם ימים בגלל ענייניים מסוג זה?

שני חברים

שני חברים טובים היו לאלכסנדר באותה תקופה: האחד באייקובסקי, גוי רוסי גבה־קומה, שהיווה את חלקה השלישי של שלישיית פן—טיומקי—בייא־קובסקי. שלישיה זו הצטיינה בגובה קו־מתה וביפי תוארה.

השני היה זלמן גלר, שנקרא בחבורה זלמן הגנב, בגלל הצ'ולנט שהיה גונב מן המאפיות ומביא לשלג לבנון, שם חי־כו לו החברים הרעבים. אחרי שגמרו לאכול, היו הולכים להחזיר את הסירים.

פעם הלכו פן, זלמן, המשורר שמחה איזין ואחרים לאכול במרתף ברחוב אלנ־בי, בבעלותו של יהודי אדוק. בכיסם לא היתה כמובן פרוטה. ישבו ואכלו ארוחה חגיגית, וכל מי שהזדמן לאותו מקום בא והצטרף לשולחן. כשהסתיימה הארוחה, החלו לכסכס עצה בקשר לתשלום.

ניגש זלמן ליהודי ושאל על המחיר. הארוחה הסתכמה בשבע לירות, סכום גדול ביותר באותם הימים.

אמר זלמן לפן: תשלם אתה."

אמר פן לחבר שישב לידו: „תשלם אתה."

„לוא הייתי יודע שאין לך כסף, לא הייתי בא איתך," אמר זלמן לאלכסנדר. „הזמנת אותנו, אז באנו."

לא נותרה לפן ברירה, אלא להציע את מעילו, שלמעשה היה שווה רק שבעים גרוש, כפיקדון, עד שיימצא הכסף לתש־לום.

הימים היו ימי חורף, והיהודי, שידע שפן זקוק למעיל, הסכים. הרבה אפשרויות ממילא לא היו לו.

לפני שיצאו, ביקש זלמן מהיהודי הל־**וואה של חצי לירה. כשהלה יצא** לחדר השני, לבש זלמן את מעילו של פן מ־תחת לשלו, ויצא מהמסעדה.

בדרך שאל אותו פן: „מה יהיה עכ־שיו?"

אמר לו זלמן: „אל תדאג. אנחנו עוד נאכל על חשבונו."

למחרת חזרו לאותו מרתף, והזמינו ארוכה בשמונים גרוש. בסופה, אמר זלמן ליהודי: „תן לי בחזרה את המעיל, ואש־לם לך את החוב מאתמול." הלך היהודי בשמחה להביא את המעיל, ונחרד חרדה גדולה: **המעיל איננו. סופו של דבר, שפיצה את החברים בשתיים וחצי לירות,** והסיכסוך יושב.

בכל ימות השנה היה פן לובש מכנסי קטיפה, מגפיים, רובשקה מבד משי, ולמתניו חבל. אחרי שלגם כמה כוסיות, היה מתחיל לשיר ולדקלם את שיריהם של ייסנין ומאיקובסקי, בקולו העמוק שהתפרסם ביופיו.

ב־1928 עזבו כמה מחברי טראסק את העיר, והלכו לשייך אבריך, שם הקימו קבוצת רועים. פן היה מגיע לשם לעיתים קרובות. לפעמים בלי נעליים, לפעמים בלי מעיל. תמיד חיכה לו שם כבש, ש־בשרו ניצלה היטב, וחבורה עליזה. תר־צאות הביקורים: השיר המפורסם על גבעות שייך אבריך.

פן הירבה לנדוד בארץ. הוא היה ה־ראשון שהנהיג קריאת שירים בפומבי, ונהג לעבור בקיבוצים ולהקריא שם את שיריו.

הוא הירבה גם לשתות משקאות חרי־פים. למרות שלא רק הוא. כולם שתו אז, כל אחד לפי דרכו. אברהם שלונסקי היה לוגם את כוסות הקוניאק שלו באי־טיות. פן היה גומר אותן בתנופה אחת. תלותו באלכוהול גם היתה גדולה יותר. יחד עם זאת מעולם, לא ראו אותו שיכור.

„אני משתדל לא להתבזות," אמר שנים רבות אחר כך, כשהאלכוהול כבר הפך להיות סם־מוות לגופו חולה הסכרת. „גם כשמשתכרים, צריך לדעת לשמור על רמה."

רק מעטים ידעו, באותן פעמים בהם נראה פן שוכב על הרצפה מחוסר הכ־רה, כשאיש אינו נעצר לידו, מכיוון ש־נראה היה שהוא המום מעודף שתיה — כי היה למעשה בהלם של מחלת הסכרת, הנגרם מעלייה גדולה בלחץ הדם.

ביאליק היה מורו לעברית. למטרה זו, היה הולך אליו ברגל מרחובות לתל־אביב. ביאליק גם הכניס אותו לסוד ה־תלמוד והמשנה, בהם הפך פן לבקי.

אבל הראשון שקירב אותו לשירה ה־הפך להיות משורר הפרולטריון, אימץ לו את הצורה הנאומית של שירה, שאיפיינה את שירתו של המשורר הרוסי מאיקוב־סקי. באותה תקופה ראה פן את עצמו כמאיקובסקי של השירה העברית.

משפחה ראשונה

שנות השלושים בארץ־ישראל עמ־דו בסימן נטישת המושבות והשי־בה לעיר הגדולה, כדי לעבוד שם בבניין בשעות היום, ולנהל ויכוחים פוליטיים וספרותיים בשעות הלילה. כרבים אחרים, עזב גם אלכסנדר פן, יחד עם אשתו בלה ובתו זרובבלה, את הקבוצה העירה.

אשתו היתה שוב בהריון, ונתן אכסל־רוד, ידידו של פן עוד מתקופת עבודתם המשותפת בתחום הראיונע בריחובות, טי־דר לזוג דירה בשכונת מונטיפיורי.

כאשר נולד להם בן, קרא לו אלכסנדר בשם אדם. התינוק לא האריך ימים. מח־לה קשה שמה קץ לחייו.

גם לידידיו הקרובים קשה היה לעמוד על תגובתו של המשורר, שהפגנת רג־שנות היו זרות לרוחו. הוא רק ביקש מאכסלרוד שיצלם את גופת בנו, כדי להנציח את יופיו.

מותו של הבן היה מכה אחרונה לחיי הנישואין של הזוג. בלה, שלא יכלה לעמוד עוד במיגוו הסוער של בעלה, ב־היעדרויות הממושכות מהבית ובהרפת־קאות האהבים שלו, החליטה להיפרד.

גם אחרי גירושיו המשיך פן באותו אורח־חיים ששילב יצירה רוחנית עם מחסור כלכלי, ועם לילות ארוכים של יין ונשים.

לעיתים מזומנות היה מגיע לבית ידידו אכסלרוד. יחד היו ישנים על ספה אחת, ואת הלילה היו מעבירים בשירה קולנית.

אורח־חיים זה, ששיקף לא רק את דמו־תו של פן עצמו אל גם את רוחו של דור שלם, שגדל על ברכי המהפכה הסוציא־ליסטית, על תפיסותיה המוסריות — היה למעשה רק צד אחד באישיותו המגוונת.

בעיני חבריו לבתי־הקפה היה אלכסנדר פן אישיות עליז וקל־דעת, שאמהות הזהירו את בנותיהן הטובות מפניו. תוק־פני בהתנהגותו, ומרוצה מעצמו.

אך ידידיו הקרובים יותר ובני מש־פחתו ידעו לספר על אדם ביישן, שתוק־פנותו באה לכסות על ביישנותו. משורר שגרדף על־ידי ההרגשה, כי אינו מגיע למיצוי מלא של כשרונותיו — ואף־על־פי־כן אינו יכול לשעבד את יצריו ל־הגיונו.

לפני כחצי שנה נערך לכבודו מישדר בקול־ישראל. הוזמנו אנשים שהכירו או־תו, ושוחח ועליו. פן הקשיב לתוכנית ממיטת חוליו, והתרגז: „למה הם מדב־רים על היופי שלי? למה אינם מדב־רים על השירה שלי?"

עזב באמצע

מרות שהיה בעיקרו של דבר משו־רר, פנה אלכסנדר פן גם לתחומים אחרים. הוא שר, הקריא שירים, צייר ציורי־שמן, והקים יחד עם נתן אקסלרוד את האולפן הראשון בארץ לראיונוע.

אחת משאיפותיו היתה להיות שחקן. הוא עבר בהצלחה מבחני־בד באופק, אחת החברות שקמו באותה עת ועסקו בהסקת סרטים, אבל מכיוון שהבמאי לא מצא־חן בעיניו, עזב את ההסרטה באמצע.

גם מתחום התיאטרון לא משך ידו. ה־הצגה הראשונה שכתב לתיאטרון המטא־טא זכתה להצלחה רבה. אך את השנייה כבר לא סיים. מחזות אחרים שכתב ל־הבימה — לא הוצגו. תקופה מסויימת היה גם חבר בוועדת־הרפורטואר של ה־תיאטרון הלאומי.

בין השחקנים שאיתם בא במגע היתה גם רובינא, שחקנית, שהגיעה מרוסיה יחד עם הבימה. פן היה אמנם צעיר מ־מנה בעשרים שנה, אבל לא היה בכך כדי למנוע את הרומן שלהם, שהיה מלווה, כדרך אהבות האמנים, במריבות סוערות.

כשעמדה חנה ללדת לפן מחוץ לגי־שואין, היתה כל הארץ כמרקחה.

הלידה הקשה ארכה חמישה ימים וה־רופאים אמרו נואש לחייה. „היא עלולה למות," אמרו לאלכסנדר פן.

„היא תחיה, ותזכה עוד לקבור את כו־לנו," ענה פן. ניבא, ולא ידע מה ניבא.

אמונה מופלאה כזו, ומאבק עקשן ב־מוות המתקרב, עתיד היה גם הוא להוכיח, שנים רבות אחר כך, כאשר נלחם ב־מחלת הבירגר שפגעה בגופו.

עשר שנים מתנה

את רחל, אשתו השלישית — השנייה בנישואין רשמיים — נשא אלכסנדר פן לפני 38 שנה. היא ילדה לו את בתם השלישית, לה קרא המשורר סינילגה, כשמה של פייה באחת מהאגדות הרווחות באיזור שבגבול רוסיה־שבדיה.

שנותיו האחרונות של פן היו שנים של יסורים ושל בדידות. אם חי את עשר שנות חייו האחרונות, היה זה בזכותה של רחל, אומרים היום הרופאים והחברים.

בחמש שנותיו האחרונות — כשבמשך תקופות ארוכות היה מרותק למיטתו בג־לל מחלת הבירגר שכירסמה בגופו, וש־בגללה נקטעו שתי רגליו — היתה רחל, אחות במקצועה, לידו יומם ולילה, כש־היא מטפלת בו בסבלנות אינסופית. למ־רות שידעה שהשתייה, במצבו, היא אסון — לא מנעה ממנו את האלכוהול, ביודעה עד מה חיוני הוא לו.

גם בנותיו, זרובבלה וסינילגה לא עזבו אותו במחלתו. אבל היתה זו רחל שישבה ליד מיטתו כל הזמן. הוא היה אהבת חייה — והיא העניקה לו את האהבה הגדולה ביותר, שקיבל אי־פעם מאשה.

אחד מבקריו הקבועים בבית־החולים, בימיו האחרונים, היה השחקן שייקה או־פיר, שתקופה מסויימת שכב לידו. שייקה היה מביא לפן קציצות ומרק שלידיה, אשתו של שייקה, היתה מכינה בשבילו.

אלכסנדר פן זכר. באחת משעותיו ה־אחרונות, בפרץ אחרון של הכרה, שאל לפתע: „איפה השוטר אזולאי שלי, עם הקציצות?"

פן ידע שהוא נשכח מלב הציבור. בודד במסדרון של בית־החולים אי־כילוב, כשרק מעטים, ביניהם השר יגאל אלון, באים לבקרו — חש המשורר ששוב אין איש זוכר אותו.

בהספדים לא רצה. רק קדיש ותהי־לים ביקש שייאמרו על קיברו.

עד הרגע האחרון נשאר משורר. ב־שעותיו האחרונות, ביקש מבני משפחתו, שישבו ליד מיטתו, עט. כוחו הדל כבר לא הספיק לו לכתוב בעצמו, והוא ניסה להכתיב להם את החרוז האחרון. אבל המילים שיצאו מפיו היו בלתי מובנות, ורק מלה אחת נקלטה: שיבתי.

לזכר ידיד

חברי שעברה ההלוויה, השבוע ל־יד בית־הספר בתל־אביב, מקום בו התכנסו אנשי־רוח ותיאטרון כדי לחלוק לו כבוד אחרון — כינס העיתונאי וה־סופר בן־עמוץ את החבורה, והם הרי־מו כוס שמפניה לזיכרו.

באותה דרך עצמה נהג פן עצמו לפני כמה שנים, כשנפטר חבר והטוב, המשו־רר שמחה איזין. כשהתכנסו אז חבריו הקרובים, אמר:

„נפתח בקבוק משקה, ונשתה לזיכרו של הידיד."

האבלים היה זה חולם את דמותו הספגונית המופלאה של המשורר, גם צעירים רבים, ששירתו דיברה אליהם למרות פער הדורות. בתמונה (מימין לשמאל) המשורר יאיר הורוביץ, המשורר דויד אבידן, אשתו לילי, והמשורר והשחקן הוותיק אברהם חלפי, בהלווייתו של המשורר אלכסנדר פן.

(המשך מעמוד 18)

הרוב הרים את ידו נגד כל ההסתיגויות של מיקונים, אסתר וילנסקה ואליעזר („שומרניק") פיילר, שהנהיגו את המיעוט לאורך כל הוועידה כולה. עוזריו של משה סנה בחייו, עורכי קול העם, יאיר צבן וברל בלטי, שיתפו פעולה עם יו"ר וועדת הביקורת המרכזית, עו"ד מאיר לם, כדי להנחות את הוועידה אל מה שהם קראו „חוף מיבטחים" — כלומר, להכנת הבסיס האידיאולוגי והפוליטי לאיחוד קרוב עם מפ"ם, ושיתוף־פעולה הדוק עם המערך העבודה—מפ"ם.

משה („הדוקטור") סנה עצמו, הכין את הרקע הפוליטי לאיחוד כזה. נוסף על סגי־שות סודיות שקיים עם מאיר יערי (שמי־הר להודיע על כך למיקונים) ועם יעקב חזן, חילק סנה עוד בחייו את התפקידים הראשיים במפלגה לצעירים העומדים ל־צידו, כדי להבטיח מעבר בלתי־מופרע של מק"י אל האיחוד הנכסף: את תפקידו, יו"ר המרכז, הוריש לעיתונאי יליד יוגוס־לביה, ראול טייטלבוים. את תפקיד המזכ"ל, ליאיר צבן.

„ניצחנו יותר מדי". את תוכניות החיסול של יורשי־סנה, ניסה לשבש שמו־אל מיקונים, שלא הסכים להשלים עם התוכניות של סנה־טייטלבוים־צבן להדי־חו בחייו מתפקידו. „או אני או מק"י," הודיע בתקיפות, הסביר כי הוא יגרור את המפלגה כולה לדרך האחרונה שלה, אם יאלצוהו לוותר על כסא המזכ"ל לאחד „השוויצרים הצעירים".

ערב הוועידה, ושלושים ימים אחרי מו־תו הבלתי צפוי של סנה, הבינו גם טיי־טלבוים וצבן כי הם עלולים להקדיח את התבשיל, בטרם מועד. הם הבטיחו לו את תפקיד המזכ"ל גם בעתיד, עשו הכל כדי להרחיק מווילנסקה ופיילר ולנתקו מהש־פעתם הפוליטית החזקה.

תכסיסיו הערמומיים של הרוב הצליחו במידה רבה. מיקונים, שהגן על הסתיי־גויות המיעוט נמנע מלזהות עצמו עמו באופן ארגוני. אמרו אנשי המיעוט על כך: „זה צעד טכסיסי בלבד." לעומת זאת הודחו 4 מתוך 6 חברי המיעוט במרכז.

קבע נציג הרוב, יאיר צבן: „ניצחנו. בשטח האירגוני ניצחנו אפילו יותר מדי..."

פסיכה פוליטית. על תוצאות ועידת מק"י — שנסתיימה בקבלת כל המלצותיו של סנה לשינוי עקרונותיה הפוליטיים של המפלגה הקומוניסטית והפיכתה למפלגה סוציאליסטית־לאומנית — הגיב חבר קי־בוץ יד־חנה, אליעזר („שומרניק") פיילר, מי שהיה חבר הלשכה הפוליטית ואחד מעמודי התווך של מק"י במשך שנים רבות עד להדחתו מכל תפקידיו במוצאי־שבת.

בעת שעבד במטע הקיבוץ, שלוש שעות אחרי הדחתו, ענה שומרניק ל־שאלות העולם הזה:

„מה משמעות המצב החדש בו אתה מו־צא את עצמך?"

שומרניק: „אינני רואה בהכרעות ה־„למה, באופן קונקרטי, כוונתך?"

„מוקד ביטוי התנגדותי לקו הרוב, ש־הפך עתה לקו של מק"י כולה, היה בהט־פה ובפעילות למען גיבוש של כוחות שלום, כוחות שמאליים ריאליים. איש צי־בור בעל עקרונות צריך להיות מוכן ל־שלם מחיר עבור עמידתו העקבית ועבור צעידתו בנתיב שהוא ראה אותו כנכון. הייתי נכון לזה עד כה ואהיה נכון לכך גם בעתיד."

סוס מלחמה ותיק. כשהתפזרו צירי ועידת מק"י לבתיהם, היה ברור לרבים מהם ובוודאי ל„ממשיכי דרכו של סנה" כי לא ייפגשו עוד במעמדים מפלגתיים רבים נוספים. לרבים מהצירים, שגוייסו להבסת המיעוט, היתה זו פעילותם המפלג־תית האחרונה. רבים עוד יותר אורזים עתה את מזוודותיהם הפוליטיות לדרך חדשה, כשהם ממתינים ליום בו תסכים מפ"ם לקבל אותם לשורותיה.

החלטה כזו לא תיפול במפ"ם עד לוועי־דתה בנובמבר. ועד אז, ימשיכו „השווי־צרים הצעירים" בדרכם העצמאית, כשסוס מלחמה ותיק כשמואל מיקונים ינסה ל־המשיך ולעמוד בראשם, עד לתחנה הפו־ליטית הבאה, כנראה התחנה הסופית.

אורחים

הזמרת שלא רצתה לשיר

השאלה המיסתורית, שנותרה תלויה ב־אוויר, בתום ביקורה בישראל של ה־זמרת המפורסמת מרי הופקין, היתה: מדוע היא באה לכאן בעצם?

היא לא רצתה לראות אנשים. לא רצ־תה לראות עיתונאים. והחשוב מכל: לא רצתה לשיר. מה אם כן, רצתה?

עודף תחילה. לאל הגדול פיתרונים. שמה המפורסם עזר למשוך קהל המונים להיכל הספורט בידי־אליהו, בדרום תל־אביב. אולם הופעתה שם, ערב יום העצ־מאות, היתה פלופ אחד גדול, קצרה קרי־אות בון מהקהל המאוכזב.

הסיבה: מרי הגדולה לא חשבה כלל שהיא צריכה לתת לקהל מאומה — מל־בד מה שמעניין אותה. ומה שמעניין או־תה, היו כמה שיריים שלא עניינו את קוני הכרטיסים.

היה זה מקרה קלאסי של עודף תהיי־לה. על שלוש השנים בהם חיתה תחת ידו של החיפושית פול מקארטני — ש־העלה אותה לתהילת־עולמים עם השיר היי זמנים — הגיבה מרי הקטנה: „אינני רוצה שיזכירו לי את זה בכלל. זאת הי־תה תקופה נוראה. שיגעו אותי."

לא מעניין. יש עוד כמה דברים ש־היא לא רצתה. היא לא רצתה לראות אנשים — מלבד את בעלה סוני ויס־קונטי, מפיק תקליטים הנחשב לגאון מו־סיקאלי. לתת ראיונות (כאשר ראתה את הצלמים, נהגה לאיים: „לסלק אותם — או שאני מסתלקת"). היא לא רצתה להו־פיע לפני זמן מה באוסטרליה — תמורת 30 אלף לי"ש — למעלה מרבע מיליון ל"י: „אני לא זמרת פופ, ולא מעניין אותי הכסף." הסבירה.

מה שהיה נכון בעצם. היא למעשה זמ־רת־עם, המתאימה להופעה חיה באולם חם ואינטימי, ולא בפני המונים.

מעניין רק מדוע לא גילו זאת לאלפים ששילמו כרטיסים.

פרקליט קאזים בכנית המשפט •
לא נותנים לדבר

משטרה

המישטרה מגמגמת

התסריט המקובל, בתיקי בקשות להא־רכת מעצרים שיגרתיים של עבריינים שיגרתיים, הוא כי בית־המישפט ממלא את בקשת המישטרה להארכת מעצר. ל־עיתים קרובות, זוכה החשוד גם למקלחת מפי השופט, על נימוקיו המגוחכים ב־בקשתו להשתחרר.

רק לעיתים החוקות מסרב השופט ל־האריך מעצרו של חשוד. ולעיתים רחו־קות עוד יותר, הוא מזכה את המישטרה במקלחת.

מקרה נדיר כזה אירע בשבוע שעבר, בפני שופט השלום התל־אביבי יהודה טרייביש.

חיכים באזים. היה זה כאשר ה־תובע, סמל־ראשון מאיר יחזקאל, ביקש הארכת מעצר בעשרה ימים של דויד משולם, החשוד בגרימת אי־סדר במועדון סבוי בחולון.

השופט: „מדוע אתה מבקש להאריך את מעצרו?"

יחזקאל: „יש מספר עדים שאני רו־צה לחקור."

הסניגור, עורך־הדין אהרון בנימין: „ה־חשוד מודה. מה עוד יש לחקור?"

השופט לתובע: „אתה צריך להצדיק את המעצר שאתה מבקש."

התובע שותק.

השופט: „מי העדים שאתה מבקש לח־קור?"

התובע: „אין לנו עדים. נאתר אותם באמצעות המחלונן."

השוטרים באולם מחליפים חיוכים.

השופט בכעס: „זה לא כל כך פשוט. עליך להבין שאם אתה מבקש לעצור חשוד, עליך להגיש חומר להצדקת הב־קשה. איך אתה מופיע פה מבלי לדעת מה אתה רוצה?"

אלא שהשטיפה שנתן השופט לתובע המישטרתי לא הועילה ביותר לחשוד. למרות הכל, מילא השופט את בקשת ה־תובע. ציווה להאריך את מעצרו של משו־לם בשמונה ימים.

משפט

„אני עצבני," אמר השופט

יום השישי, באולם המעצרים של הי־כל המישפט התל־אביבי, הוא יום מעצבן מאוד. ביום הקצר הזה, מביאה המיש־טרה בפני השופט עצורים בסיטונות, ל־הארכת מעצרם בבית־המעצר באבו־כביר. מדי חצי שעה, מגיע לאולם משלוח חדש של עצירים, כשהמשלוח הקודם, שמעצרו הוארך, מורד בחזרה. התנועה המהמדת, והעבודה בקצב שרירן, מכניסות מתח ב־שוטרים המלווים, בתובעים, בסניגורים. וגם בשופט, כפי שהתברר ביום השישי האחרון.

דממה. היה זה יום טורדני במיוחד. ליד הדלת, עמד שוטר ושאג החוצה, ל־עבר הקהל הממתין ברחבת המסדרון: „מי הותם ערבות בשביל טובה חג'בי? מן מוכן?" בתוך האולם, מחליפים שני עצירים, משני קצות האולם, רשמים פומ־ביים: „מתי עצרו אותך?" מתעניין הא־חד בקולי קולות אצל רעהו. „אולי תפ־סיקו, אתם השניים," מזדעק עליהם שו־טר, בקול מרעיד חלונות.

„אני לא יכול להמשיך ברעש הזה," מטיח השופט, יהודה טרייביש.

בדממה, המשתררת לרגע קט, משמיע התובע את המעשה בו חשוד הנאשם ה־בא — אברהם לוי. גניבת חלקי מכוניות. כאשר הוא גומר לספר את סיפורו, קם לפתע על רגליו, בספסל הראשון, עורך־הדין חיים קאזיס.

כוחם קמים. „מה איתך?" מופתע ה־שופט.

„אני מייצג את החשוד, אברהם לוי," מסביר קאזיס.

השופט: „מה פתאום אתה מופיע רק עכשיו? אני לא ארשה לך לדבר. זה לא צחוק אצלי. השופט חייב לדעת אם חשוד מיוצג על־ידי עורך־דין או לא. זה לא פייר. אתה רצית לתפוס את ה־תובע המישטרתי בגירסה שלו."

„אבל כבוד השופט —" ניסה קאזיס לטעון.

פניו של השופט סמקו מכעס: „למי עוד שיש עורך־דין — שיקום מיד," הו־רה בכעס לכל העצורים שישבו באולם.

פה ושם, החלו עצירים קמים על רג־ליהם. בתנועה חדה, הסיר כבוד השופט את משקפיו מעל אפו, קם ממקומו, והכ־ריז:

„אני עצבני. אשוב בעוד חמש דקות."

„בית המישפט!" הזדעק השמש.

נאנס או לא נאנס?

היה זה לפני כשנה בקירוב, כאשר יש־ראל שם־טוב •• בן 16, התייצב לראשונה במישטרת נתניה. הסיפור שהשמיע בפני החוקר שמואל פריד, היה פשוט — ו־מזעזע.

סיפר הנער:

בליל־העצמאות בילינו בגן העשור ב־

(המשך בעמוד 26)

* מאחוריו, רס"ל יחזקאל נחום.
** השם בדוי להגנת קטין.

מרי הופקין וכעדה כיוד
לא נותנים לשתוק

ועידה ה־17 סוף פסוק במאמצים לתיקון הקו של מפלגתי ואין לנטוש מערכה בגלל רגשות אישיים אלה או אחרים. המפלגה שהנני חבר בה, למעלה משלושים שנה, ושעל המפנה האנטי־דוגמטי בה נאבקתי יחד עם רבים אחרים, איננה נכס של מישהו אחר. בסופו של חשבון יקבעו את דמותה בוניה ופעיליה."

כל הארץ צפתה בשיבחו

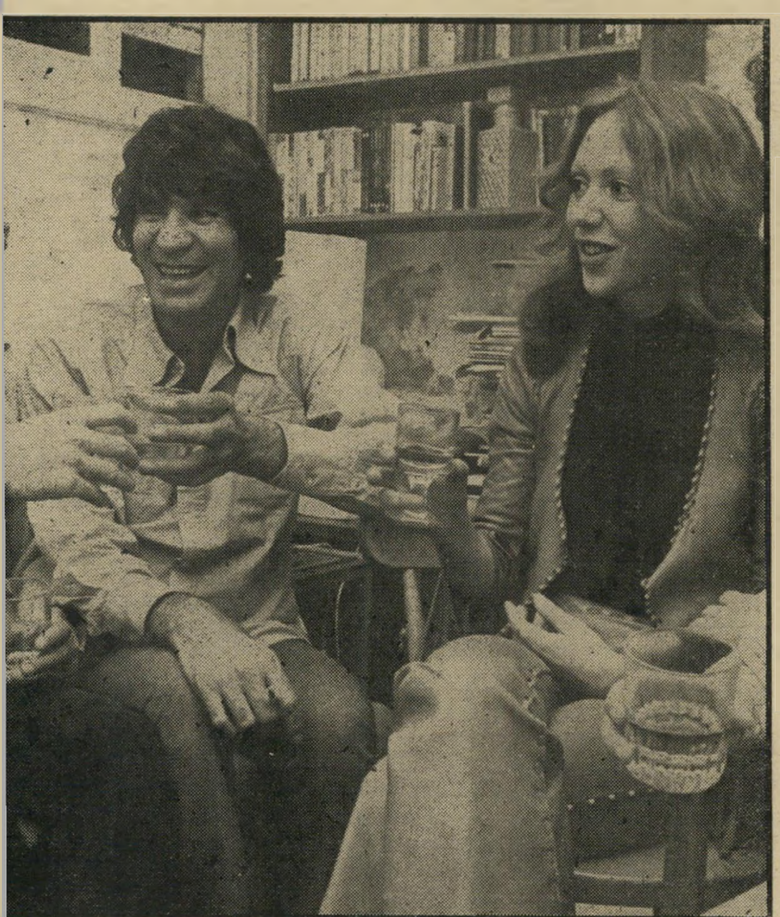
הדרמאתית ממעמקי הייאוש

לשיא ההצלחה בפסטיבל הזמר

שמוליק קראוס-

הניצחון להקת „הטוב, הרע, והנערה" — ישראל גוריון, ג'וזי כץ, ובני אמדורסקי — על בימת בנייני האומה בירושלים, במוצאי יום־העצמאות, מבצעים את השיר שזכה בפרס ראשון בפסטיבל — „טוב לי לשיר," שחובר על־ידי אחוד מנור והולחן על־ידי שמוליק קראוס. הגשתה המקורית הסוחפת של הלהקה, בבימויו של צדוק צרפתי, תרמה לא מעט לחישוב.

הניצחון שמוליק קראוס, שהלחין את הזוכה בפרס ראשון, ואשתו ג'וזי, שהשתתפה בביצועו — מרימים כוסית, צוהלים ומאושרים, לחיי הניצחון. עבורם, היה זה ניצחון גדול בחרבה מסתם זכייה בפרס. עבורם, ניצחון זה פירושו היה שיבח לחיים. בחישג נוסף זכה שמוליק יום קודם, כאשר בהופעתה ב„היכל־התרבות" בתל־אביב, ערב יום העצמאות, השמיעה אסתר עופרים את שירו „התשמע קולי". היה זה השיר העברי היחידי שהזמרת הבינלאומית המפורסמת הוסיפה לרפרטואר שלה במשך עשר שנים.

אחרי הניצחון חוגגים (מימין לשמאל) אחוד מנור, מחבר המילים, של „טוב לי לשיר." ישראל גוריון, צדוק צרפתי, במאי להקת „הטוב, הרע, והנערה." שמוליק קראוס. בני אמדורסקי. ואשתו החדשה, הנמצאת בסוף חריונה, של גוריון. כן נכחו במסיבה גם ג'וזי כץ, עופרה פוקס — אשתו של אחוד מנור וזמרת בזכות עצמה, — ומיקי, אשתו של בני אמדורסקי.

לפני חצי שנה קצרה בלבד, הוא ניסה לשים קץ לחייו.

בשבוע שעבר, לעיני אלפי צופים ב־בנייני האומה, ומאות אלפים נוספים מול המסך הקטן ברחבי הארץ — הוא עלה על הבמה, וכמו בסיפור אגדות — זינק ישר אל שיא ההצלחה.

היה זה כאשר שירו, טוב לי לשיר, זכה בפרס הראשון בפסטיבל הזמר הישראלי — מופע־היוקרה של חגיגות יום העצמאות.

איך היתה ההרגשה לעבור, בצורה קיצונית כזו, ממעמקי הייאוש — אל הגשמת כל התקוות? מסף המוות — אל פיסגת ההצלחה והשמחה?

השבוע, לאחר שרגעו קצת הרוחות, סיפר המלחין שמוליק קראוס, בראיון ראשון מאז כמעט שנה, על הכל. על החוויה הנוראה, על השיבה לחיים, על ההרגשה ברגע קבלת הפרס:

כשיצאתי מכלא רמלה, ידעתי בדיוק מה אני הולך לעשות. ידעתי שחלויים ועומדים נגדי משפטים נוספים — שיחזירו אותי לכלא. ידעתי שלא אוכל לעמוד בזה — לחזור לכלא. שאני לא מסוגל פשוט לחזור לשם פעם נוספת.

דיכא אותי גם שאמי נפטרה — חודשים בלבד אחרי שאבי נפטר. הכל ביחד, הביא אותי לפיתרון חד־משמעי: החלטתי פשוט לגמור את החיים.

הבעייה היחידה שהיתה לי: לשכנע את אשתי לעזוב את הבית, שלא תהיה שם כשאני אעשה את זה. סיפרתי לג'וזי שאני רוצה להתבודד כדי לכתוב, והיא נסעה אל אחותה לארבעה ימים.

בלעתי 70 כדורי שינה. השארתי מכתבים לג'וזי, למשפחה, ולמרים ילין־שטקליס. נרדמתי במהירות. — לנצח, חשבתי.

ניצלתי, אבל הצטערתי

כשהתעוררתי, היה הכל מטושטש, ראיתי דמויות, שמעתי קולות, אבל הכל היה מעורפל. לא הבנתי כלום.

הראשונה שזיהיתי היתה אחותי. אחרי זה, ג'וזי. באותו רגע, שמחתי שלא התגרתי. לא הבנתי עוד איך ניצלתי, אבל שמחתי.

אבל יחד עם השמחה גם הצטערתי. זכרתי את הייאוש, והצטערתי שלא הצלחתי לעשות את מה שרציתי. אני זוכר שאחד הדברים הראשונים שחשבתי, כשהתעוררתי, היו שחבל שלא הצלחתי לדפוק את השופט, ולא להיות שם, בזמן המשפטים הנוספים המיועדים שלי.

שכבתי שישה חודשים בבית־חולים, ולאט לאט השתנתה דעתי. כששוכבים שישה חודשים, נוכחים שיותר טוב כשיכולים ללכת.

עזר לי לא מעט היחס הנהדר בבית־חולים. ביחוד של ד"ר עמי גלעדי, שטיפל בי במסירות לא רגילה.

במוצאי יום־העצמאות, הצלחתי לא להתרגש כמעט עד הסוף. כשהתחילו לשיר, נשארתי שקט. אבל כשהתקרבו לשיר האחרון, התחיל משהו לדגדג אצלי. התחלתי להתרגש. כשהשמיעו את השיר שלנו — היתה לי הרגשה ברורה שנקבל משהו.

כשהשיר זכה במקום הראשון, זה היה מרגש בצורה לא רגילה. זאת היתה הפעם הראשונה שלי, לזכות בדבר כזה. אני זוכר, כשעליתי אל הבמה, לעיני כל הקהל שהיה שם, וכל צופי הטלוויזיה, חשבתי לעצמי: „זה אמנם לא ישנה את חיי מקצה אל קצה — אבל אולי יעזור לי להבא."

השתוללתי — והושלכתי לצינוק

ברגע שקיבלתי את הפרס, ועמדתי שם והקשבתי לברכות, נזכרתי בשנה האחרונה שלי — בנפילה האיומה.

הנפילה הגיעה לשיאה לפני שנה בערך. ישבתי חמישה חודשים בבתי־סוהר. בירושלים, בתל־אביב, בראשון, ברמלה.

זה התחיל מדבר קטן — והתפתח במהירות לגדול. נהג מונית ניסה לעקוף

אותי. ניסיתי לעקוף אותו חזרה. בסוף התעצבנתי, והלכנו מכות.

מכאן, הידרדרו העניינים במהירות — עד שקיבלתי מאסר.

בכלא רמלה ישבתי עם קבוצה של צמרת עולם הפשע: אנסים, רוצחים, וכ־דומה. היו שם איזה 20־25 איש. רק אחרי שהשתוללתי ובילתי בצינוק, הצלחתי לקבל תא בודד לעצמי.

הצינוק זה משהו. חור של 80 על 80 ס״מ, בארך שני מטר. בדיוק בגובה בן־אדם שוכב על מיזרון. כל המחשבות שלי בצינוק הלכו רק בכיוון אחד: לצאת משם, ולהתנקם בחברה שעשתה לי את זה.

אבל ברגע שיצאתי, שכחתי מכל ה־כעס. רק הייאוש נשאר.

מה ששיגע אותי בבית הסוהר, זה שב־חוץ — אתה בן־אדם. יש לך זכויות, שרכשת לעצמך במעמדך. כשאתה בפנים, אתה כלום. סתם מספר.

לעבור ממצב כזה, של סתם מספר, ל־זוכה בפרס ראשון, לעיני כל העם — זו חווייה שלא שוכחים. זה סיפוק עצום, עצום. אין מילים לתאר.״

מהצמרת — לכלא

א פשר ההאמין לו. בגיל 36, עברו על שמוליק קראוס יותר חוויות, יותר אסונות והצלחות, יותר תפניות גורל, יו־תר הרפתקאות, מאשר על רבים אחרים שהגיעו לזיקנה מופלגת. אופיו התקיף, המסובך, התפרצויותיו החריפות, וכיש־רונותיו הברורים, הפכו אותו לד״ר ג׳קיל ומיסטר הייד של הבוהימה הישראלית. השבוע, כאשר זכה שירו, מבוצע בידי להקת הטוב, הרע, והנערה — כשהנערה היא אשתו — במקום הראשון, אפשר היה להחליט להעניק לו את התואר: הטוב, הרע, ובעל־הנערה.

הגבר השחרחר, יליד ירושלים, היה תמיד טיפוס חזק, שתלטן, בעל מגנטיזם נדיר שמשך אליו נשים כמו פרפרים ל־מנורה. הוא זכה לפירסומו הגדול הראשון כאשר הקים, יחד עם אשתו, ג׳וזי כץ, וא־ריק איינשטיין, את להקת החלונות הגבו־הים.

בצורה אופיינית, זינק שמוליק אל עולם הפיזמונים בין־לילה. בלי לדעת אפילו תווים, חולל, באחת, מהפיכה בארץ, הן מבחינת סוג השירים שהלחין, הן מבחינת צורת הגשתם.

הרגע הגדול

שמוליק קראוס מקבל את הפרס, על בימת „בנייני־האומה״, מידי יו״ר הנהלת רשות השידור, ולטר איתן. באותו רגע, נזכר בשנת השפל שעברה עליו, כאשר נותר ללא ידידים כמעט, והנפש חיחידת שבאה לבקרו, בחודשי שהותו בבית־החולים, היתה המשוררת הקשישה (72) מרים ילין־שטקליס, שהכירה את שמוליק כאשר הלחין את שירה, „הבובה זהבה״.

וכמו שעלה גבוה — כך נפל נמוך. אחרי העלייה, באה הנפילה. הוא הואשם בשורה ארוכה של אישומים, מתקיפה ועד החזקת סמים. היה זה לאחר שורה ארוכה של צרות אישיות. שני הוריו, אליהם היה קשור מאוד, נפטרו. תקופה ארוכה, לא יכול היה להמשיך לכתוב. מעיין ה־יצירה נסתם.

כך, הגיע לכלא.

גיטרה — תמורת תיספורת

ב כלא, נאבק על דבר אחד: הרשות להחזיק גיטרה. תקופה ארוכה סירב מנהל כלא רמלה למלא את בקשתו. לבסוף, הציע עיסקת חבילה: שמוליק יסכים להס־תפר, לקצץ את רעמתו האדירה — תמו־רת גיטרה. שמוליק הסכים.

הגיטרה עזרה, אך לא מספיק. כשיצא, מיהר אל כדורי־השינה.

היתה זו אשתו שהצילה אותו ממוות. שלושה ימים שכב חסר־הכרה, ללא תנועה. ג׳וזי, שהחליטה לחזור הביתה יום מוק־דם מהמתוכנן, מצאה אותו, לדברי ה־רופאים, ברגע האחרון ממש.

באיכילוב, המשיך להיות חסר הכרה חמישה ימים נוספים. צד גופו, עליו שכב שלושה ימים ללא תנועה, נפגע בדלקת חמורה. שמוליק נזקק לשורה ארוכה של ניתוחים, כולל השתלות עור, שלא נס־תיימו עד היום. עד היום אין הוא יכול לשכב, אלא על ביטנו. גם ההליכה קשה עליו עדיין. כאשר עלה על הבימה, נוכח עיניהם של צופי הפסטיבל, הצליח ללכת זקוף — במאמצים לא קלים.

לאחר שהרופאים באיכילוב הצילו את חייו, הועבר שמוליק להדסה בירושלים, להמשך הטיפול והניתוחים. לאט, אבל בטוח, השתפר מצבו.

הגופני בלבד. הנפשי — לא. הוא ויתר אמנם על רעיונו המקורי, אולם מהייאוש לא השתחרר. הוא נגמל אמנם מהסמים — ואפילו מסיגריות — אך נותר חסר עניין בחיים. מאז שיצא מבית־החולים, ועד לפני זמן מה, לא נראה כמעט בחוץ.

הסורר נכנע

ש מוליק לא היה היחיד שנפגע. לא פחות נפגעה גם אשתו, ג׳וזי. קשה היה, בתקופה האחרונה, להכיר בה את

(המשך בעמוד 26)

טוב, רע ובעל־הנערה

לפני הניצחון להקת „הטוב, הרע, והנערה״ בתצלום־פירסומת, לקראת הופעת־הבכורה — לפני שזכתה בפרס הראשון. בעקבות ביצועה המוצלח של השיר „טוב לי לשיר,״ שהוזמן על־ידי רשות השידור, במיוחד עבור הפסטיבל, אצל אהוד מנור ושמוליק קראוס — מובטחת ללהקה הצלחה לתוכניתם עוד לפני הצגת הבכורה. התוכנית תכלול להיטים מפורסמים של שנות הארבעים, משל ג׳ורג׳ ג׳רשווין, אירווינג ברלין וחמישה פזמונים של שמוליק קראוס

(המשך מעמוד 25)

הצעירה האמריקאית, ילידת סיטסבורג, שהגיעה ארצה לפני כעשר שנים — והדבר הראשון שעשתה בארץ היה להתאהב בשמוליק קראוס. משהו כאילו כבה בפניה של הרקדנית התוססת, בעלת הפנים החינניים והגיזרה הנהדרת, שהיתה מביאה איתה חדוות־חיים לכל מקום אליו היתה נכנסת.

היתה זו אהבה נדירה. על שמץ זעיר של המעשים שעשה לה שמוליק, היתה כל נערה אחרת עונבת אותו. על אפס קצהו של התנהגותו כלפיה, היתה אחרת כבר שוכחת ממנו.

לא ג'וזי. למרות כל מעשיו ומחדליו — היא המשיכה לדבוק באהבתה הגדולה. היא לא רצתה שום דבר, מלבדו. לא

שלווה שמוליק קראוס תופס שלווה, לאחר הניצחון הגדול, מאזין, עם כוסית משקה ביד, לישראל גורין. לאחרונה, ניכרת בו יותר וייתר רגיעה, לאחר חסערות שעברו עליו.

קאריירה. לא זוהר, לא פירסום. רק את שמוליק. לוא בה היה תלוי הדבר, היתה מאושרת להיות עקרת־בית אפורה, אם לילדיו. היא הסכימה להופיע — רק אתו, רק בשיריו.

לאחר שמונה שנים, נכנע אפילו שמוליק הסורר בפני אהבה גדולה כזו. התחתן איתה, בניגוד מדהים לאופיו וגישתו. כשנשלח לבית־הסוהר, הסתגרה ג'וזי בביתם, כמו חיה פצועה במאורתה.

היתה זו תקופה קשה. גם לאחר שיצא מבית־החולים, נותרו השניים ללא ידידים כמעט. הטלפון בדירה נדם. כולם עזבו אותם. רק חברים ספורים ממש נותרו לימינם.

בין המעטים שעזרו, היתה דווקא אקו"ם, שנתנה לשמוליק מיספרעות על חשבון יצירות עתידות שלו. מכספים אלה, הצליחו בני הזוג להתקיים.

רעיון מוצלח

בתי גם כמה חברי"ה שלא שכחו. בני אמדורסקי וכמה חברים ראו את המצב. החליטו לחפש דרך לעזור, למצוא משהו לג'וזי. כך, לאחר גילגולים, החל הרעיון לובש צורה — עד שקרם עור וגידים. בצורת להקת הטוב, הרע והנערה, בהשתתפות אמדורסקי, ישראל גורין, ג'וזי.

היה זה, כפי שהסתבר השבוע, רעיון מוצלח. עוד לפני שהופיעה בהצגת־הבכורה שלה — זכתה הלהקה בהישג מרשים. זינקה לצמרת.

יחד איתה, זינק, מעימקי הייאוש הכשחור אל פיסגת ההצלחה, גם שמוליק עצמו.

במדינה

(המשך מעמוד 23)

קדימה, איפה שאני גר. עשינו קומזיץ. ישבנו ואכלנו ושתינו דברים שקנינו. פתאום בא אחד, שקוראים לו אלי דרעי, עם שני חבריים שלו. הוא הסתכל עלינו, וקרץ לחבריים שלו בעין. אלה הסתלקו. אלי גירש את כל החברים שלי באיומים. רק אותי הוא הכריח להישאר.

זה היה בערך בארבע בבוקר. הוא הכניס אותי לתוך הסוכה שהיתה שם, והתנפל עלי. הוא קרע לי את הבגדים, והורידי לי בכוח את המכנסיים. הוא תפס אותי, וזרק אותי בכוח על הריצפה. אחרי זה — (כאן בא תיאור מדוייק של מעשה האונס).

מקץ כיעך. לאחר האונס, המשיך הנער וסיפר לחוקר, איים עליו דרעי כי אם יגלה את מעשיו, יהרוג אותו. הנער גילה גם כי דרעי אנס אותו כבר פעם נוספת — וגם אז פחד להתלונן.

אלי דרעי מצידו הכחיש את סיפורם של שני הנערים. למרות הכחשתו, הגישה נגדו התביעה כתב־אישום על מישכב עם קטין, מישכב זכר, כפייה ואונס.

זמן קצר לאחר הגשת האישום נגד דרעי, הופיע ישראל שם־טוב שוב בתחנת המישטרה. הפעם, התלונן כי דרעי וחבר שלו, אחד יוסף בוחניק, מאיימים עליו לחסל אותו אם לא ישנה את עדותו נגד דרעי.

החוקר רשם את תלונתו — ובזה נסתיים הטיפול המישטרתי.

את התוצאה העגומה ניתן היה לראות כעבור ארבעה חודשים, כאשר נפתח מישפטו של דרעי.

ישראל שם־טוב עלה על דוכן העדים — וחזר בו מכל האשמותיו. הוא הכחיש את כל עניין האונס, טען כי נעצר באשמת גניבה — ואולץ על־ידי החוקרים להגיש את התלונה נגד דרעי. „פחדתי מהשוטרים ורציתי לצאת הביתה, אז הסכמתי," סיפר.

בלית־ברירה, נאלצה התביעה לוותר על האישום נגד דרעי. יחד עם זאת, ביקשה לעצור אותו ל־15 יום, כחשוד בהשפעה על עדים.

סניגורו, עורך־הדין חיים דגן, התנגד לכך, בטענה כי החקירה נגד דרעי כבר נסתיימה. לא כך חשב בית המישפט, שציווה לעצור את דרעי לשבעה ימים.

מי שנדפק מכל העסק פעמיים היה ישראל שם־טוב. לאחר שנסוג בו מעדותו, הוכרז על־ידי בית־המישפט כעד־עוין.

מין תחביב

שכזה

במקרה אחר, היה ציון מוקה (20) חוטף כמה שנים טובות בבית־סוהר, על מה שעשה. הפעם, יצא בזול: 15 ימי־מעצר בלבד.

מה שהציל אותו, היה תחביבו המיוחד של אורי טבע.

מוקה הואשם בכך שגנב שעון, טבעת ומזומנים בסך כולל של מאה ל"י מדירתו של אזרח תל־אביבי בשם אורי טבע. „במקרה רגיל, הייתי מטיל שלוש שנות מאסר על גניבת שעון," הסביר השבוע שופט השלום התל־אביבי בוריס רפפורט. „אך במקרה זה, היו נסיבות מיוחדות."

גם חיילים. הנסיבות המיוחדות היו קשורות בטיבעו של אורי טבע. סיפר מוקה בעדותו: „ישבתי על ספסל בגן, וראורי טבע ניגש אלי ונכנס איתי בשיחה. הוא הציע לי ללון בביתו. לא היה לא איפה ללישון, והסכמתי.

„בדירה שלו, הוא הגיש לי קפה. פתאום הוא התחיל לנגוע בי וללטף אותי."

„שאלתי אותו: ‚מה זה?' והוא ענה לי שזה תחביב אצלו. שהוא מביא גם חיילים לבית ומשחק איתם."

בשלב זה של המישחק ניסה מוקה, לדבריו, לברוח, אך מצא את הדלת נעולה. הוא הסתחרר, ונרדם במהירות. לדבריו, בגלל הקפה ששתה.

תגובה מוכנת. „כשהתעוררתי," המשיך מוקה בסיפורו, „גיליתי שאורי הוריד לי בלילה את המכנסיים של הפיג'מה הרגשתי נורא. החלטתי לנקום בו. לקחתי את השעון שלו, והסתלקתי משם."

בפסק־דינו, קבע השופט רפפורט בררות כי הנאשם הוזמן על־ידי המתלונן לביתו למטרת מישכב זכר. זה אמנם לא הצדיק את גניבת השעון, ואכן, השופט מצא את מוקה אשם. אולם במקום שלוש השנים המקובלות, הסתפק הפעם ב־15 היום שבילה מוקה במעצר עד המישפט.

עיתונות

האח הגדול

זועף

תופיק חורי, סופר דבר, עשה טעות חמורה: הוא פירסם, בתמימותו, שתי ידיעות על רשות השידור, גילה בהן מחדלים והידרדרות בבית הרשות.

תגובה לא איחרה לבוא: משה חובב, הממונה על ענייני הרדיו ברשות, פנה לאפרים אבא, עורך התוכנית המזרח התיכון — בה נהג חורי להשתתף לעיתים קרובות — הורה לו שלא להזמין יותר כתבות אצל חורי. חובב לא הסתתר מאחורי תירוצים, קבע מפורשות כי הסיבה היא: „חורי השמיץ את הרשות."

כחלה בשטחים. חורי המשיך להיות תמים, לא הבין כיצד זה מנצלת הנהלת רשות השידור את הכלי הממלכתי לחיסול חשבונות פרטיים ולצנזורה על עיתונאים. „יש להבין," התמרמר השבוע, „כי הופעת עיתונאי ברדיו או בטלוויזיה הינה מתנה של הרשות, ומותנית בשתיקתו של העיתונאי אודות בזיונות הרשות."

ועוד איזה בזיונות. רמת השידורים בערבית, טוען חורי, ירדה לשפל נורא. לאחרונה, תירגם מישהו, בעת השידורים בערבית, את המילה אבעבועות שחורות לחולירע. שמעו המוני ערביי ישראל וישטחים כי מחלת החולירע פושטת במקומות שונים בעולם. תושבי השטחים, שנפגעו לא מזמן מהחולירע, נתקפו בהלה. „זה מה שקורה, כשעובדים עם עיתונאים ששוטקים." מאשים חורי.

עיתונאי חורי
ההידרדרות שבשתיקה

הווי

לא ממזר

הדגל

כל אחד חוגג את יום העצמאות בדרכו. ישראל פינקלשטיין*, תושב בת־ים בן 17, החליט שבלי דגלים, לא יוכל לשמוח ביום הגדול.

אולם, החליט הצעיר מגודל הגוף, מאחר שהוא זקוק לדגלים רק ליום קצר אחד, יהיה בכך משום בזבזנות חסרת־טעם להשקיע כסף ולקנותם. אי לכך, השאיל לעצמו צמד דגלים שהתנופפו בודדים, חסרי אב ואם, על מרפסת בית, ברחוב הרצל בעירו, ויצא לחגוג ברחובות בחוצות תל־אביב הסואנה, מנפנף בהם מכל לב.

רציני לעשות שמח. שוטר חסר־הבנה ללב החוגגים עצר אותו. הדגלים, מסתבר, נראו לשוטר קצת גדולים מדי על מידתו של ישראל.

בפני בית המישפט הסביר השבוע ישראל: „רצינו לעשות שמח ביום העצמאות. הלכנו כל החבר'ה וראינו דגלים, לקחנו. לא חשבנו שהם שייכים לאף אחד. באמת לא רצינו לגנוב."

השופט, שהחליט שאין סכנה, לפחות עד יום העצמאות הבא, שישראל יחזור על עבירה דומה, הורה לשחררו עד מישפטו, בערבות.

* השם בדוי להגנת קטין.

העופרית על במת „היכל־התרבות" בתל־אביב: דמות מיניאטורית לבנה, בקצה מסלול מוצף פרחים לבנים, שהיפנטה אלפים בקולה הנדיר ביום העצמאות.

מ מרגע שירדה מהמטוס, אספה אותה, כמסך כבד, הערצת מעריציה. יצחק ג'יבלי, הלוחם האגדי של יחידה 101, חיכה לה בנמל־התעופה, הזמין אותה לחפלה אדירה. ידידים טילפנו לדירתה בשרתון התל־אביבי בזרם שאיים לסתום את המרכזיה. גרשון סטאשק, דייל ראשי באל־על, חזר לארץ לאחר טיסה נון־סטופ של 18 שעות בג'אמבו — ודהר ישר לקונצרט שלה, בלי להחליף בגדים. משפחת צרום הנודעת מכרם־התימנים, שבביתה ישנו אוסף התקליטים המלא של כל שיריה, קנתה שורה שלמה בהיכל־התרבות, לקראת הופעתה. לא היה ספק בדבר: אסתר רדיה להכיר את אסתר הקטנה, כאשר הגיעה מהמטוס. היא קרנה מאושר ועיני העופרית שלה זרחו. בתיסרוקת חופשית, תר עופרים, שהגיעה, כמו כל שנה, להופעה קצרה בארץ לרגל יום־העצמאות, הפכה בקרב אוהדי, לאלילה, במיטב המסורת של עבודת האלילים המקובלים בין עכו"ם בחו"ל.

איש מהמעריצים לא ידע כי ביום השני האחרון הטריחה האלילה את עצמה לנמל־התעופה לוד, כדי לקבל את פני הגבר שלה, שהגיע מצרפת: ד"ר מוריס שאל, הרופא היהודי־צרפתי המצליח, שהוא כרגע רק החרומן שלה — אך עם ניחושים כבדים להתפתחויות רציניות יותר. (בעל חדש לאסתר עופרים? העולם הזה 1805).

■ ■ ■

ד דיקטזר המיסתורי התגלה כגבר נעים־הליכות ומושך, שאחת התכונות שבעטיין כנראה התחבב על אסתר היא צניעותו. איך שהוא, הצליח לא להתבלט, למרות שהיה לצידה של אסתר כמעט כל זמן שהותו בארץ, ולמרות שהתגורר כמוה, בשרתון.

המעריצים הבחינו באחיה הצעיר של אסתר, שהיה בחברתה. הבחינו — כמובן — בלנארד כהן המפורסם, כאשר השניים נפגשו. ורק בדוקטור לא הבחינו.

ולא בצדק. כי הדוקטור היה זה שהוסיף, לביקורה הנוכחי של אסתר בארץ, את המגע הסופי, שהפך את הביקור למושלם.

היה זה ביקור לא־נשכח מבחינות רבות. קשה היה להכיר את אסתר הקטנה, כאשר ירדה מהמטוס. היא קרנה מאושר ועיני העופרית שלה זרחו. בתיסרוקת חופשית,

היא באה לישראל לשבוע קצר ואיתה הרומן החדש שלה

האלילה והדוקטור

קלילה, בשימלה אביבית פירחונית הולמת, בילתה את שעותיה הפנויות המעטות ב־טיולים ליליים לאורך הטיילת של יפו, אכלה דגים במסעדות. פרק האכילה, לפ־חות, הסתיים בהרעלת־קיבה, ממנה לא השתחררה העופרית עד אשר עלתה על המטוס.

■ ■ ■

ה קונצרט שרה, בהיכל־התרבות ב־תל־אביב, ביום־העצמאות, היה הצ־לחה מהדהדת. חצי שעה תמימה עמד הקהל על רגליו, בתום הופעתה, מחא כפ־יים שוב ושוב, למרות שהשעה היתה כבר שתיים לפנות בוקר. רק לאחר שירה משו־תפת — של הקהל והאלילה — של ציוני הדרך, הצליחה אסתר לעזוב את הבימה.

היה משהו מיוחד בהצלחה זו. ב־48 ה־שעות של יום העצמאות, הוצפה ישראל בשמות מפורסמים מכל רחבי העולם. מלבד המלאך, שהוא כמובן, תופעה שמיימית, היתה אסתר היחידה שזכתה לקבלת פנים כזו. כשדמותה המיניאטורית הופיעה, ב־שמלה לבנה, על הבימה הענקית, הידהד האולם במחיאות־כפיים נלהבות.

חלק גדול מזמנה הפנוי בילתה אסתר בחברת אחיה הצעיר נועם, שקם זה עתה מצהבת. כמו כל בני משפחת זייד, גם נועם הוא בחור המעדיף להתרחק מעיני המצ־למות, מתגורר בצפת, למרות שעל הכרמל עומדת לרשותו וילה נאה.

עם הדוקטור אסתר עופרים, בשמלה פירחונית קלילה, וידידה הצר־פתי, ד"ר מוריס שאל, במסעדה תל־אביבית. שאל הצעיר והמקסים, שהוא רופא פאריסאי מצליח ועשיר, הוא הרומן הרציני הראשון של אסתר, מאז גירושיה מאבי רייכשטאט. בישראל, בילו השניים יחד כל רגע פנוי.

■ ■ ■

פ רק מרגש בפני עצמו היתה סגי־שתם — בפעם הראשונה — של אס־תר ולנארד כהן, המלחין היהודי־קנדי ש־הוא כיום, ולא מהיום, אחד האלילים ה־תורניים של הנוער בעולם המערבי.

היה זה כנראה רק הולם, ששני המאורות היהודיים הגדולים, הנודדים ברחבי העו־לם, ייפגשו לראשונה בישראל, ביום ה־עצמאות. אסתר נהגה, מזה שנים, לשלוח ללנארד כל תקליט חדשה שעשתה. והדבר הראשון שאמר לנארד, כאשר הגיע לישׂ־ראל, היה: „אני רוצה אותה."

הפגישה בין השניים תיכנס מן הסתם להיסטוריה של עולם הזמר. השניים לעסו רשמים והחליפו חוויות שעות ארוכות. לנארד, גבר גבוה ונאה, שהתגורר גם הוא בשרתון, ביקש מהעופרית שלא לבוא ל־קונצרט שלו, בבניני־האומה בירושלים. „אני מתבייש לשיר בפניך," התוודה הא־ליל בפני האלילה.

בקשתו לא התקבלה. ביום החמישי ש־עבר, עלתה אסתר ירושלימה, לקונצרט.

רבע שעה לאחר שעלה על הבימה, הפ־סיק כהן את הקונצרט, עזב את הבימה.

הוא חזר רק כעבור עשר דקות, וה־הופעה שנתן, לדברי קהל ששמע אותו גם בחו"ל, היה משהו לא רגיל. בסיומה, פרץ בבכי נרגש.

וגם האלילה מיהרה להסתיר דמעה חוצ־מחלה. אסתר דאגה להקפיד שיקח את תרופותיו בזמן, עשתה לו את המוות כשפיספס. משמאל: הזוהר והפירסום, שהפכו חלק מחייה של אחותו, עדיין מטרידים את האח הפחות מנוסה, שניסה, לשווא, להסתתר מהבהק המצלמות.

עם לנארד כהן לאחר שנים של הערצה מקצועית הדדית מרחוק, נפגשו בשבוע שעבר אסתר עופרים ולנארד כהן, שני הכוכבים הגדולים של עולם הזמר, בפעם הראשונה, כאשר הגיעו, כל אחד בנפרד, לחופעות בישראל ביום העצמאות. לנארד, רווק מקסים בן 37, סוחף המונים בצורת הגשתו המיוחדת את שיריו המיוחדים, המדברים אל לב הנוער בעולם המערבי.

עם אחיה אסתר עופרים עם אחיה הצעיר ממנה, נועם, שבחברתו בילתה חלק גדול מזמנה, בביקורה בישראל. נועם, הגר בעיר הולדתו, צפת, שימש נושא להשגחה צמודה מצד אחותו הגדולה, לאחר שקם זה עתה

תמרורים

נפטר. לאחר מחלה קשה בבית־החולים איכילוב בתל־אביב, המשורר ה־קומוניסט **אלכסנדר סן.** הוא היה בן 66 במותו.

התאבד. שגריר דרום קוריאה ב־צרפת, **סי יונג לי,** בן 51. השגריר, ש־סבל מדיכאון נפשי, נעץ סכין מטבח ל־תוך חזהו.

נפטר. בבית־החולים שערי־צדק בירושלים, בהיותו בן 65 הרב **מרדכי הכהן.** הרב הכהן שימש כיועץ בכיר לשר הדתות ומנהל מחלקת המחקר של מישרד הדתות. היה אביהם של הרב שמו־אל אבידור הכהן — הרב של כפר שמרי־הו, ד"ר פנחס פלאי — מרצה בכיר ב־אוניברסיטת באר־שבע והרב מנחם הכהן — רבה של ההסתדרות. נוסף לבנים היו לרב המנוח עוד ארבע בנות.

התאבד. בערב יום העצמאות ב־דירתו שבתל־אביב, סגן מנהל לופטהנזה בישראל, **אליקים שטרוק** (49). הוא ירה בעצמו מאקדח לאחר שלאחרונה סבל מדיכאון נפשי.

נפטר. מנהל מוזיאון תל־אביב ו־אחד ממיסדיו **משה קניוק.** קניוק ש־נפטר בהיותו בן 73 היה בשעתו מזכירו

משה קניוק

של ראש עיריית תל־אביב הראשון, **מאיר דיזנגוף.** בנו הוא הסופר **יורם קניוק.**

התאבד. הסופר היספאני בעל פרס נובל (1968) **יאסונארי קאואבאטה.** הוא נמצא מת בדירתו כשבפיו תקועה שפופרת גז. קאואבאטה היה היספאני ה־ראשון שזכה בפרס נובל. מת בן 72.

נפטר. בגיל 83, **ברוך קרוא** סו־פר, מבקר, עורך, עיתונאי ומתרגם. היה ממיסדי ופעילי אגודת־העיתונאים בתל־אביב וחבר בוועד אגודת הסופרים. הוא מת בבית־החולים איכילוב.

נפטרה. בגיל 95, בעלת המלון ה־ראשון בנתניה **גיטל גרינשטיין.** היא עלתה מרוסיה עם בעלה ב־1925 והשניים פתחו מסעדה בירושלים. ב־1934 עברו לנתניה והקימו בה את המלון הראשון הקיים עד היום.

נולד. לשחקנית הישראלית **ברכה נאמן** ולבעלה מהנדס ישראלי העובד בחברה אמריקאנית באיראן, **דוד לוי** בן בכור. השניים קראו לרך הנולד **דרור** על שם אחיו של דוד שנפל בפשרה.

התגרשו. השחקנית ההוליבודית **נאטלי וود** (37) ובעלה **ריצ'ארד גרנ־מן** (41) בסאנטה מוניקה, קליפורניה. הנישואין נמשכ ושנתיים שבמהלכם נול־דה בתם **נאטאשה.** הבעל ישלם 200 דולר לחודש דמי־מזונות עבור הבת שתי־שאר בידי האם.

מנהיגים רומן. קארי גראנט השחקן בן ה־68 עם הכוכבנית **ג'ניפר אוניל** כוכבת קייץ של אהבה שיכולה בנקל להיות נכדתו.

(המשך מעמוד 11)

מכבדים אותו מאוד, וגם הסוהרים מתייחסים אליו בכבוד. לא רק בבית־הסוהר. הרבה אנשים מעריכים את המלחמה שלו. הוא מקבל מכתבים מכל העולם. גם הנה מגיעים מכתבים. אתה יכול לראות.

עברתי בריפרוף על כמה מיכתביו. סטודנט יפאני, חבר בליגה אנטי־מלחמתית, מביע את הזדהותו ושולח ברכות עידוד. נערה אמריקאית, המשמשת ביוצאת לסרבני־גיוס בשעות הפנאי, והמסרבת לשלם את אחוז המס שממשלת ארה"ב מוציאה לצורכי מלחמה, כותבת בין השאר: „אני עושה כל מה שאני יכולה למען השלום, וכשאני שומעת על אדם אחר המקדיש את חייו למאבק מצפוני, אני מרגישה שאינני בודדה כל־כך, והדבר מחזק את רוחי, ועל כך תודה לך גיורא".

אריך פריד, משורר יהודי יליד אוסטריה, החי בלונדון מאז 1938 ותירגם מחדש לגרמנית את כתבי שקספיר, כר־

בן־אמוץ ואמו של גיורא
„זה לא בושה לבכות!"

תב למערכת הארץ (המכתב טרם פורסם): „נודע לי שגיורא גוימן, המרצה עתה תקופת־מאסר רביעית של 35 יום, סירב לקבל הצעת־פשרה, לפיה ישוחרר מהצבא כ„לקוי מבחינה נפשית," בתנאי שיוותר על התנגדותו הפוליטית לשרות. אני מבין שגיורא הצהיר שהוא מסרב לשרת מדיניות של סיפוח, ושהוא מסרב לנהוג באחרים כפי שנהגו בהוריו. אמו, כפי שידוע לכם ודאי, לחמה במחתרת האנטי־נאצית בגרמניה. אם ממשלת ישראל מוכנעת בצידקת מדיניותה כלפי ערביי סלשטין, למה היא לא משחרר משרות צבאי אדם המתקומם נגד מדיניותה?

„כמה זמן חושב גיורא להמשיך במאבק שלו?" שאלתי.

אבילו חמש שנים

„יני יודע," אמר האב. „הוא מוכן לשרת שלוש שנים בשל"ת (שרות ללא תשלום), אבל לאב מדים, ובלי להחזיק נשק ביד. הפרקליטה שלו הגישה הצעה כזאת לראש אכ"א, ועוד לא שמענו תשובה. אני מקווה מאוד שיסכימו. אחרי הכל, ישנם עוד סרבני־מלחמה המשרתים בשל"ת. אבי נימצוביץ' מקיבוץ גונן, משה גורפינקל מקיבוץ הראל, וישנם אחרים. אבל אם הצבא לא יקבל את ההצעה, גיורא ימשיך לשבת בכלא. בצבא הוא לא ישרת בשום אופן. הוא מוכן לשבת אפילו חמש שנים.

„אף פעם לא האמנתי שהוא כל־כך חזק", אמרה האם. „הוא כל־כך רגיש. פעם נכנסתי לחדר שלו ותפסתי אותו בוכה עם ספר ביד. כל הכרית היתה רטובה מדמעות. הוא סובב את הראש שלו לקיר, כשראה אותי, ואני אמרתי לו: קוקושיו, זה לא בושה לבכות. תבכה. אתה לא מוכרח להיות כל־כך חזק."

הצצתי בחדר של גיורא לפני שנפרדתי מההורים. שולחן העבודה היה עמוס נייר־ות, מחברות, וספרי־לימוד, כאילו לא ישב גיורא בכלא מזה 148 יום. בין הספרים שהיו מצויים כדי הישג־יד הבחנתי בההברה הישראלית (אייזנשטאדט), הרעיון הציוני (הרצברג) והעולם הערבי (אהרן כהן), האדם החד־ממדי (מרקוזה), הרצל, שרת, וייצמן, שמואל דיין, דוד הורוביץ והמישפט של קפקא.

על הקיר, מול שולחן־הכתיבה, היה קבוע שלט אמאייל, שגיורא מצא לפני שנה ותלה אותו בחדרו מתוך תחושה, אולי, של ראיית הנולד. באותיות שחורות על רקע לבן הכריז השלט: ד"ר בן אדם אריאל, עורך־דין, כניסה א' קומה 2, טל.: 247171 — 773557.

טלוויזיה

חדשות

מהפכות במהדורות

ביום חמישי האחרון קיבל אחד מכתבי הטלוויזיה הישראלית הוראה לקלוט ולהקליט את נחיתת אנשי אפולו 16 על אדמת הירח, כפי ששודרה בשידור ישיר מתחנת הטלוויזיה של ירדן. השידור בירדן תוכנן לשעה עשר וארבעים בערב, אך טכנאי הטלוויזיה הישראלית, שהיו בתורנות, סירבו בצורה חד משמעית לישאר אפילו דקה אחת נוספת אחרי שידור מהדורת החדשות של השעה עשר. רק אחרי שיכנוע אישי, הם עשו טובה אישית לכתב, הקליטו את השעה הקרטית ביותר של צוות אפולו לפני הנחיתה. זהו רק פרט קטן, דוגמא קטנה ממה שעובר על אנשי צוות החדשות בטלוויזיה מדי יום ביומו.

הגורמים השוליים המשפיעים לרעה על הרמה הוויזואלית של מחלקת החדשות, הם רבים לאין ספור. השבוע הושמעה טענה, כי צלמי הפילם נעשו לאחרונה עצלנים ומאחרים להופיע לעבודה, מתוך אדישות ובכוונה תחילה — מתוך חוסר רצון לעסוק בסיקור טקסים ואירועים.

חיכופי גברי. בכל זאת, מי שמודאגמן העובדה כי מישדרי מבט לחדשות מציליחים עוד לעניין את הציבור הרחב רק בקושי, יכול לסלק דאגת מה מליבו: עד היום היו עורכי מבט מתחלפים מדי יום ביומו, וזה היה רע, כי כל אחד מהם דאג אך ורק ליומו שלו. התוצאה היתה, שלא ניתנה רציפות טיפול לנושאים חדשותיים. כך החמיצה הטלוויזיה את נוראשה השביתה של עובדי התחזוקה באל־על, שנמשכה מספר ימים, ועד היום הזה לא קיבלו הצופים כל אינפורמציה טלוויזיונית רציונית על מה בעצם שבתו השובתים.

השבוע הועבר העורך המוכשר של יומן אירועי השבוע, יעקב אחי־מאיר (33), להיות עורך יומי של מבט לחדשות במשך רוב ימות השבוע, כדי להבטיח רציפות טיפול ורציונים טיפול במבט. עורכי היום התורניים יפונו לעבודות שדה.

יורם רונן, מי שהיה בעבר מנהל החדשות בתחנה, שוּבץ במקום אחי־מאיר כעורך יומן השבוע. בכך נעשה כנראה עוד צעד מצידו של צבי גיל, מי שהתמנה לא מכבר למנהל מחלקת החדשות, לכסות ולאחות בתפרים גסים את הקטנוניות, הקנאות וצרות המוחין, שפשו במחלקה בעיקבות התפטרותו של דן שילון מנהל החדשות, על רקע צורת הטיפול של הנהלת רשות השידור בנושאים חדשותיים. לשילון עצמו ניתן להתבצר במלכתו — ממלכת הספורט. סגנו בעבר, רכז המערכת שמעון טסלר קיבל את תוכנית פאנורמה, תוכנית חודשית אישית ובעלת מימד מעניין מאוד — דבר שכל שדרן היה חולם עליו.

יאיר אלוני, שוגר לבאנגקוק, קיבל אישור לנסיעותיו ההרפתקניות והורשה להמשיך לנסוע לדרום ווייטנאם, כדי לסקר את ההידרדרות המלחמתית באיזור. זאת ועוד: כדי לנטרל את המיפגעים הטכניים מונו לאחרונה מפיקדים תורניים כמו טיבי את חסמבה של מוסינזון. אבל התפריט הוא אירופאי, מורכב ממוסיקה ומתיקות בטעם המחזמר אוקלהומה וסרטי וולט דיסני, בתוספת סיטואציות מצחיקות מפוספסות וסלפסטיק נוסח השמן והרזה לורל והארדי. למעשה עוסקת הסידרה החדשה בשביעייה הסדרית — קבוצת ילדים, חמישה בנים ושתי בנות מגיל שמונה עד שש־עשרה — שהקימה מטה פצורלה באוטובוס שתי קומות במגרש גרוטאות.

ימי שלישי הוקדשו החל מהשבוע לקבוצת חדשות לילדים, בהנחיית מיכה לימור ורון בן־ישי ומבקרות תוכניות, שהן עוזרות ההפקה החרוצות, שתפקידם לדאוג למניעת תקלות טכניות ואנושיות. גולת הכותרת של מיכלול השינויים האלה היתה כמובן התבנית החיצונית החדשה של מבט, שזכתה לשבחים רבים מפי אישים בכירים.

המשימה העכשווית של המחלקה היא למלא בבשר חי את התבנית החדשה. יש לאנשי המחלקה המון כוונות טובות. נקווה שהן לא יובילו אותם לגהינום.

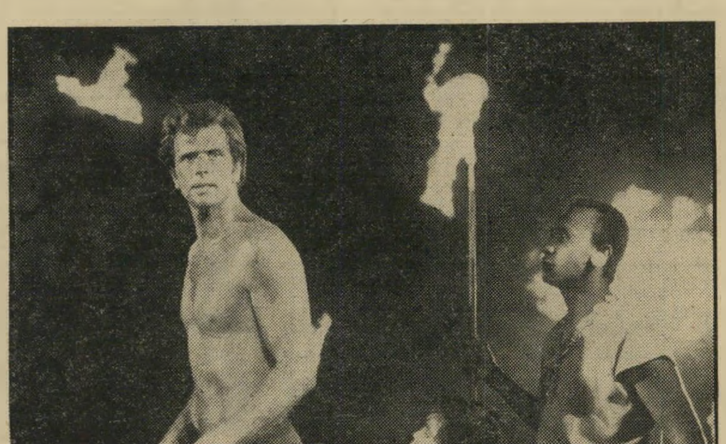
תוכניות

חסמבה נוסח לונדון

כאשר פותחים את תחנות הטלוויזיה של ישראל, ירדן, לבנון או קפריסין בשעת השידורים לילדים, כמעט אי אפשר להרגיש בכל הבדל. רוב תוכניות הילדים המשודרות במרחב מיובאות מלונדון או מארצות־הברית. הסדרות עוברות מתחנה לתחנה, כאילו לפי תור ולעיתים קרובות מאוד הן משודרות ממש במקביל. רוב התוכניות הן מתקתקות־חמוצות, צבועות ווורוד בנוסח עולם הערכים של העולם המערבי, ועל פי קריטריונים סלקטיביים מוסכמים ומקובלים זה מאה שנה.

החל מיום ראשון הקרוב, תובא לשידור בטלוויזיה הישראלית סידרה חדשה לילדים מאותו סוג בשם ילדי המסילה, שהיא עיבוד טלוויזיוני לספרו הרגשני והסנטימנטאלי של א. נסביט, על משפחה המתגוררת בקוטג' כסרי, בעוד אבי המשפחה נאשם, בטעות, בבגידה בארצו. הסידרה כולה, המתארת את המלחמות הקטנות של המשפחה בחברה הסובבת אותה, היא מסחטת דמעות יעילה וקומפקטית.

השביעייה הסודית. חבורת־סודמחלט־בהחלט בנוסח אנגלי, תיכנס לפעולה בטלוויזיה הישראלית בדיוק בעוד שבועיים, כאשר תסתיים הסידרה נשים קטנות (יום ב' 17.30). הכוונה היא לסידרה קומית בריטית אופיינית בשם אוטו קומותיים, המזכירה באופן אסוציאטיבי

טריז, בנו והכושי
האדם העליון גם בג'ונגל

כרט באכרך מארח

אחרי דיטריך — התהילה

צפת חדשה מסוג שונה אבל אופייני: אחת לחודש תיוחד לילדים בשעה 17.30 סידרת טרזן הקלאסית והמפורסמת, אודות האדם הלבן, שהוא אדם עליון, אפילו כאשר הוא מקפץ מעץ לעץ כקוף לכל דבר, כשרק חגורה קטנה משמשת אזור למותניו. לעומתו — הכושים וחיות הייער — כולם יצורים נחותי דרגה.

כל החידושים והשינויים האלה גם יחד, שבוודאי יתקבלו ויספגו באהבה על ידי רבבות הילדים, שיישבו מרותקים למכשיר, ללא יכולת להסיר את עיניהם מן המגן, מצטרפים לתמונה חדשה־ישנה של טלוויזיה ישראלית מקורית לילדים, שאינה אלא קיטש מטומטם ומטמטם, כפי שהיא כבר שלוש שנים.

להצדקתה טוענת אסתר סופר, מנהלת מדור תוכניות הילדים בטלוויזיה: „אנני יכולה לשנות את סולם הערכים, עליו בנוייה ספרות הילדים הקלאסית וסרטי הילדים הקלאסיים. זה הטוב במיבחר המצוי בעולם הרחב. רוב התוכניות שניתן להשיג בשוק העולמי הן עלילות מטופשות מאוד, חסרות טעם ונלוזות." בזעם היא מוסיפה: „איך יתכן שבתוך מיסגרת יומית של תוכניות לילדים, ניתן אחוז כל כך קטן של חומר מקורי?"

הסיבות הן רבות ותירוצים יש לאין ספור, וזהו מוקד הבעייה: לא המבחר החיצוני, אלא החוסר בתוכניות מקוריות ישראליות. עובדה זו מוכיחה רק כי בדרגים הגבוהים של רשות־השידור אין מי שזה איכפת לו.

תדריך

● **פרט השביע** (יום ד' 26/4, 20.45) — מנדי — סיפורה של ילדה חרשת שת אילמת ומאמצים להסתגל לחברה.

● **בידור חו"ל?** (יום א' 30/4, 20.20) — שידור דחוי עם המוסיקאי היהודי הצעיר ברט בכראך, המלווה הקבוע של מרלין דיטריך, שליווה אותה גם בביקורה בישראל. בכראך שהתפרסם כמלחין נעימות בסרטים, מארח מעל בימת הטלוויזיה את הזמרת הכושית דין ווריוק, ששה דיסטל וג'וֹאל גריי.

● **פאנורמה** (יום ג' 2/5, 20.20) — רקע 72 — מגאזין חדשות חודשי מיוחד בעריכתו של שמעון טסלר. הנושא: האמת האחרת על ערביי השטחים, החיים זה חמש שנים תחת לחץ משולש של צבא הכיבוש הישראלי, ממשלת ירדן ואירגוני הפידאין הפלסטיניים, באי־וודאות גמורה ביחס לעתידם, תוך תחושה עמוקה של תיסכול, יאוש ואדישות פאטאלית. המגאזין עשוי כסדם תעודתי אחד הבנוי על מספר כתבות וראיונות עם אישים ופשוטי עם, שנערכו בשטחים בשיתופם של אלי ניסן, אדי סופר והעתונאי דני רובינשטיין.

● **דראמה** (יום ג' 2/5, 21.05) — הרופא וגרושתו, לפי עגנון, כפי שבויים בתיאטרון המדתף על ידי יורם פאלק, בהשתתפות אהובה יובל, שהתגלתה כאישיות טלוויזיונית סוטוגנית ממדרגה ראשונה וגד קינר, בעלה בחיים. ביים לטלוויזיה במאי הבידור ראלף עינבר, ערב ירידתו להולנד אשתקד.

העציר

שטען בבית המישפט העליון שעונה עינויים קשים ע"י בלשי המדור המרכזי

„א? תכו אותי בראש, התחננתי לפניהם. תרביצו לי בכל מקום שאתם רוצים, רק לא בראש.

„אבל הם לא הפסיקו. אנחנו נעשה ממך משוגע, ענו לי. שלא תוכל בכלל לחשוב. הרגשתי שאני מאבד את ההכרה."

בניגוד למקובל בבתי־המשפט של ישראל לא קם עמנואל זאבי על רגליו בשעה שהטיח מילים מרות אלה לחללו הדחוס של אולם בית־המשפט העליון שבירושלים, בו נערך אותה שעה הדיון בבג"ץ שהגיש נגד שר־המשטרה.

כל אחד מכל צד, והשלישי מלמעלה.

„השכיבו אותי על החול, עלו על החזה שלי ומעכו אותו. בין מכה למכה הם צעקו שאודה בהשתתפות בשוד. ‚אנחנו יודעים על התיק שיש לך מלפני עשר שנים, ואנחנו לא מאמינים שכל כך הרבה שנים לא היית פושע. אם הלשינו עליך הפעם, רק סימן שהיית ערמומי כל הזמן. עכשיו תשלם בעד כל השנים האלה' — הם אמרו לי.

„הידיים שלי היו כבולות מאחורי הגב, ולא יכולתי לעשות כלום. הם התחילו לבעוט לי בצלעות. חשבתי שלא יהיה סוף לכמות האלה. אחד מהם כופף לי את הרגל. עזוב אותי, צעקתי אליו. ‚אני עוד אושיב אותך בכיסא־גלגלים לכל החיים,' הוא אמר לי והכניס לי חול לפה ולעיניים.

„ליד מגרשי התערוכה הישנים בצפון תל־אביב יש בית ישן. לקחו אותי לשם, וגם שם עינו אותי.

„יותר מאוחר לקחו אותי לבית־הקברות המוסלמי בקריית־שלום, הושיבו אותי על קבר, הראו לי עוזי, שהם אמרו שמצאו שם, ודרשו ממני להודות שהעוזי שלי. לא רציתי. אז הם הרביצו לי עוד פעם.

„בסוף, אחרי שכל היום לא אכלתי כלום, לקחו אותי למעצר במשטרת הרצליה. בארבע בבוקר הביאו אותי לתל־השומר."

רריים, ביקרו אצלו שניים מאנשי המדור־המרכזי, ואמרו לי כי הם מתכוונים להוציאו בקרוב מבית־החולים כדי שיוכלו להמשיך ולטפל בו בבית־המעצר.

„עוד נגמור איתך את החשבון," הבטיחו לו לדבריו.

בני המשפחה פנו לעורכת־הדין נירה לידסקי; היא שלחה כתב־תלונה לפנחס קופל, המפקח הכללי של משטרת־ישראל, בו דרשה עריכת חקירה בעניין. חקירה שהיא תהיה נוכחת בה. כמו כן ביקשה למנוע את הוצאת עמנואל מבית־החולים עד שהרופאים יאשרו שהדבר אפשרי.

„הגוקים נכנסו לי מתחת לגבס!"

לא בגלל זכויות יתר המשיך עמנואל לשבת. הוא פשוט אינו מסוגל לעמוד. שתי רגליו משותקות לדבריו, אינו נושאות יותר את גופו.

„הם מעכו לי את האשכים," המשיך עמנואל בדבריו לשופטים, „קשרו לי חוטי־חשמל לאבר־המין וחישמלו אותו. אנחנו נעשה אותך למאניאק, אמרו לי. לא תוכל לשכב יותר עם בחורה."

למעלה משעה דיבר עמנואל מבלי ש־השופטים יגסו להפסיק אותו. הם ישבו דרוכים בשעה שגולל בפניהם את פרשת החקירה המחרידה שעבר, לדבריו, ב־מישטרת־ישראל.

ביום חמישי, ה־19.1.72 הגיע אחד מ־חבריו של עמנואל זאבי לביתו שבשכונת־שפירא. „עמנואל שוכב בבית־החולים תל־השומר," סיפר למשפחה המבוהלת. „צילצלו אלי משם, וביקשו שאודיע לכם."

איזה צ'ק קטן בלי כיסוי

ך יומיים קודם נעצר עמנואל כ־חשוד בהשתתפות בשני מעשי שוד. המשפחה היתה מופתעת. מבין שבעת הידים היה עמנואל המסור שבכולם.

בוגר בית־ספר אקסטרני לאלקטרוניקה, חניך ובשלב מאוחר יותר גם מדריך בתנועה־המאוחדת, חבר באגודת יורדי־ים זבולון, נקרע עמנואל בין הרצון לעזוב את משפחתו המעורערת, שבה היחסים בין ההורים הידרדרו והלכו, לבין הרגשת החובה כלפי המשפחה ובמיוחד כלפי שתי אחיותיו הצעירות, שסבלו מידו הקשה של האב.

גם אחרי שהשתחרר מהצבא, בו שרת בגולני ובחיל־מודיעין, המשיך עמנואל בנסיונותיו לבנות את חייו בצורה שונה מזו שראה במשך כל שנות ילדותו בבית־הוריו.

במשך ארבע שנים עבד כימאי בציהסוחר. הוא אהב את העבודה על הים, אבל הוויכוחים הקולניים שליוו את חופשות המולדת שלו וסיבלן של אחיותיו החזירו אותו הביתה.

אחרי קורס של שנה לחרטות, ירד לתמנע, לא השתלב ושוב חזר הביתה. הוא התחיל לעבוד כנהג.

„אל תרביצו לי בראש"

ה וא היה שונה מכולנו, הכי מסור למשפחה," מעיד אחיו, „יש לו ראש טוב. הוא רצה להציל את אמא מהידיים של אבא. החיים הקשים במשפחה עשו אותו עצבני קצת. אבל תמיד חיפש לבנות לעצמו חיים חדשים. לא היו לו כמעט עניינים עם המישטרה. רק איזה צ'ק קטן בלי כיסוי ומיקרוסקופ אחד שגנב לפני 10 שנים."

מייד אחרי שהתקבלה הודעתו של החבר, מיהר אחד האחים למחלקה הכירורגית של תל־השומר, בה שכב עמנואל. בפתח חדרו פגש בשני שוטרים, שאסרו עליו את הכניסה לחדר. „אחיך מסוכן," אמרו לו. האח עוד הספיק להציץ לעבר המסוכן ששכב כשכל ראשו וגופו חבושים, בטרם גורש מן המקום.

המעט שראה הספיק כדי לשכנע אותו לא לוותר. מפינה נסתרת של המסדרון עקב אחרי תנועות אנשי החוק, כשראה שעזבו את החדר, מיהר להתגנב לתוכו.

עמנואל היה מטושטש. רק בקושי הכיר את אחיו.

„מי עשה לך את זה?," שאל האח.

„המשטרה שברה אותי," מילמל עמנואל בקושי.

בערב יום המחרת, בשעה שני השוטרים הלכו לחזות בטלוויזיה, חזר האח ונכנס לחדרו של עמנואל.

„הם מאשימים אותי בהשתתפות בשוד," סיפר לו עמנואל, „אבל אני חף מפשע. גם אם יחתכו אותי למיליון חתיכות לא אודה במה שלא עשיתי. כל מה שיש להם נגדי זה חשד. תראה מה עשו לי בגלל חשד."

מבעד לשמיכה שעטפה את גופו, אפשר היה להבחין ברגל מנופחת. פניו לא נראו מבעד לתחבושות שעטפו אותם.

„כל לילה הוא צועק: תעזבו אותי. אל תרביצו לי בראש," סיפרו החולים ששכבו באותו חדר לאחיו של עמנואל.

שיתוק בשתי הרגליים

ש בוע ימים שכב עמנואל בבית־החולים. במשך כל הזמן הזה לא זכה לראות, מלבד אחד מאחיו, אף אחד מבני משפחתו או מחבריו. אפילו לאימו, שהתייפחה ליד פתח חדרו, לא נתנו להכנס. אבל היה מי שדאג שעמנואל לא ירגיש עצמו בודד ומוזנח.

ביום ששי 21.1.72, בשעות שלפני הצהריים, ביקרו אצלו שניים מאנשי המדור־המרכזי, ואמרו לי כי הם מתכוונים להוציאו בקרוב מבית־החולים כדי שיוכלו להמשיך ולטפל בו בבית־המעצר.

„עוד נגמור איתך את החשבון," הבטיחו לו לדבריו.

בני המשפחה פנו לעורכת־הדין נירה לידסקי; היא שלחה כתב־תלונה לפנחס קופל, המפקח הכללי של משטרת־ישראל, בו דרשה עריכת חקירה בעניין. חקירה שהיא תהיה נוכחת בה. כמו כן ביקשה למנוע את הוצאת עמנואל מבית־החולים עד שהרופאים יאשרו שהדבר אפשרי.

הראו „עוזי" ואמרו: תודה!

„א ני יוצא עכשיו," אמר לו האח, „השוטר בא. אבל אני לא הולך הביתה. כשהוא יבוא תספר לו את כל הסיפור. אני אעמוד מאחורי החלון, ואשמע הכל." עמנואל מילא אחר הוראות אחיו.

„בוא תשמע מה שעשו לי," קרא לעבר השוטר, ברגע שהלה נכנס לחדר. „עצרו אותי כחשוד בהשתתפות בשני מעשי־שוד מזויינים," סיפר בקול רם. „אחד בבנק־למלאכה בתל־אביב והשני בבנק־לאומי. לקחו אותי לבית־המשפט, ושם הוציאו נגדי פקודת מעצר לשבעה ימים לחקירה.

„מבית־המשפט לקחו אותי ארבעה שוטרים מהמדור המרכזי לחולות של בת־ים, אני לא זוכר בדיוק איפה. אבל זה היה מקום מבודד לגמרי. אף אחד לא היה יכול לשמוע אותי כשצעקתי. ושם התחילו להרביץ לי. נתנו לי אגרופים על הראש. שניים היכו אותי משני צידי הראש.

עד היום לא קיבלה עורכת־הדין כל תשובה רשמית.

אחרי שבוע, כשכל גופו נתון בגבס, הועבר עמנואל זאבי מבית־החולים לתא מעצר באבו־כביר. שם הבטיחו לו תנאים טובים יותר מאשר בכלא רמלה. אלא שבאבו־כביר לא נשאר עמנואל זמן רב. הוא הוחזר לתא המעצר בכלא רמלה.

הסיוטים נמשכו. מידי לילה העירו צעקותיו את שאר האסירים. מצבו החמיר והוא טען כי אינו יכול להניע את שתי רגליו. אז הועבר לבית החולים של כלא רמלה.

חתכתי את הגבס בעצמי

ף ש שם באלאנן עצום," מספרים אחיו של עמנואל, „האוכל בבית־חולים מתחת לכל ביקורת. לחולים נותנים לאכול דורה.

„כל פעם שהיינו באים לבקר את עמנואל הוא היה מספר לנו על הטיפול הלקוי שהוא מקבל. בכלל לא התחשבו בהוראות של הרופאים מתל־השומר. את הגבס לא החליפו לו אף פעם. הוא כבר צהוב לגמרי.

(המשך בעמוד 30)

איש גולני עמנואל זאבי שנעצר כחשוד בשוד שני בנקים בתל־אביב: בנק־למלאכה ובנק־לאומי. לדבריו הוכה מכות קשות בידי בלשי המדור־המרכזי. בתמונה נראה זאבי על זחל"ם, בעת שירותו הצבאי בגולני.

לא. עדיין אל תצאי ל־חופשה. זה לא בשבי־לך, זה כרוך בסיבוכים ואולי אף במחלות. אם יש לך בעיות כספיות, נסה לשבת עם נושיך, ולסדר כל הניתן לסי־דור, אבל אל תסתבך בישיבות מסובכות ב־יום ב׳ הבא, המסוכן מאוד מבחינה פיננ־סית ואל תוותר על פסיק, בענייני יוקרה או סמכות. אין זאת אומרת שתתיר רסן לעצמך ולמצב־הרוח שלך. פשוט — חייה זהיר ונהג בתבונה רבה.

* * *

נסיעתך האחרונה ל־חוץ־לארץ רק גרמה לירידה בהערכת האנ־שים הקרובים אליך. נסיונותיך הנואשים ל־שפר את תדמיתך הצי־בורית עולים בתוהו בגלל הבדידות אליה הכנסת את עצמך. חו־סר הצלחה בענייני־מין יאפיין את השבוע לגביך ויגרום לך עוגמת נפש. תכירי אי־שיות אינטלקטואלית מעניינת שתעזור לך.

* * *

* * *

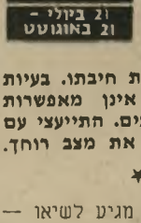
השותף שלך לא מרמה אותך. הוא פשוט עצ־בני ומרוגז כמוך. לכן החיכוכים. מוטב ש־תנסה להיות יותר ות־רן. את, בת תאומים, השתדלי לנהל את ה־שבוע על מי־מנוחות. שום דבר לא בוער, התייחסי בסובלנות ל־סובבים אותך והשתד־לי לפייס את השכנה שלך, או מישהו המקורב אלייך. תאומים הרווקים עשויים להיתקל השבוע במיכשולים ב־שטח הרומאנטי. אך אל דאגה, העתיד חקרוב צופן בחובו הפתעה משמחת.

* * *

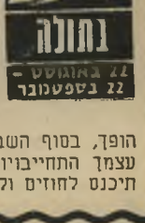
השבוע כולו, ואולי אף השבועיים הבאים, יעמ־דו בצילה של התרגשות גדולה שתעבור עליך בעקבות החלטה מסויי־מת. אם מקבל ההחלטה הוא אתה עצמך, אין ספק שהיא קשורה ב־עניינים שבלב. אם אחר הוא המחליט, תהיה התרגשותך צמו־דה לאינטרסים חשובים של אדם קרוב. כך או כך, אל תכלא את רגשותיך, גלה אותם לאנשים הקרובים לך ותזכה למנה גדולה של עידוד. אם תימנע מלגלות רג־שותיך, אתה עלול להיתפס לדיכאון נפשי.

* * *

אתה מרבה לשבת ב־מקומות ציבוריים בלי לעשות דברים מועי־לים, נסה לשנות מיני־הג פסול זה, לפני ש־יזיק לך. אל תנסי לח־פש את עתידך בעבר — הוא עזב אותך וזהו! לעומת זאת, תפגשי השבוע אדם שיקסים אותך. בגישה נבונה, תצליחי לרכוש את חיבתו. בעיות נפשיות המציקות לך אינן מאפשרות לך להתרכז בדברים נחוצים. התייעצי עם רופא. קצת בילוי ישפר את מצב רוחך.

* * *

המתח מגיע לשיאו — ואתה בהחלט לא מצליח לנצל את ימיך בצורה הולמת. תן לעצמך ללכת — אבל אל תהיה חלש־אופי. שמור על בריאותך, אל תקלקל את הקשרים עם ידידיך האמיתיים. אתה תודקק להם, והם שוחרים את טובתך. ניתוק כאוב הופך, בסוף השבוע, לעילה לא לקחת על עצמך התחייבויות נוספות — ובצדק. אל תיכנס לחוזים ולהתחייבויות לטווח ארוך!

אם את מתאכזבת מאוד ביום ב׳ או ג׳ — זכרי שרצית בזה, ולא עשית שום דבר בסיטי כדי למנוע את הדבר. האיש שפגשת שוב אינו משאיר בפיך אלא טעם דל ותפל. זכרי שגם הוא אינו יכול לתת לך אלא מה שאת מרשה לו לתת. אל תהססי לצאת לבלות הרבה, לערוך טיולים ארוכים, רצוי במכונית; הופעתך היא בעלת חשיבות מרכזית לבריאותך ולמצבי־רוחך.

* * *

מסירותך הרבה לבן־זוגך תישא תוצאות. הוא מעריך זאת וישנה יחסו אלייך לטו־בה. אבל, למען השם, הפסיקי לנדנד לו. הוא משתגע מרוב דיבורים. למרות זאת הוא קשור אלייך בכל רמ״ח אי־ברין. ואת היא זאת התופסת מקום ראשון בליבו. לך, עקרב, מצ־פה נסיעה גדולה ל־חוץ־לארץ, ממנה תח־זור אדם אחר לגמרי. עצביך, המתוחים מאוד לאחרונה, יירגעו שם. אל תשכח להביא מתנה לבת־זוגך.

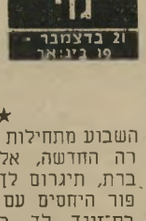
* * *

אם אתה חושב על בילוי חופשה קצרה בעתיד הקרוב, זה הזמן המתאים לתכנן את הפרטים באופן מע־שי. מוטב שתצא לחופ־שה זו בחברת קבוצת אנשים מצומצמת, ו־תניח להם את מלאכת התיכנון וקביעת התא־ריך. מיכתב רשמי ש־אתה עלול לקבל בסוף השבוע, יגרום לך אי־נעימות מבחינה כספית.

שבוע טוב לביצוע עיסקות. בייחוד לך, בת גדי. אבל כסף שנכנס בקלות, יוצא בקלות. עיסקה שתת־חלת בשבוע שעבר, תסתיים בהצלחה. השתדל לחתרכז ב־אובייקט אחד, ואל תיפול לצדדים. זהו הזמן לקנות את החפ־צים בהם חפצת. קיני־אתך הרבה לשכנתך היפהפיה רק תגביר את מצב רוחך ותג־רום לך רק סבל.

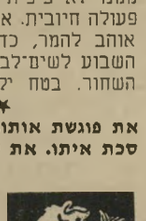
* * *

השבוע מתחילות משאלותיך להתגשם. הדי־רה החדשה, אליה ע־ברת, תיגרום לך לשי־פור היחסים עם בן או בת־זוגך. לך, בן דלי, מצפה השבוע הפתעה מצד בן מזל סרטן, ממנו לא ציפית לשום פעולה חיובית. אם אחה אוהב להמר, כדאי לך השבוע לשים־לב לצבע השחור. בטח יקר לך.

* * *

את פוגשת אותו, את האחד, את מסתכ־סכת איתו. את עשוייה לאבד אותו ביום א׳ שבתחילת השבוע. זמן נהדר לצאת ל־טיול עם חבר או חברה טובה. זמן עוד יותר טוב להכיר את הנעלם, להיכנס לחר־פתקות קלות, לעשות שטויות ובכלל, להת־פרק. לא זמן מתאים לעסקים או להחלטות חרות־גורל. צוו־המז־לות, לבני־קשת, השבוע: השתעשעו! לב־שי בגדים עליזים, הימנעי מעישון.

ג׳וקים

(המשך מעמוד 29)

כשהוא צועק בגלל הכאבים נותנים לו זריקות הרגעה, וזהו.

„פעם באתי לבקר אותו,״ מספר אחיו הבכור, „ראיתי שהגבס ליד החזה חתוך בצורה אלכסונית ומחובר על ידי תחבו־שת אלסטית. מה זה צריך להיות? שאלתי אותו.

„הוא התחיל לבכות.

„,,לפני כמה ימים רבתי עם החובש,׳ סיפר לי, ,הוא נתן לי עוד אחת מהזריקות האלה שמשתקות לי את כל הגוף, אז צעקתי עליו. יותר אני לא זוכר כלום. כשהתעוררתי, מצאתי את עצמי בצינוק. היו שם המון ג׳וקים וצרצרים. הם נכנסו לי מתחת לגבס. חשבתי שאני משתגע. אסיר אחד ניסה להוציא אותם בעזרת חוט־ברזל. אבל לא הצליח. בסוף חתכתי את הגבס בעצמי. הוצאתי אותם. אני לא יכול לסבול יותר. זה שיגע אותי לגמרי. עד עכשיו נדמה כל הזמן שג׳וקים רצים לי על הגוף.״

השוטרים לדין־משמעתי

מ שפחתו המזועזעת של עמנואל שלחה מברק דחוף לשר־המישטרה ו־סיפרה לו על המקרה.

עד היום לא ענה השר. אבל בשעה שערך את ביקורו המסורתי בבית־החולים בערב פסח, התעכב רוב הזמן ליד מיטתו של עמנואל.

„תקום ותתחיל ללכת,״ ניסה השר ל־שכנע אותו, „למה אתה עושה את עצמך?״

עמנואל סיפר לו את כל פרטי המקרה וביקש ממנו ראיון בארבע עיניים.

„שנייה אחרי שתתחיל ללכת על הרג־ליים אקבל אותך לראיון,״ ענה לו השר.

למעלה משלושה חודשים עברו מיום המעצר. כל אותו זמן לא הובא עמנואל אפילו פעם אחת לבית המשפט.

פעמיים התכנס בית־המשפט לקריאה ראי־שונה של כתב האישום. בשתיהן לא הובא עמנואל יחד עם שלושת הנאשמים האח־רים בשוד. עורך־דין צבי לידסקי, שה־עניין עבר מידי אשתו לטיפולו, מנע את קיום הישיבות בטענה, שאין מקריאים כתב אישום שלא בפני הנאשם.

ב־4.4.72 הגישה התביעה בפני בית המשפט העליון בירושלים בקשה להארכת מעצרו של עמנואל זאבי. רק אז, מתוך כתב־התביעה נודע לעורך־דין לידסקי ש־אמנם נערכה חקירה בעניין המכות שהוכה עמנואל, וכי וועדת־החקירה המליצה להע־מיד את ארבעת השוטרים בפני בית־דין משמעתי.

למה שהמשטרה תשפוט עצמה?

ב אותה הזדמנות הכריזה התביעה עצמה, שההודאה שהוצאה מפיו של הנאשם בכוח הזרוע אינה יכולה לשמש כראייה בבית־המשפט. עם זאת אישר בית־המשפט העליון את הארכת המעצר. הני־מוק: חומרת העבירה ועברו הפלילי של הנאשם.

בבית־החולים של כלא רמלה השתפר במידה מסויימת היחס כלפי עמנואל. כש־באו אחיו לבקר אותו, מצאו אותו שוכב במיטה המוצבת במשרדו של הרופא. ב־מהלך הביקור נכנס אחד החובשים, ו־הביא כוס תה.

עמנואל החליט להגיש בג״ץ נגד שר־המשטרה. בדרך זו זכה סוף סוף להגיע אל בית־המשפט.

לאחר שעה ארוכה, שבמהלכה סיפר עמ־נואל זאבי את סיפור העינויים שעבר, פנה השופט יואל זוסמן, ממלא מקום נשיא בית־המשפט העליון אל באת־כוח התביעה, ושאל אותה: „למה צריכים השוטרים לע־מוד רק בפני בית־דין משמעתי? למה לא יועמדו בפני משפט פלילי?״

„כשאדם מכה אדם אחר ברחוב,״ אמר עמנואל זאבי, „מיד הוא מועמד למשפט פלילי. ואילו השוטרים האלה, שהיכו אותי מכות כאלה, לא רק שאינם עומדים למש־פט פלילי, הם נשפטים בדין־משמעתי על ידי חבריהם השוטרים. האם מן הצדק הוא שהמישטרה תשפוט את עצמה?״

הם רצו לאנסה בזה אחר זה - והיא קפצה מן הקומה הרביעית

השבוע, לראשונה מאז ליל ה־19 בפב־רואר, עמדה אביבה שירי על רגליה. באותו לילה נורא קפצה הנערה נמוכת הקומה ממירפסת הקומה הרביעית, שב־רח את שתי רגליה, ליסתה וכמה מצל־עותיה, אך באורח פלא נותרה בחיים.

היא מבלה עדיין את רוב עיתותיה במיטה. כשהיא יוצאת לגינת ביתה ש־ברמתיים לדקות ספורות של הליכה רצופת מכאובים, מסתחרר עליה ראשה והיא נאלצת לשבת.

אביבה זינקה מן המירפסת הגבוהה בניסיון נואש להיחלץ מידיהם של שי־שה גברים.

הקופצת

אביבה שירי בפתח ביתה ביום הרא־שון לאחר שחוסר הגפס מרגליה. כעת לומדת אביבה שירי שוב ללכת.

מבין השישה עומדים כיום לדין רק שניים, אברהם תנעמי וימין עמר. ד״ר שמואל רימר התובע, האשים את השניים בחטיפת אדם, ניסיון לאונס, מעשה מגו־נה בכוח וגרימת חבלה חמורה. מועד משפטם טרם נקבע, לאחר שבית־המשפט המחוזי בתל־אביב ביקש להעניק להם הגנה משפטית על חשבון המדינה, שכן לטענתם אין בידיהם לשכור עורך־דין.

על מה שאירע באותו לילה, על דברי החלקות שקדמו לניסיון האונס ועל הנורא מכל — שתי בנות נוספות שהיו עדות למעשה מתחילתו ועד לסופו, סיפ־רה אביבה:

ני חושבת שהכל קרה בגלל שהחבר שלי לא בא לפגישה שקבענו. היינו נפגשים ויוצאים לבלות בערבי־שבת. הול־כים לדיסקוטק, נכנסים לאיזה בית־קפה, או מסעדה. רוקדים, צוחקים, מסתובבים עם חברי־ה וחוזרים הביתה, כל אחד לבית שלו.

קבעתי פגישה עם החבר שלי באותו ערב ב־19 לפברואר. הוא לא בא. חיכיתי לו עד 11 בלילה ואז הלכתי עם כמה חב־רות שעובדות אתי. נכנסנו לדיסקוטק בר־בי־רב. רקדתי קצת, ואז נפגשתי עם אב־רהם תנעמי. הכרתי אותו מקודם. לא היה שום דבר ביניינו. רק ראיתי אותו כמה פעמים. הוא בחור בן 20, שחרחר, נחמד, דיבר יפה, בעדינות. יחד איתו היו עוד כמה חברים. לא הכרתי אותם. אחד מהם

קפיצה מן האונס

היה גבר גבוה, שמן וגס. שמו ימין עמר מרמלה.

תנעמי הציע שנצא ונשתה משהו בחוץ. יצאנו ונכנסנו לבית־קפה. ישבנו שם איזה 20 דקות. אחרי זה, אמר תנעמי שהוא מזמין אותי לבוא איתו ועם החברה שלו לשמוע תקליטים. לא רציתי ללכת. היו איתו עוד שישה בחורים, חברים של תנעמי.

אבל תנעמי יודע לדבר יפה, הוא שיכנע אותי שאחרי שנגמור לשמוע תקליטים הוא יחזיר אותי הביתה לרמתיים. ראיתי שאני לא הבחורה היחידה. היו איתם עוד שתי בנות. אחת ציונה, והשניה עליזה, אז הסכמתי. נכנסנו למונית ונסענו לרמת־גן, לרחוב המתמיד 30.

„תתפשטי! אני אשכב איתך"

היה שם בית ענקי, עם המון דירות. בקומה רביעית, היו לאברהם תנעמי ולעוד שלושה חברים שלו דירה של שלושה חדרים.

כשרק נכנסנו לדירה, נעל אברהם תנעמי את הדלת וראיתי מהתנהגותו שלו שזה כבר לא אותו בחור עדין שהזמין אותי לשמוע תקליטים. פתאום הוא היה לי אחר לגמרי.

הריהוט של הדירה היה כולו מיטות. תנעמי והאחרים התחילו לעשן סמים. הם הזמינו אותי לשתות תה. התה נראה לי מוזר. אמרתי: לא. „תשתי את זה," הוא צעק עלי, תנעמי, אבל לא רציתי. פחדתי שהם הכניסו איזה סם בתוך התה.

הם היו עסוקים עם העישון, והיו לי כמה רגעים פנויים לבדוק את הדירה. לא היתה שום אפשרות לברוח. חצי שעה לאחר שבאנו לדירה, אמר לי אברהם לברוח מהחדר, אבל הוא נעל את הדלת. הוא פתח את הדלת לאחד מהחברים שלו. ההוא נכנס ואיים עלי שאם אני לא יתן לאברהם, אז הוא והחברים שהיו בדירה ישכיבו אותי בכוח. כל הזמן קיבלתי סטירות.

העבירו אותי שוב לחדר ששם ישבו כולם. תנעמי אמר להם שאני לא רוצה. חיפשתי על פניהם של האחרים איזה שהוא סימן של עזרה, אבל כולם צחקו ממני. ביחוד שתי הבנות. אחד מהבחורים, אמר לי שאם אני לא יתן לתנעמי, הם יתנו לי כל הזמן מכות, והעסק יגמר רע בשבילי.

הלכתי להתעלף. מצד אחד, המכות וה־הפחדות, ומצד השני העישון של החבר'ה, עשו לי סחרחורת. תנעמי והאחרים התכוננו להתנפל עלי בשביל לאנוס אותי. שתי הצעירות, עליזה וציונה, המשיכו לצחוק, ולהשתולל ונהנו מההצגה. ברגע ה־אחרון ביקשתי מתנעמי שיתן לי קודם לכת לשירותים. הוא הסכים, אבל אמר לי לחזור תיכף לחדר.

נכנסתי לבית־שימוש, וראיתי שיש שם חלון קטן. הסתכלתי דרך החלון, וראיתי שאפשר להגיע ממנו למרפסת. היה לי קשה לעבור דרך החלון, מפני שהייתי שמנה מדי.

כשהגעתי למרפסת, הסתכלתי לי־מטה. היה חושך נורא. לא פחדתי לקפוץ. פחדתי שיתפסו אותי במרפסת. לא ידעתי כמה דקות נשארו לי עד שהם יחפשו אותי. לא ידעתי בכלל באיזה קומה אני נמצאת. היו שם חוטים לכביסה מהצד השני של המירפסת, בחוץ. החוטים האלה קצת הפריעו לי.

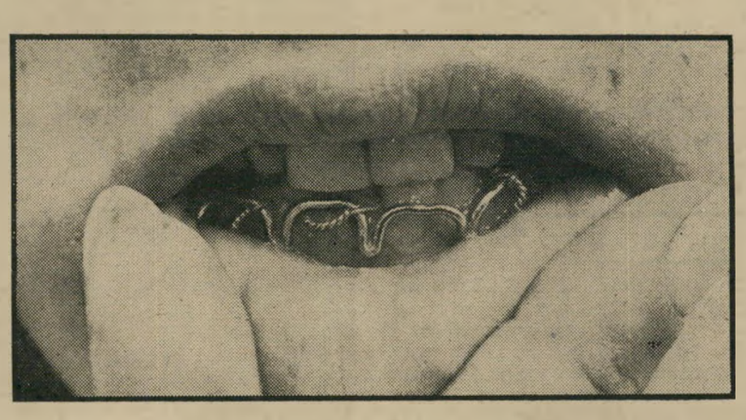
הרמתי רגל אחת, אחר כך את השניה וקפצתי. עפתי המון זמן ונפלתי על הרגליים והפנים נדחפו לי לברכיים. לא אירבדתי את ההכרה. ראיתי שאני עוד חיה. אז התחלתי לצעוק. „הצילו, הצילו!" אחד מהשכנים, דוד ציטיאס, סטודנט לרפואה שנה חמישית, טיפל בי. הוא קשר את הרגליים שלי, ביחד.

„שכבתי 40 דקות כמו מתה"

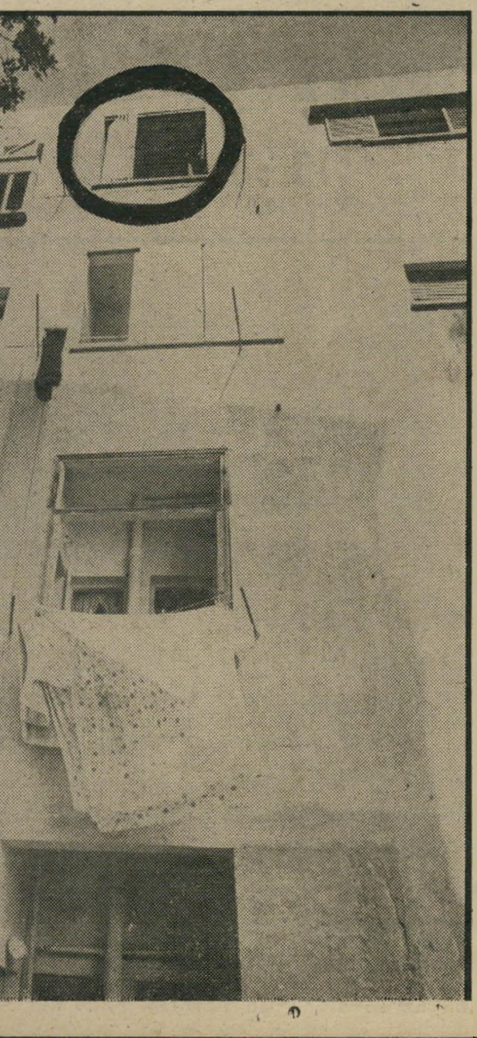
אחר כך דוד ציטיאס סיפר לי ששכבתי על הארץ שמה איזה 40 דקות כמו מתה, עד שבא האמבולאנס ולקח אותי לבית־חולים איכילוב. השוטרים באו כשאנא עוד שכבתי שם. הם ראו אותי ורצו תיכף לחדר של תנעמי בקומה הרביעית. אבל שמה כבר לא היה אף אחד. כולם ברחו אחרי ששמעו את הצעקות שלי כשקפצתי מהמרפסת.

שכבתי שבועיים בבית־חולים. עברתי ניתוחים ברגליים. נשברו לי גם צלעות, והיה לי שבר בלסת. שמו לי גבס ברגל, הכניסו לי ברזלים לפה, ושלחו אותי הביתה. אתמול הורידו לא את הגבס, והרופאים אמרו לי להתאמץ וללכת, למרות שיש לי כאבים בכל הגוף.

אני פוחדת. אני פוחדת מהם עד היום. אפילו לא התעניינתי מה קרה איתם בבית־המשפט. אני לא רוצה לראות אותם. אני רוצה לשכוח את כל זה וגמרנו.

לסת מרוסקת בזנקה מן הקומה הרביעית לתהום השחורה שלמטה, לא חשבה אביבה על הנפילה. היא חשבה רק על ששת הגברים שמאחוריה. באורח נס נותרה בחיים. גשר־הפלדה שבפיה נועד לחזק את ליסתה שנתרסקה בנפילה. נוסף ללסת שברה את רגליה וכמה צלעות. השבוע שיחזרה אביבה למען „העולם הזה" את החווייה הנוראה (למעלה ומשמאל).

„מאז חדל העירום מלהיות טאבו מהגברים שיתרגשו מעירום של צריך סיפור אירוטי כדי להסעיר אומרת ריטה קאדילאק החדשה

הסטריפ מת-

קשה לצפות אשה... היום את הגבר!" שחזרה ארצה

„סטריפטיז חוא אמנות, וכמו כל אמנות הוא צריך לפנות אל הדמיון של הקהל," אומרת ריטה קאדילאק.

אין ספק שלקהל החיפני המבויית קשה להשתלט על הדמיונות הפרועים שמעוררת בו ריטה, בשעה שהאורות הצבעוניים מלטפים את גופה המחוטב, הנחשף בתנועות ריקוד מגרות.

אחרי ארבעה ביקורים קודמים, בהם הופיעה במועדון הלילה היפואי, כליף, חזרה ריטה קאדילאק, אחת מחשפניות הצמרת של צרפת לביקור חמישי בישראל, והיא מופיעה מדי ערב במועדון התיאטרון החיפני.

בלונדית, חטובה, כמו תמיד, בעלת מיקצוע מושלמת.

הפעם לא הגיעה ריטה בגפה. גלווים אליה אנוק, בתה בת החמש, ורונה, בן זוגה החדש להופעות.

„צריך להבדיל בין סטריפטיז ארוטי, שהוא אמנותי, לסטריפטיז פורנוגרפי," מסבירה ריטה, „הראשון, כמו שאמרתי, פונה אל הדמיון, ואילו השני, אל היצרים. זה כמו ההבדל שבין ספרות טובה ורומן זול. זה לא התנועות שעושות את ההבדל. זה הכוונה שמכניסה החשפנית

בחו"ל: בלי במופעם הסיפורי בארצות אירופה, נוהג הצמד ריטה קאדילאק ובן זוגה רונה, להתפשט לעיני הקהל לחלוטין. את קטעי האהבה הסוערים ביותר הם מנהלים כששניהם ערומים מכל בגד. „אנשים רגילים שם לעירום על במה. אפילו בתיאטרון לא מתרגשים כבר מזה," מסבירה ריטה.

לתנועות שלה. לכל חשפנית יש שיטה, אבל התנועות נשארות תמיד זהות.

„אני מתנגדת לשימוש באביזרי־עזר כמו טלפון או עניבת־גברים. שמעבירים אותה על הגוף בתנועות מגרות. אני מוצאת שזה וולגרי.

„הסטריפטיז הטוב, גם הנועז ביותר, אינו צריך לדעתי לגרום אפילו לנערות הצנועות ביותר להסמיק."

מה פתאום בן־זוג?

ס טריפטיז ברמה כזאת אפשר, לדעתה של ריטה, למצוא במועדון־הלילה הפריסאי, קרייזי־הורס.

„הקרייזי־הורס זאת הנשמה של הסטריפטיז," אומרת היא. שם שומרות החשפניות על העיקרון היסודי: אסור לראות הכל. לסקרן ולמתוח את הקהל. גם כשהחשפנית מתפשטת לגמרי, התאורה היא כל כך מושלמת, שלקהל רק נדמה שהוא רואה עירום מלא. הוא אף פעם לא בטוח.

בזה, למשל, שונה העירום הצרפתי מהגרמני. כשחשפנית גרמניה מתפשטת, היא נשארת עירומה בלי שום חוכמות. „זה פחות טוב לדעתי," קובעת ריטה. רונה, בן־זוגה הצעיר, מסכים לכל דיעותיה.

„למרות שמקורו של הסטריפטיז הוא באמריקה," הוא מוסיף, „הסטריפטיז הצרפתי הוא הטוב ביותר. לאמריקאיות יש אמנם טכניקה מושלמת. כשחשפנית אמריקאית מרימה רגל, אז גם רקדנית בא־

אור אדום בחיפה קהל חיוני פעור עיניים לוטש מבט ברי־טה המתפשטת לעיני בן־זוגה. הוא משחק את תפקיד הפורץ שחדר לביתה בלילה. היא מנסה בגופה המושלם למשוך את תשומת ליבו מתכשיטיה לאוצרותיה הטבעיים. „ארוטיקה ופורנוגרפיה חם שני דברים שונים לחלוטין," אומרת ריטה.

תחי קאדילאק!

בארץ: עם בארץ חקדימו השניים רפואה לצנזורה. „במקום להסתכסך עם איסורים ויתירים, העדפנו שרונה יישאר בזמן ההצגה במיכנסיון," אומרת ריטה. היא עצמה הותירה על גופה רטייה אסטראטגית.

לט מקצועית לא היתה מתביישת בהרמה כזו, אבל דווקא המיקצועיות מסריעה ל־הופעה שלהן. הן קרות מדי. פחות מדי סכסיות."

רונה הוא צעיר יפהפה בן עשרים ואר־בע בלבד, בתנועותיו וביופיו יש משהו מן הענוג והנשי, לצידו נראית ריטה בע־לת החיטובים הנשיים להלל, מלאת ביט־חון ושופעת סמכות.

השניים הכירו במועדון הלילה הפרי־סאי אל קאזאר. ריטה עשתה שם את ה־מיספר המרכזי של התוכנית, ואילו רונה היה מופיע בכל מיני תפקידונים צדדיים. שניהם חיפשו בן־זוג להופעות, והחליטו לשתף פעולה.

עירייה נגד עירום

„מאז שהעירום הפסיק להיות טא־בו," מסבירה ריטה, „ירד בצורה בולטת כוח המשיכה שלו. במיוחד מאז שהתחיל תיאטרון־העירום, שלא לדבר על סרטי הקולנוע שהופכים להיות יותר ו־יותר נועזים. קשה לצפות, שאדם שרואה כל כך הרבה מין יתרגש מגוף עירום של אשה. בגלל זה התחילו יותר ויותר סטריפטיזאיות להופיע עם גברים."

הן מדביקות להופעה סיפור קטן, וב־מהלך עלילתו הארוטית, מתפשטות לגמרי.

הסיפור הקטן של ריטה ורונה הוא טרא־גדיה ארוטית. נערה יפה שוכבת לישון מכוסה בליל קייץ. פורץ צעיר חודר ל־ביתה ומבחין בדמות העירומה הגרדמת. הוא שוכח את הכסף, עוזב את התכ־שיטים ושולח ידיו ביפה. היא מתעוררת מלטיפותיו החושניות, וקופצת על המצי־אה. לא, אין היא מתפתה לו חס וחלילה. היא בחורה הגונה. היא פשוט מנסה לה־ציל בדרך זו את תכשיטיה.

היא מפשיטה אותו ומשחקת איתו מש־חקי אהבה להוטים. כשהבחור בשיא תע־נוגו, היא חוטפת ממנו את האקדח, ומ־כוונת אותו אליו. וכאן באה סוף סוף הטראגדיה. הצעיר האלים משתלט, מוציא את האקדח וחונק אותה. המסך יורד על הדמות הטראגית. גוססת אמנם, אבל עי־רומה לגמרי.

כשהם מופיעים באירופה, משחקים רי־טה ורונה את הסיפור עירומים לגמרי. בהופעותיהם בארץ הם צנועים יותר — רונה נשאר במכנסיו. „מועדון התיאטרון שייך לעירייה." הם מסבירים, „והעירייה לא אוהבת בכלל מופעי־חשפנות. על אחת כמה וכמה עירום של גבר."

האולם מחומם?

גם בצרפת, מסתבר, יש מידה מסו־יימת של סלידה מעירום גברי. „היה לי מועדון־לילה בשם הקלעים,"

כיום ריטה בחדר ההלבשה של מו־עדון־התיאטרון החיפני, בו היא מופיעה. לראשה פאה בלונדית.

לפני 7 שנים קשה לומר כי שבע השנים ניכרות בגופה של החשפנית המנוסה. כבתמונה זו, כן כיום, כל חיטוביה של ריטה מושלמים בצורתם.

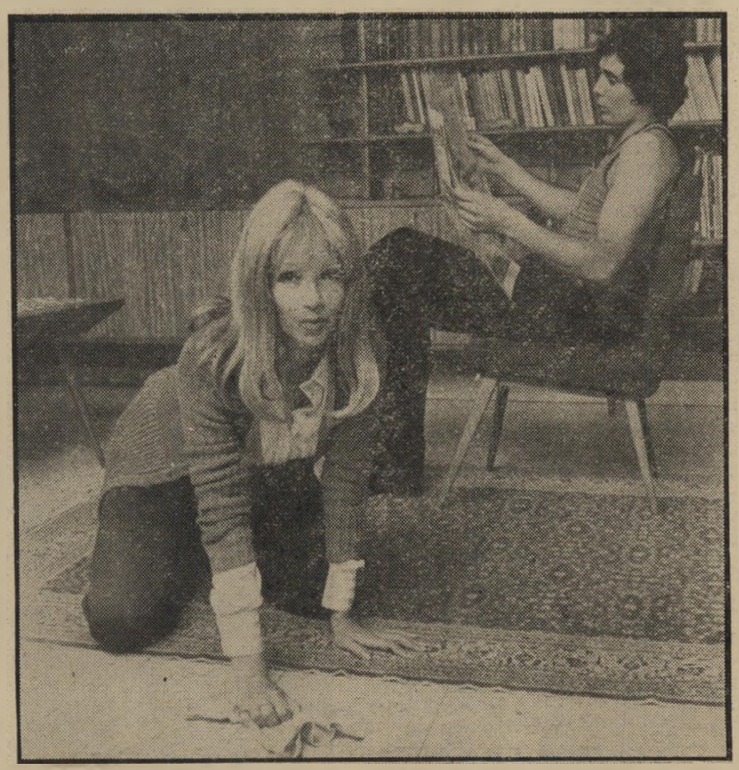

סיפור אהבה הצמד ריטה ורונה בשיא סיפורם האירוטי, ריטה חצליחה לפתות את הפורץ ולמשוך אותו אל מי־טתה. בעוד רגע תחטוף את אקדחו ואז... מימין ריטה באחת מתנוחות הפירסומת שלה.

חוכמת החיים של ריטה קאדילאק

נ ישואין מאושרים בהם הגבר והאשה חיים יחד ולא רק גרים יחד הינם מוסד ההולך ונעלם מנוף עולמנו. תוך תקופת בזק תגלי כי כל דמיון בין המאהב המסוחרר שחיזר אחרייך בלהט לבין בעלך החוקי, אבד אי־שם ובכל זאת קיימות מיספר שיטות סודיות, ידועות לנשים ספורות בלבד, המקפיאות את הבעל בשלב הטרי של מיטת־הכלולות למשך תקופה ניכרת.

לא! ריטה קאדילאק מראה לך בדיוק כיצד אין עלייך לעשות את ה„ספונ־ז׳ה״ כשבעלך מאחורייך. רישול בהופעתך, הופעה מרושלת, אי ניצול תכונותיך הטבעיות, נשיות, מיעוט חוסר תשומת לב לפרטים ללבוש התחתון, כל אלה יביאו עלייך ערימות של מתחרות אליבא דריטה.

כן! זו הדרך. כשאת מפנה אליו את הצד הנכון בלבוש הנכון ובזווית המתאימה, לא יוכל שום בעל להתעלם מחובתו. כל התורה כולה מבוססת על הכלל הפשוט: תחתונים הם אביזר מיותר בעבודת הבית. בכל הזדמנות אפשרית הוכיחי לבעלך כי העבודה מתקדמת הרבה יותר טוב בלעדיהם.

1. הגשימי את חלומותיו הארוטיים של בעלך: למדי איך להתפשט. כלל ראשון בהתפשטות נכונה — לעולם אל תורידי את שימלתך דרך חראש. אם תקפידי על כלל זה, תישאר לך מלבד תיסרוקת מושלמת גם הבעת פנים מגרה.

אל תשליכי מעלייך את החזייה כאילו אין לך כבר סבלנות לחכות לזרועותיו. הורידי אותה לאט, תחילה תמיד את הכתפיות, אחת אחר השנייה. שמרי כל הזמן על הסכסית שבהבעות. הצלחתך או אי־הצלחתך תשתקף מייד ב־מבטים שינעץ בך בעלך.

2. אם את רוצה לשמור את בעלך בבית, במיוחד בשעות ה־פנאי שלו, עשי את עבודות משק־הבית בלי תחתונים.

3. נמאסו עלייך חסיפורים הנדושים על ישיבות בלתי צפו־יות, ליבשי חלוקי־בוקר סכסיים, ואל תסתובבי עם השכמה בשי־ער פרוע ועיניים נפוחות.

4. אל תתאפרי אף פעם ב־נוכחות בעלך. המשיכי להשלות אותו בעניין זה כל זמן שאת רק יכולה.

5. אם את רוצה להשיב את תקופת החיזור גם אחרי שנים של נשואין, תני לבעלך את ההר־גשה, שהוא עוד עלול לאבד או־תך אם ימשיך להתנחג בצורה גו־עלית כל־כך. וכדי שהאיום לא יישמע כאיום סרק, הבהירי לו היטב שאת יכולה לקיים את עצ־מך ואינך זקוקה לכספו. למדי מקצוע מכניס!

ובכלל, אולי תפסיקי להשתדל כל־כך? את לא חושבת שהגיע הזמן, שהוא יתחיל לחפש דרכים כדי לשמור עלייך בבית?

6. לא הצלחת להתחתן עד עכשיו? את מרגישה בודדה ונע־זבת? חישבי על בדידותן של כל אותן נשים המבלות את חייהן ב־חברתו של גבר, שרק לעיתים רחו־קות מבחין בהן. זה גרוע פי כמה. חיי רווקות עדיפים תמיד על ני־שואין שנמתחים בכוח החרגל.

7. כל זה בתנאי אחד: יכול־תך לקיים רמת־חיים מכובדת פחות או יותר.

ממה תתפרנסי? כל עבודה טו־בה, חוץ מאחת. אל תהיי זונה. זה פשוט טיפשי לעבוד, ולמסור את הכסף למישהו אחר.

8. אהבה היא דבר מכאיב. אבל במה נחשבת אשה שלא סב־לה אף פעם בגלל אהבה גדולה?

אם לא הצלחת להתאהב עד עכשיו, אל תתייאשי. לאהבה אין גיל. גם נשים מבוגרות זוכות לאה־בות גדולות.

בובה צמודה של מפיק

ה משכורת בפוקי־ברז׳ר היתה משכורת רעב,״ ממשיכה ריטה בגילגול קורותיה. ״בגלל זה, כשהכרתי את ברנדו, בעל הקריז׳־הורס, והוא הציע לי להופיע אצלו בלילות בחשפנות הסכמתי. הוא נתן לי את השם קאדילאק. אז לא ייחסתי לשינוי השם כל חשיבות. אבל אחר־כך, כשהתפרסמתי הפך השם הזה להיות הסמל המיסחרי שלי, והיה לי קשה להשתחרר מהתדמית שהוא עשה לי. אפי־לו היום, כשאני מופיעה בתיאטרון, אני מקבלת בגלל זה רק תפקידים של נשים קלות דעת. אני רוצה מאוד לשחק תפ־קידים רציניים.״

שלא תבינו אותה לא נכון. היא לא מצטערת על המיקצוע שבחרה לה. זה אמ־נם מקצוע קשה, ולפעמים נמאס לה מה־נדודים ומעולם השעשועים בכלל, אבל אילו היתה לה אפשרות לחיות את חייה פעם נוספת מהתחלה היתה עושה אותו דבר.

״הייתי משתדלת יותר לסמוך על עצ־מי,״ אומרת ריטה, ״כשאתה מפורסם, תמיד יש סביבך כל מיני אנשים שמתים לתת לך עצות. בגלל שנכנסתי לכל ה־עניינים האלה צעירה מאוד, שמעתי לכל העצות האלה. הייתי שומעת אחת, ול־מחרת משתכנעת לעצה השוכח. וזה, אני חושבת הדבר שהפריע לי יותר מהכל במשך הקאריירה שלי.

״לפני שבע שנים בערך, קיבלתי הצעה מאמרגן אמריקאי לחתום על חוזה עם אולפני מטרו־גולדווין־מאייר. במיסגרת ה־חוזה הזה הייתי צריכה לקבל משכורת קבועה אם עבדתי ואם לא בתנאי שאהיה קשורה אליהם באופן בלעדי. באולפנים האלה הרי עושים כוכבות. אבל חברים שלי אמר ולי: ,מה פתאום תהיי בובה צמודה של איזה מפיק?׳ ולא קיבלתי את ההצעה. היום אני ממש מצטערת על זה.״

הנחשקת ריטה קאדילאק ב־כיתה בפעם המי יודע כמה, כי אשה השמורת על הופעתה היא חסרת גיל.

״להיות בחיפה זה כמו להיות בחופ־שה,״ היא אומרת, כשהיא מותחת את גופה בחתוליות סכסית. ״כל כך שקט פה. בתל־אביב היו לי הרבה חברים. אבל אני לא מוצאת אותם.״

האחת שלא משתכנעת מהזוהר ומה־פירסום של ריטה, זו אמה. כמו כל ה־אידישע מאמעס, היא רוצה לראות את בתה נשואה. אבל ריטה, שנישואיה ה־ראשונים נכשלו, מעדיפה עכשיו עצמאות.

״אני אוהבת לנסוע הרבה, היא אומרת. ״אני לא סובלת להשאר הרבה זמן ב־מקום אחד. עכשיו אני לוקחת אתי גם את אנוק בתי. היא עוד קטנה, אבל כבר הרפתקנית גדולה. היא אוהבת להסתכל על החזרות שאני עושה עם רונה, ואחר כך היא מחקה אותנו.״

לריטה לא איכפת שגם בתה תלך ב־עיקבותיה.

״היא יכולה לעשות מה שהיא רוצה,״ מסבירה ריטה קאדילאק את השקפותיה בענייני חינוך, ״לא איכפת לי מה דרך החיים שתבחר לה. לא איכפת לי אפילו אם היא תהיה לסבית. רק דבר אחד חשוב באמת: שיהיה לה מקצוע, וש־תוכל לקיים את עצמה. לא להיות תלויה באף אחד. להיות חופשיה — ללכת מתי שתרצה ולבוא כשיהיה לה חשק.

(המשך מעמוד 33)

מספרת ריטה, ״והחלטתי לפתוח לידו קורס חשפנות לגברים. באו הרבה מוע־מדים. אבל המישטרה אסרה עלי לקיים את הקורס. מותר לראות גברים ערומים, אבל אסור ללמד אותם להתפשט,״ היא צוחקת.

כשהיא בפאריז נמנעת ריטה, בתם של מהגרים יהודיים מרוסיה, מלהופיע בהו־פעות חשפנות.

״הפסקתי עם זה,״ היא אומרת. ״יותר ויותר אני עוברת להופעות של שירה ו־משחק. רק כשאני בסיבוב הופעות בארי־צות זרות, אני עושה סטריפטיז.״

לדעתה של ריטה, צריכה כל חשפנית ללמוד ריקוד, משחק או שירה. אורך חייה של חשפנית מיקצועית הוא קצר.

״אני התחלתי עם זה מאוחר מדי,״ היא נאנחת, ״וגם עשיתי את זה לא בדרך הנכונה. התחלתי ללמוד פיתוח קול, עזב־תי את זה והלכתי ללמוד משחק. התו־צאה היא שאני לא טובה מאוד באף אחד מאז ומתמיד רצתה ריטה להיות שחק־נית. אל החשפנות הגיעה רק במקרה.

״הייתי בת חמש־עשרה וחצי. קראתי במודעות שמחפשים בפוקי־ברז׳ר דוגמ־נית. לא ידעתי שהמדובר בעירום. אבל אחרי שעברתי בהצלחה את מבחני הק־בלה, כבר נשארתי. הורי ידעו על זה. אבא אמר: ,אני מקווה שהאולם מחומם׳.

משכורת בפוקי־ברז׳ר היתה משכורת רעב,״ ממשיכה ריטה ב־גילגול קורותיה. ״בגלל זה, כשהכרתי את ברנדו, בעל הקריז׳־הורס, והוא הציע לי להופיע אצלו בלילות בחשפנות הסכמתי. הוא נתן לי את השם קאדילאק. אז לא ייחסתי לשינוי השם כל חשיבות. אבל אחר־כך, כשהתפרסמתי הפך השם הזה להיות הסמל המיסחרי שלי, והיה לי קשה להשתחרר מהתדמית שהוא עשה לי. אפי־לו היום, כשאני מופיעה בתיאטרון, אני מקבלת בגלל זה רק תפקידים של נשים קלות דעת. אני רוצה מאוד לשחק תפ־קידים רציניים.״

שלא תבינו אותה לא נכון. היא לא מצטערת על המיקצוע שבחרה לה. זה אמ־נם מקצוע קשה, ולפעמים נמאס לה מה־נדודים ומעולם השעשועים בכלל, אבל אילו היתה לה אפשרות לחיות את חייה פעם נוספת מהתחלה היתה עושה אותו דבר.

״הייתי משתדלת יותר לסמוך על עצ־מי,״ אומרת ריטה, ״כשאתה מפורסם, תמיד יש סביבך כל מיני אנשים שמתים לתת לך עצות. בגלל שנכנסתי לכל ה־עניינים האלה צעירה מאוד, שמעתי לכל העצות האלה. הייתי שומעת אחת, ול־מחרת משתכנעת לעצה השוכח. וזה, אני חושבת הדבר שהפריע לי יותר מהכל במשך הקאריירה שלי.

״לפני שבע שנים בערך, קיבלתי הצעה מאמרגן אמריקאי לחתום על חוזה עם אולפני מטרו־גולדווין־מאייר. במיסגרת ה־חוזה הזה הייתי צריכה לקבל משכורת קבועה אם עבדתי ואם לא בתנאי שאהיה קשורה אליהם באופן בלעדי. באולפנים

טלוויזיה

סרטים

שודדים את המאפיה

הקופות באמריקה כולה מזמרות שירי־הלל לאנשי המאפיה, מאריו פוזו, אשר הפך אותם לגיבורים ספרותיים, ולאולפני פארמונט שתירגמו את הסנדק ואת מיש־פחתו לשפת הקולנוע, מסתבר שלהיט כזה עוד לא היה שם. אם לשפוט לאור העובדה שלאחר השבועות הראשונים כבר סופרים את הכנסותיו בעשרות מליוני דולרים. ויד הסנדק עוד נטוייה.

מובן שמסביב לכל זה קמו כל מיני קוריוזים — תורים אינסופיים המפריעים לתנועה ברחובות ניו־יורק, והמסתירים חלונות־ראווה, לרוגזם הרב של הסוח־רים; הפגנות של הליגה לזכויות האדם של האמריקאים ממוצא איטלקי, וכאבי־ראש של בעלי בתי־הקולנוע, המתלוננים שאינם מספיקים לרוקן את העולם בין הצגה להצגה (ההצגות שם רצופות, ללא הפסק) ומשום כך הם מחמיצים — אחוז אחד מן ההכנסות האפשריות, ועובדים על תפוסה של 99 אחוז בלבד.

אבל יוזמה הרבה יותר מעשית נטל לידיו צמד כושים, שראה את הסרט והת־רגז, כנראה, שהוא מוקדש כולו רק לפושעים בהירי־עור, תוך התעלמות גמו־רה מן התרומה של אחיהם בפריחת העולם התחתון. לכן, כדי שאיש לא יוכל לומר שהכושים נופלים מן האיטלקים, חיכו השניים, בשעה מאוחרת, לקופאי־הקולנוע שיצא להפקיד את הכסף, בסך 13 אלף דולר, שהצטבר לו בקופה, בבנק הסמוך, היכו בו על ראשו, ונעלמו עם הממון.

מה היה אימר על כך דון קורליאונה? האמנם היה עובר בשתיקה על גזילת רווחיו החוקיים ביותר?

תדריך

תל־אביב

★★★★ **דקמרון** (סטודיו, איטליה) — סיפוריו של בוקאצ׳יו, בגירסה הקולנועית של פיאר־פאולו פאזוליני, ממשיכים ל־עוג לאיוולת האנושית ולהרגיז את הבור־גנים המצטנעים.

★★★ **הארי המזוהם** (אופיר, אר־צות־הברית) — סרט קשוח ומבריק על שוטר המתייחס לפושע שהוא צריך לל־כוד כאל אוייבו האישי. אמנם ההטפה להענקת זכויות־יתר למישטרה היא מסו־כנת, אבל אין זה מונע מן הסרט מלהיות עוצר־נשימה.

★★★ **הקשר הצרפתי** (תל־אביב, ארצות־הברית) — צמד בלשים ניו־יורקי מונע הברחת הרואין מצרפת לאמ־ריקה, בסרט עסור אוסקרים, מלא סעילות ומתח.

★★★★ **המקשן** (פאר, אנגליה) — סרט מקסים על אי־היכולת של הסרט לשבור את מסגרות החברה בה הוא חי, כפי שזה בא לידי ביטוי בסיפור־אהבה בין בת־אצילים לאיכר חסון, בתחילת המאה באנגליה.

★★★ **הקינפודרמיסט** (תכלת, איטל־רה) — גירסת ברטולוצ׳י־מואביה לדמות הפאשיסט האיטלקי המצוי, בין מלחמות־העולם, עם שיחזור יוצא מן הכלל של התקופה, וכמה סצינות שלא יישכחו ב־מהרה.

ירושלים

★★★ **נערת הטלפון והבלש** (אורנע, ארצות־הברית) — בלש פרטי מנסה להציל נערת־טלפון מהסתבכות עם ריוצח מיסתורי, ותוך כדי כך מגלה את הצדדים האפלים של ניו־יורק. ג׳ין פונדה זכתה לאוסקר על תפקיד נערת־הטלפון.

★★ **יהודים לנצח** (הבירה, אנגל־יה) — שון קונרי הוא שוב בונד, ב־מעשיה נוספת, שאמנם אינה מותחת, אבל מבדרת בהמצאותיה ובקיצבה.

חיפה

★★★ **קוראים לי טריניטי** (עצמון, איטליה) — מערבון מצחיק, מלא תעלו־לים אקרובטיים ושליפות מזהירות, ש־אינן פוצעות איש ואינן מפחידות אפילו תינוק.

נוילואים בנויל

נחצ׳ה והגנרל (מוגרבי, תל־אביב, ישראל) — בעצם, זה סרט מסובך למדי: ברנש פיקח מסו־בב על אצבעו גנרלים, קצינים, רס״רים וכל שאר חבד״א, תוך כדי־כך נמלט בין אצבעות המישטרה ואפילו כלתו המיועדת מתקשה להניח עליו את ידיה החסונות.

הסיבוך מתחיל כשמנסים לעקוב אחרי מעלליו של נחצ׳ה (יעקב בודו) מופלא זה. כאן נדרשת מן הצופה מנה עצומה של דמיון פורה, הדרוש כדי למלא את החורים החסרים בסיפור, לתרץ הופעתן של דמויות והעלמן מן האופק, ולנחש את כל אותם הדיאלוגים שלא כל־כך ברורים בפס־הקול. למשל, אם מזמינים רופא לטפל בחו־לה, הוא מגיע למקום גם מבלי שיאמרו לו לאן עליו להגיע. זה עניין של טלפטיה, כנראה.

אם כל הסלט הזה היה מצחיק, לפחות, אז מילא. אבל המרחק בין בדיחה לבדיחה הוא כמרחק בין חרמון לסיני, ובין צחוק מאומץ אחד לשני, מעירים הצופים באולם כל מיני הערות, כמו ״סיפורי הופמן לילדים מפגרים,״ ״חאנטריש צולע״ וכיוצא בזה. אז אפילו מן שמאמין כי ״הביקורת מורכבת מאוסף של דגנרטים״ וש״קול המון כקול שדי,״ צריך להרהר פעם שנייה לאחר ש״קול שדי״ אומר דברים כאלה.

על מישחק, מוטב שלא נדבר. ברור שכל הנוכחים קפ־צו על החאלטורה והרוויחו כסף במהירות — כי הרי כולם יודעים באיזו זריזות מוכנים סרטיו של מיכאל שוילי. רק עובדה אחת, בכל זאת, מפליאה: כיצד הירשו שלטונות צה״ל, אשר הזדעזעו פעם עד עומק נשמתם למח־שבה כי מתחת למדי־חיילת יש גוף עירום, וזרקו את ז׳אקופטי מן הארץ, להסריט סרט כזה. הרי כאן מראים בפירוש כיצד מתעלל קצין, שנעלב, באזרח שהוא מחוץ לשטח השיפוט שלו, איך הוא שולח אותו למילואים ומנסה למרר שם את חייו. בצבא היהודים לא יכול לקרות דבר שכזה. ממש ״מזעזע״!

על משחק מוטב לא לדבר

האקדוחנית הנוגנוגות

האני קולדר (סינרמה, תל־אביב, ארצות־הברית) — המוצר המוזר הזה הוא פרי הפקתה הפרטית של הגברת ראקל וולש, שהחליטה, כנראה, כי אם אין היא לה אז מי לה.

מאחר ולא שבעה עד היום הרבה נחת מן התפ־קידים שניתנו לה, החליטה להזמין אחד התפור לפי מי־דותיה. מה שקיבלה הוא דמות של אשה במערב הפרוע, המתאלמנת ונאנסת בסצינה הראשונה שלה, מתחלכת אחר־כך במשך כל הסרט מכוסה בשמיכה שצריכה לרמוז כאילו היא ערומה מתחתיה (אם כי אין שום הוכחה ממשית לכך), ומסיימת בדמות אקדוחנית קשוחה, חמחסלת את מחללי כבודה ורוצחי בעלה.

חבמאי שבחרה לעצמה, בורט קנדי, הוא איש־מקצוע התלוי, מאז ומתמיד, בחומר שמוגש לו. ״גבעת השטן״ שלו היה, למשל, מערבון קשוח ומרתק בהחלט, כנראה בזכות התסריט. הפעם, זהו סיפור המתקדם בנגיחות ובחריקות, כשהוא מגמגם בין פארודיה קומית־סדיסטית על שלושה אחים, רוצחים שלומיאלים שמעשיהם אינם מצחיקים כלל, לבין מימרח מלודרמתי אודות היחסים שבין האני (ראקל וולש) לאקדוחן, חמלמד אותה את מלאכת חשליפות (רוברט קאלפ, מ״בוב וקארול וטד ואליס״), והמתפרנס מן חמקצוע הלא כל־כך מכובד של רצח פושעים מבוקשים.

היות וזה סרט שאין יודעים לעולם אם צריך לצחוק או לבכות בו, אם צריך להתרגש או להזדעזע, ומאחר ודמויות נקטלות כאן ואחרות צצות במקומם בשרירות מוחלטת, (סטיפן בויד צץ מערבות מכסיקו בדמות אקדוחן בשחור, שמשמעותו צריכה כנראה להיות מיסטית), ומאחר וגם סצינות הפעילות אינן מן המושלמות ביותר, אפשר להמליץ עליו בעיקר בפני מעריצי ראקל וולש. וגם זאת בתנאי שהם מוכנים להשלים עם רמזים של חחמוקים המפורסמים, שאינם מתגלים אף פעם.

ראקל וולש: תפור לפי המידות

אוהל הדוד ביברמן

עבדים (פריס, תל־אביב, אר־צות־הברית) — הרברט ביברמן הוא אדם מכובד מאוד. לפני 20 שנה היה בין קורבנות מק־קארתי, שנאשמו בקומוניזם, ולזכותו נזקף אחד הסרטים הפחות שיגרתיים של שנות החמישים, ״מלח האדמה״, סרט בעל תודעה פוליטית שמא־לנית ברורה מאוד.

אבל עם כל הכבוד אליו, קשה מאוד להתפעל מ״עבדים״, סרט שעשה לפני שלוש שנים, כנראה מתוך רצון להצטרף לשורת המוחים נגד מצב הכושים באמריקה. הסרט, כפי ששמו רומז, הוא סיפור על דרום ארצות־הברית, ועל העב־דים הכושיים בה, באמצע המאה שעברה. הבשורה שבו: אסור לו, לכושי, לסמוך על הלבנים, אסור לו לצפות לעזרת השמיים, עליו ליטול את גורלו לידיו. הלבן חושב אותו למכונה, מנצל אותו אפילו כשהוא ממטיר עליו טו־בות־הנאה, ועד שגישה זו לא תשתנה, לא יגיעו בני הגזע השחור למנוחה ולנחלה.

מובן שבשורה מעין זו היא פשטנית, והדרך שבה בוחר ביברמן להעביר אותה, באמצעות סיפור על בעל אחוזה קשה־עורף המתרץ התנהגותו בפילוסופיה מפוקפקת, ועל

דיון וארוויק: סוף שחור

עבד משכיל הלומד שאין גאולה בספרי־הקודש אלא רק בשתי ידיו, שיגרתית, חסרת מקוריות וחסרה אפילו את העוז להראות מה היא, לדעת היוצר, הדרך הנכונה אל העתיד.

לערד לסופשבוע האביב בערד ונפלא בערד

ערד באביב כאילו נוצרה לבילוי סופי שבוע: האויר הצח, המדבר המתעורר, הנופים והאתרים ההיסטוריים מלאי ההוד — הכל מבטיח הנאה, מנוחה ופורקן ממתח החיים.

בחודשים אפריל, מאי ויוני (להוציא חגים) מציעים מלונות ערד סופי שבוע * נהדרים בהנחה מיוחדת:

„מצדה" ****	טל. 057-97140	130 ל"י
„נוף ערד" ***	טל. 057-97056	120 ל"י
„מרגוע ערד" ***	טל. 057-97191	120 ל"י
„ערד" *	טל. 057-97040	100 ל"י

המחירים הם לזוג וכוללים פנסיון מלא, מסים ושירות וכן

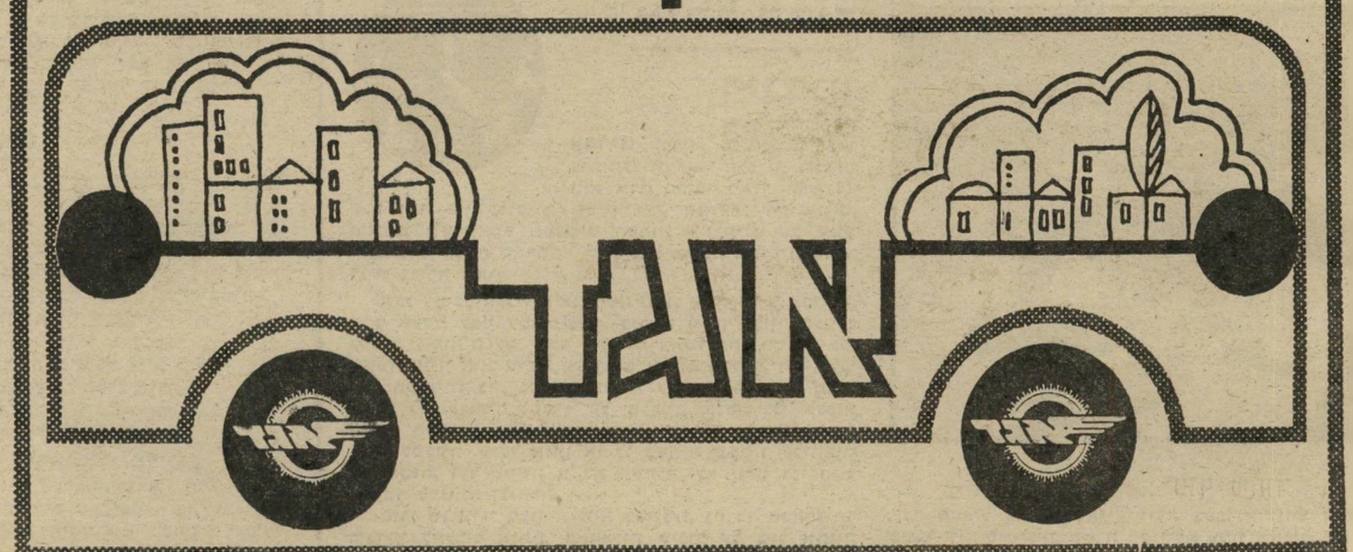
טיול מודרך למצדה

חדר זוגי לסוף שבוע בערד - רעיון נפלא באמת!

* מיום שישי אחה"צ עד מוצאי שבת.

ועדת התיירות — ערד

הקו הבטוח בין שתי נקודות

רחל מרחלת על כל השולם

סבא מתגרש

בשעה שלוש אחר הצהריים, ביום ראשון השבוע, נהיה השוטר אזולאי, המוכר גם כ**שייקה אופיר**, לאבו־ארבע. אשתו הבלונדית **לידיה** (33) ילדה לו, בשעה טובה, בת בשם **קארין** — עובדה שהפכה את המיספר הכולל של צאצאיו של שייקה לארבעה. שניים הם מאשתו הראשונה **אורי הלה אלעד**, 20, המסיים את שירותו הסדיר ועומד להיכנס לאוניברסיטה לפאקולטה — אלא מה? — לקולנוע — ובת בשם **עתליה** (18) המסיימת השנה את ה־שמינית.

מאשתו השנייה, לידיה, אשר איתה התחתן שייקה לפני תשע שנים, נולד לשייקה בן, **אלכסנדר** (6), הידוע יותר בציבור בתור **גיגי**. ועכשיו, הגיעה קארין.

השמחה בבית אזולאי היתה כפולה ומכופלת, לאחר ששייקה יצא גם ב־ימים אלה מבילוי די ממושך באיכי־לוב, שם, אגב, שכב ליד המשורר אלכסנדר פן, ושי־תוף אותו בקציצות הבשר המפורסמות שלידיה היתה מביאה לשם (ראה החרוז האחרון, עמ' 20—21).

ילדים בגילים 20, 12, שש, ומינוס 1, תורמים, לכל הדי־עות, ליצירת מש־פחה מגוונת בי־תר. האם זה הסוף? השבוע, סירב שייקה, בתוספת ביטוי שאינו מופיע אפילו במילון המשוגע ל־גלות אם הוא מתכוונן להוסיף גלגל חמישי לעגלה.

שייקה אופיר - אבו־ארבע

שייקה אופיר, אשתו ובנו החייל

כל חייו היה **ישראל אלון** בחור רציני. הוא היה טייס, נשוי לבתו של ח"כ **אהרון גולדשטיין** הקשיש — מגדולי הקבלנים בארץ ויו"ר מרכז הקבלנים — ובדרך־כלל בחור טוב, שלא אוכל זכוכית.

עד שפתאום, לעת זיקנתו, הוא תפס יוזמה: בגיל 56, כשהוא כבר סבא — החליט להתגרש, ולהתחתן עם גברת צעירה בשם **לורטה נחום צמח**.

לורטה נחום

בשנתיים האחרונות ניהל אלון רומן סוער עם לורטה, שעבדה כפקידה בחברת גד, השייכת לאבי אשתו. הרומן התנהל בשקט, ואפילו לאוזניה של אשתו של אלון לא הגיע.

לפני כחצי שנה יצא אלון מהמחתרת, ויום בהיר אחד הודיע הסבא לסבתא שדי.

הוא ארז את חפציו האישיים, עבר לגור עם אהובתו בדירה שכורה ברמת־גן.

גם לורטה התייחסה לרומן ברצינות המתאימה: מייד אחרי שאלון הודיע ל־אשתו שלו על צעדו הקרוב, הודיעה גם היא לבעלה, נהג מונית במקצועו, כי למרות העבר המשותף, וילדם המשותף, היא מעדיפה את הטייס על הנהג.

התוצאה: בקרוב יתקיימו שני טיקסי גירושין — ומייד אחריהם, אני מניחה, נישואין.

מה אומרת הסבתא על הפרשה? „אני נדהמת," סיפרה לי השבוע. „הייתי בטוחה שזאת היא מי יודע איזו בחורה, אם הוא עזב אותי בגללה. אבל התברר לי שהיא סתם בחורה פרימיטיבית. היא עבדה כפקידה פשוטה. אני לא מבינה איך הוא עשה את זה.

„אחרי שזה נודע לי החלטתי להתגרש ממנו. לא אני ולא הבנות שלי נכיר בו. בשום פנים ואופן לא. שזה יהיה ברור."

ונהג המונית, הגרוש, מה הוא אומר?

„היא גרושה והוא כהן," הוא אומר. „אז איך הם יוכלו להתחתן? היא בתו של חזן בית־הכנסת בסלמה ג', לא סתם אחת."

באמת בעייה. לא יעזור כנראה כלום, והטייס האמיץ ייאלץ לקחת את מטוסו ואת לורטה שלו, ולטוס לקפריסין.

שלא נדע.

חני פרי — לעולם הסרטים

בימים אלה, ניתן לראות שוב בארץ את **חני פרי** ובעלה, **יגאל רוזנברג**, לאחר שחזרו משהות די ממושכת בלונדון. וכדאי להעיף בה מבט טוב — כי אם יתגשמו התוכניות, הרי כשהיא תחזור לארץ בפעם הבאה, היא תהיה כבר שוב משהו אחר.

בסיבוב הראשון שלה, היא היתה סתם אחת הנערות היפות ביותר בארץ. מאוחר יותר, היא הפכה למלכת המים 1970. לאחר־מכן, הפכה לאחת הדוגמניות המבוקשות ביותר בארץ. ועוד יותר מאוחר יותר, כאשר הגיעה לגיל המופלג של 19, התחתנה, ויצאה עם יגאל ללונדון. שם, הפכה חני שוב לדוגמנית מצליחה, אלא שיש הבדל בין מצליחה בלונדון למצליחה בתל־אביב. בעיר הערפל, היא הפכה לעסק רציני, הנושא הכנסות כבדות. עד כדי כך, שעתה, בארץ, לא עוסק בעלה, יגאל, בשום עבודה, מלבד להיות הסוכן של אשתו — עיסוק שהוא מישרה מלאה, לדבריו.

עד כמה שהמישרה המלאה הזאת משתלמת, אתם יכולים לשפוט מהעובדה שחני ויגאל רכשו לעצמם דירה נוספת בבת־ים, נוסף על הראשונה שלהם.

ועכשיו הם הולכים לנסוע לאיטליה וארצות־הברית, כשמטרתו של יגאל היא לנסות למכור את הלקוחה שלו לעולם הסרטים.

חני פרי ובעלה

חיילת, אבל אחרת

אם תרשו לי להתנצל על טעות קטנה. ככה, בערך בגודל של פיל.

אני מתכוונת לסיפור שלי מהשבוע שעבר, על גירושיו הקרובים של ד"ר **מיכאל בר־זוהר**, ועל הרומן החדש שלו (הדוקטור מתחתן עם חיילת, העולם הזה 1807).

כפי שטועים הוריה של חיילת בשם **רונית שטיין**, זאת לא הבת, שלהם. אז, או שזאת רונית שטיין אחרת, או שזאת אחרת.

החיילת הנכונה היא אחרת.

שמה? לאט לאט. מספיק עם שמות בינתיים.

אשה נאמנה

„אני לא מתגרש."

הכרזה חד־משמעית זו השמיע באוזני, השבוע, לא אחר מאשר **משה גלפארב** (35), שלציבור הנוסעים של קו 63, המקשר בין תל־אביב לרמת־גן, הוא מוכר כאחד מנהגי הקו, אך לציבור אחר הוא מוכר כבעלה של הדוגמנית **רחל גלפארב**.

משה, נהג דן ותיק, הגיב בכך על הסיפור שסיפרתי לכם בשבוע שעבר (**הבעל המבין הפסיק להבין, העולם הזה** 1807), בו דיווחתי לכם כי לאחר כל הסערות שחוללה אשתו, התאהב עתה הבעל בבחיכה אחרת, ועומד להתגרש.

לא, טוען אם כן עכשיו הבעל. „אמנם דיברתי, לרגע, על גירושין — אבל זה עבר. היה לנו משבר די רציני, אבל לא עוד."

משה מוכן גם להודות בגילוי־לב בסיבה למשבר. הוא אמנם לא מוכן לגלות את שמה — אבל את נסיבות העניין, כן: „זה התחיל כשהייתי בנסיעה. עלתה לי אוטובוס חתיכה — פצצה לא רגילה. תיירת שוודית שמתגוררת בנורווגיה. היא ביקשה ממני להוריד אותה כשנגיע ל־**אולפן בורוכוב**. נו, כבר הורדתי אותה. היה בינינו באמת רומן — אבל בלי אהבה."

כאשר נודע הרומן בלי אהבה לרחל'ה, מסביר משה, עפו ניצוצות. „היו בעיות," כפי שהוא לא מפרט. „אבל לפני שהיא נסעה לחו"ל, השלמנו. היא סלחה לי."

ומה יודע להעריך את זה. כי הוא יודע בדיוק איזה אוצר יש לו בבית. „לרחל'ה מעולם לא היו רומנים," הוא מספר לי. „אנחנו נשואים כבר תשע שנים, והיא עובדת בדוגמנות כבר חמש שנים. רחל'ה היום בת 28. היא תמיד היתה אשה נאמנה ומסורה. היא פשוט טיפוס כזה. גם עקרת־בית נהדרת. אחרי לילה של דוגמנות, היא יכולה לבוא ולהתחיל לסדר את הבית, ולטפל בילד. ממש אם ואשה למופת. היא מעולם לא פגעה בי."

וזה הרי העיקר, אחרי הכל.

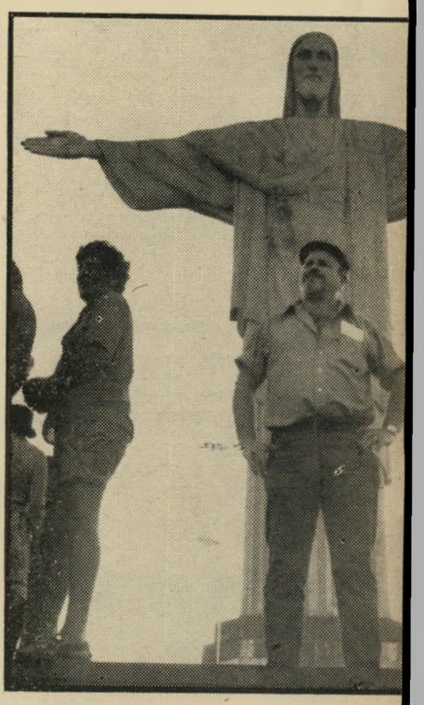
רחל גלפארב

הדם רחת בריו

האיטלקים אומרים קארנבאל. הפורטוגזים — קארנאבאל. באנגלית זה קארניבאל. מה שהכל מסכימים עליו ללא כל עוררין: זו החגיגה ההמונית המרתקת והמסעירה ביותר בעולם.

היא מתרחשת מידי שנה בריו דה־ז'אניירו שבברזיל. מושכת אליה תיירים משתאים מכל רחבי העולם. סוחפת ב־שעות של סאמבה רצופה ומטורפת המונים ברחובות.

שלושה ישראלים טבעו בים החתיכות

לא בפתח־תקווה גם לא בשום מקום אחר בישראל יכולה שמחה לפרוץ טבעית ולוהטת כשמחה הסוחפת את רחובותיה של ריו.

דידי וידיד

לעיתים נופלים חללים מרוב שימחה. לכל קארנאבאל קצירי־דמים משלו. שיכורים נדרסים, חולי־לב מתמוטטים ברחובות לקצב הסמבה. זוהי שימחה פראית משוחררת. שופעת יין, דלת לבוש, מליאת היתרים.

בין יתר התיירים אשר מציפים את בראזיל ערב הקארנאבל לא נפקד גם מקומם של אחינו בני־ישראל. עתה בימים אלה הם חוזרים לאיטם לעשתונותיהם. המומים עדיין מעוצמת החווייה בה התנגשו בריו. שלושה מהם התאוששו די כדי לשבת ולהעלות מקצת מן החוויות שהרטיטו אותם באותן שעות של סמבה ושיכרון.

■ ■ ■

דידי מנוסי: שמע, הבחורות בריו זה משהו אבנורמאלי. והמולטיות, אלה בכלל אגדה. להגיד לכם משהו, גם אם הקארנאבאל הזה לא היה קיים, הייתי נוסע לריו. רק בשביל המולאטיות.

אבל מה, אסור לדבר אליהן. מי שמדבר יש סכנה שהן תעניינה לו. וכשהן פותחות את הפה נהיה חושך בעיניים.

נאבאל, חוסכים כסף ומתכוננים אליו כל השנה, אבל יום אחרי החגיגות הם לא הולכים לעבודה בבוקר. עייפים מהבילוי־יים. אפשר להבין אותם.

יש להם פסל של ישו בבראזיל על הר קריסטוס. ארבעים וחמישה מטר גובה, עומד עם ידיים פרושות לצדדים. הם אומרים בבראזיל, שכשהבראזילאים יתחילו לעבוד, הישו הזה יתחיל לדבר.

אבל מה זה חשוב, הלוואי שאצלנו היו עובדים פחות ולא חושבים כל כך על הגרוש, ובמקום זה לומדים מהם קצת שימחה אמיתית ואיך צריך לבצע אותה.

חיים חפר: אה, זה עם. תן להם חמישה חברה עם מקלות ופחיות־שימורים ויש לך תיזמורת־קצב מושלמת. השימחה שם משתוללת. זה לא בא להם רק בקארנאבאלים. הם בנויים ככה. אנשים שנולדו לשמוח, לאהוב.

אפשר לראות שם בלילות אלפי פולקסוואגנים מפוזרים לאורך החופים ובתוכם זוגות אוהבים. אנשים שמסוגלים לעשות אהבה בפולקסוואגן מוכרחים להיות אנשים עליזים. אלוהים יודע איך הם מצליחים להסתדר שם בפנים.

שולמית אלוני: אני הגעתי לברזיל לבילוי ירח דבש מאוחר. מקום יותר טוב לא יכולתי למצוא. הלכנו ברחובות והיו סביבנו אנשים למאות. כולם שתויים. כולם רוקדים, אבל אף אחד לא ניטפל, אף אחד לא דחף, לא השתולל. בחורות הסתובבו ערומות כמעט, לא. עלה בדעת איש להציק או להיטפל אליהן. הרגשתי ברחוב ההומה כמו בחצר ביתי, כל כך בטוחה ומאושרת.

חיים חפר: בתהלוכה עצמה עוברות קבוצות מחופשות לפי נושאים של כל מיני מוסדות ומפעלים. אף אחד לא הולך, כולם רוקדים. הכי חזק רוקדים לפני במת־השופטים. יש שופטים ויש גם פרסים לתחפושות המוצלחות ולרקדנים הכי טובים. אני בעצמי השתתפתי באחת הקבוצות של אנשי הבוהמה המקומית. הנושא שלנו היה הומוסקסואליזם.

ורק עכשיו הם מתחילים להתאושש

או שאין להן שיניים בכלל, או שמה שנשאר להן בפה הוא כל כך רקוב, שזה מסריח קילומטרים. מיסכנות. פשוט אין להן כסף ללכת לרופא־שיניים.

אבל כמה שהן יפות, אפשר להשתגע...

חיים חפר: יש הוכחות, יש הוכחות, הכרתי באחד הרחובות תוך כדי הסאמבה שתי פצצות בראזילאיות שדיברו קצת אנגלית. הלכנו שלושתנו לאחר מהבאלים, הגישפי־ריקודים שבריו. התחלנו

חיים חפר

לרקוד. שמה לרקוד זה לא להתמזמז לאורך ריצפת האולם, שם רוקדים על השולחנות על הקירות על התיקרה כמעט. עלינו על השולחנות ורקדנו. היה חם כמו אני לא יודע מה. הזענו את כל היין ששתינו. ופתאום אני שם לב שאחת מהשתיים היא בלי חצאית. הפסקתי לרקוד וראיתי שמסביב כולם צוחקים. חצאית שלה היתה מסביב לצואר שלי. הייתי ממשיך ללכת עם זה בתור צעיף אבל היה חם מדי.

שולמית אלוני: מה שהרשים אותי בקארנאבאל זו ההשתתפות הבלתי רגילה של הקהל. לא כמו אצלנו כשיושבים בעת התהלוכות וממתינים עד שהחוגגים יעברו ואז יעשו טובה וימחאו בנימוס כפיים. שם שרים ורוקדים כל הזמן עד שהתהלוכה מופיעה. הגיעה השמחה לשיאה.

השמחה שם היא ספונטנית, אי אפשר להשוות בכלל למתרחש אצלנו. אצלנו אין שמחות. כאן לא יודעים לשמוח. כאן יוצאים כולם לרחובות כדי לראות איך האחרים ישמחו. וכל אחד מחכה שהשני יתחיל לשמוח.

שולמית אלוני

השמחה הספונטנית היחידה היתה אצלנו עם הכרזת המדינה. אז שמחו. המונים יצאו לרחובות, כרמל־מזרחי העמיד בחוץ חביות יין. אז שמחו. מאז אינני זוכרת שום שמחה.

עד היום מדהדה לי בראש קצב הסאמבה מהקארנאבאל, אי אפשר להשתחרר מזה. זה סוחף, זה משגע. זה נפלא.

דידי מנוסי: כל הקארנאבאל הזה נמשך רק ארבעה ימים. אבל הם מתחילים לעבוד עליו כבר חודשים קודם. לא צריך לקבל מזה את הרושם שהבראזילאים אוהבים לעבוד. הם אוהבים את הקארנאבאל, חוסכים כסף ומתכוננים אליו כל השנה, אבל יום אחרי החגיגות הם לא הולכים לעבודה בבוקר. עייפים מהבילויים. אפשר להבין אותם.

שנה 35 מספר 1808 20.1.1972

העולם הזה

ריטה קאדילאק מייעצת:
איך להיות
הישראלית החושנית

נפילתו ועלייתו של
שמוליק קראוס